

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

• • •

HOOFDSTUK I.

Ik word geboren, als „stormvogel” gedoodverfd, krijg toch ook een fatsoenlijker naam, en wat er aan dien naam vast zit.

Ik werd in een laten herfst geboren, toen de stormwind z'n dol spel speelde met dorre blâren en geknakte takken, toen de nevelen 't hadden gewonnen van de lieve zon en de grijze wolken laag druïlden boven de treurende aarde.

Bovendien was 't op een Zaterdag, en zoo ongelegen als 't maar kon, beweerde m'n ongetrouwde tante, die Moeder placht te helpen in de huishouding, en nu de bezem *alleen* zwaaide, de dweil *alleen* voortdreef, de emmers *alleen* volpompte en leegsmeet, door de lange steenen gang, de oude keuken, vòòr de deur en weet ik, waar niet al.

Want Moeder had het te druk met naar mijn eerste kreten te luisteren en aan mijn eerste wenschen te voldoen. En Zaterdag blèèf het, al verkoos ik ook honderdmaal op dien dag geboren te worden, meende Tante, voor wie ik de heele boel in de war stuurde. Ze had immers de gang nog niet schoon, of daar begon het gezanik al.

Vader moest naar de post, de bakker

xxvi

kwam met beschuit, de juffrouw van vlak naast met muizekeuteltjes, de baker liep om heet water voor m'n eerste kruikje. En dat alles had maar geloop door die nog niet eens opgedroogde gang ten gevolge.

En 't was zulk weer buiten! Hondenweer! Ze droegen de modder met klonters naar binnen. Was het dan wonder, dat tante de muts scheef had staan?

„Dat zal me een stormvogel worden,” pruttelde ze, terwijl ze, met de rokken een flink eind door den schorteband opgetrokken, wijdbeens en gebukt nog maar weer eens overdweilde.

Ik geloof, dat die woorden de kracht hadden van de voorspelling der booze fee in het sprookje. Inderdaad. Heel m'n leven heeft zich door iets stormachtigs gekenmerkt. (Daar vlieg ik alweer vooruit, inplaats van geduldig te wachten, tot de tijd daar is, om den lieven lezer zelf tot die gevolgtrekking te laten komen.)

M'n vader heette *Jacobus Haneman*, hoewel Moeder gemakshalve altijd „Haantje” zei. Wie daaruit nu zou opmaken, dat men mij dan wel *Jacobusje Kuikenkind* zou hebben genoemd, vergist zich schromelijk. Moeder, heette immers ook niet *Kippevrouw*! Zij was een

4

juffrouw *Pippeling* van der eigen — *Petronella Johanna Pippeling*, of zooals haar oude schoolvrienden zeiden: Pietje Pip. Maar na haar trouwen was dat langzamerhand veranderd. Tante had het altijd over „Piet”, Vader over „Moeder” — met 't oog op ons kinderen — en vreemden schreven of spraken van Mejuffrouw *Haneman* — geb. *Pippeling*.

In de registers van den Burgerlijken stand werd ik dan ingeschreven als: *Jacobus Haneman*, zoon van *Jacobus Haneman* en zijne wettige huisvrouw *Petronella Johanna Pippeling*.

Natuurlijk heb ik van al die bijzonderheden bij en vlak ná m'n geboorte eerst veel later kennis gekregen, door mondelinge overlevering.

Dat ik zoolang bij m'n stamboom heb stilgestaan heeft een bijzondere reden. Nu ik eenmaal begonnen ben het verhaal van m'n leven te boek te stellen, had ik niet graag, dat schelmstukken en heldenfeiten, welke voor mijn rekening liggen, door sommige onzer verwijderde kennissen andere Jacobussen werden aangewreven. En daartoe zou wel eens aanleiding kunnen zijn.

Want het krioelde i. e. w. in onze familie van Jacobussen.

Vaders vader, mijn grootvader dus, heette evenzeer *Jacobus Haneman*. Ik herinner me den vriendelijken, sneeuw-witten krullebol nog zeer goed, alsmede de onuitputtelijke hoeveelheid „pepermuntjes” welke in z'n onbegrijpelijk diepen achterzak zich schuil hielden.

Nu was *hij* de oudste uit een gezin van veertien kinderen, waarvan er sommige lang dood zijn. Maar van drie oudooms en drie oudtantes heb ik nog heugenis. Wij onderscheidden ze thuis op de navolgende wijze: ouwe tante Koos, ouwe tante Kee en tante Bet — (want daar was geen *jonge* van); en oome Jan, oom Daan en oome Hen-

drik. Waarbij Grootvader dan nog kwam als „ouwe Kobus.”

Ouwe Kobus had een zoon die Kobus heette. Dat was Vader, die dus *Kobus van ouwen Kobus* genoemd werd. Ook tante Koos had een Kobus: *Kobus van Koos*. 't Ging juist zoo met ouwe tante Kee: *Kobus van Kee*. En oom Daan had een Kobus: *Kobus van Daan*.

Toen nu die Kobussen zoo groot werden, dat ze evenals mijn Vader op hun beurt gingen trouwen en kinderen kregen, liepen ook daar verscheidene Kobussen onder, die ik gemakkelijks halve in het volgende lijstje onder dak breng: Kobusje van Kobus van Koos, Kobus van Kobus van oome Daan, Kobus van Kobus van tante Kee, Kobus van Jaantje van oome Hendrik en Kobus van Kobus van ouwen Kobus.

Die laatste was ik. En ik verzoek vriendelijk daar wel acht op te geven. Niemand zal 't mij euvel duiden, dat ik nóg altijd het gevoel heb onze familie 't waardigst te vertegenwoordigen omdat ik het meest „verkobust” was.

En na deze langwijlige, maar noodwendige uitweiding hoop ik ononderbroken met het verhaal mijner lotgevallen voort te gaan, tot er het eind op volgt.

HOOFDSTUK II.

Hoe tante over de kruik, de kruik over den grond en Kobusje in tantes arm rolt.

Reeds een paar dagen nadat ik voor 't eerst den boel in de war stuurde, door geboren te worden, kreeg tante Kee — ze was het veertigjarige petekind van ouwe tante Kee — op nieuw gelegenheid, om door mijn toedoen boos te worden. En dat hoewel ik roerloos in m'n wiegje lag en mij zelfs het bestaan onzer nijvere huiszorg niet bewust was. We

hadden in de familie een groote, mooie tinnen kruik, die gestadig van den eenen oom of tante naar den anderen verhuisde en bij alle warmtebehoevende gelegenheden haar stovende diensten verleende. Die kruik nu was dezelfde waarvoor ik de baker in het vorige hoofdstuk heet water liet halen, en ook op den noodlottigen dag, waarop ik doelde, was ze pas bij m'n voetjes weggestopt — de kruik natuurlijk en niet de baker — toen ik opeens begon te schreeuwen. Ik was overigens een zoet kind, al zeg ik het zelf, zoodat Moeder en de baker begrepen dat voor mijn verdriet wel een oorzaak zou zijn, hoogstwaarschijnlijk: de heete kruik.

Ja, 't was de kruik. Zoodra dat nare ding niet langer m'n teedere voetzoeltjes op-branden-af verwarmde, werd ik weer rustig, sloot m'n oogjes en sliep in, zonder zelfs wakker te worden van 't kabaal, dat spoedig volgde.

Ge gevoelt, ik moet weer van-hooren-zeggen gaan vertellen. Nu goed dan. „Waar zou dat nu aan liggen, baker?” vroeg Moeder, die dien middag een poosje opzat.

„Te dicht aan z'n voetjes, juffrouw,” antwoordde het mensch, dat meende dat Moeder het over het kruikje had.

„Neen,” zei Moeder, „ik bedoel, wat er aan die kruik zou mankeeren.”

„O, dat is wat anders,” meende de baker weer, die de kruik al met alle aandacht van alle kanten bekeek, „te warm was ie niet. Ik maak kruiken altijd eerder te koud dan te heet. Ze zijn zoo teer die schaapjes — (toen bedoelde ze de kruiken weer *niet*). Maar, o, ik zie het al. De stop past niet goed meer.”

„Dan moet je er een nieuwen, elastieken ring omdoen, baker. Wacht, ik moet er nog een hier in de la hebben. Of neen. In de keukenkast rechts bovenaan, daar ligt-ie.”

„Als 't ie maar niet te klein is,” en met dat ze 't zei, draaide de baker de stop los, ging daarmee naar de keuken en zette de gevulde kruik vlak bij m'n wiegje.

Wanneer echter een baker iets doet, is daar zelden of nooit haast bij — footjes ontvangen nu daargelaten — zoodat het ook nog al even duurde eer de mijne dien ring gevonden had. Maar na eenige oogenblikken ging toch de deur weer open en met een opgestoken zeil giert tante Kee de kamer binnen, terwijl ze Moeder gebelgd vraagt: „Heb jij dat tegen die baker gezegd, dat ze me daar in de keukenkast een kwartier lang alle hoekjes en gaatjes moet komen doorsnuffelen?”

„Natuurlijk niet,” zegt Moeder bedaard, „'t mensch zoekt naar een nieuwen ring voor de kruik. Doe maar als of je niets ziet en kijk liever eens naar m'n jongen. Is 't geen molletje? geen snoes? geen schat?”

„Tut-tut,” weerde Tante af, „dat heb je van de drie vorige ook al gezegd.”

— Ik had een zuster en twee broers — Maar ze stapte toch op de wieg af om me dien stormvogel nu eens goed te bekijken. Tot nog toe had de goeie ziel het er veel te druk voor gehad.

Doch eer ze bij de wieg was, kwam ze bij de kruik zonder stop en met heet water. En of ze nu Moeders raad — doe maar alsof je niets ziet — letterlijk op wou volgen, is me nooit duidelijk geworden. In ieder geval: ze schopt de kruik om over haar eigen voeten, maakt een malle beweging, vanwege de hitte en de nattigheid, waardoor ze zelf van de been raakt, tuimelt lang uit over m'n wieg heen, die mee een halven slag omzwaait, en houdt nog tegenwoordigheid van geest genoeg over, om, op haar linkerhand steunende, met haar rechterarm mij en het wiegekleed tegen te houden.

Ik geloof niet, dat Tante me ooit weer op zoo zonderlinge wijze in den arm heeft genomen.

Moeder, gerustgesteld door dat ze mij niet hoorde, schoot in een lach, niet omdat ze 't zoo grappig vond — maar dat is een familiekwaal, zooals nader wel blijken zal. De baker, die inmiddels den ring gevonden scheen te hebben, schoot op het geraas toe en met de knop van de deur in haar eene en de stop van de kruik in de andere hand bleef ze vol verbazing bij den ingang der kamer, het zonderling tooneel gade slaan.

„Maar lieve juffrouw Keetje, wat doet u nou?” vroeg ze op haar bedaarde, lijzige manier. En Tante die in gewone doen al kittelig en nu bepaald driftig was, antwoordde, terwijl ze opkrabbelde: „Mensch, ik val. Kan je *dát* niet zien? Laat liever geen kruiken met heet water onbeheerd staan. En help me van dat kind af.”

Hoewel de baker anders waarlijk niet op haar mondje gevallen was, deed ze er nu toch het zwijgen naar toe. Misschien uit medelijden voormij, misschien uit deernis met tante.

Gelukkig had de laatste zich de voeten nauwelijks gebrand. Maar „der pantoffels waren compleet bedorven” en „ze kon der rokken wel uitwringen” en „der kousen sopten waar ze liep, zoodat ze der eigen zoo goed als verschoonen kon.”

Inmiddels had de baker mij uit m'n benauwde positie verlost en verbaasde zich nog eens, maar nu „over zoo'n zoet lam van een kind, dat geen kikje gaf zelfs na zóó iets.”

„Dat een zoet lam?” vroeg Tante boos, terwijl ze wegsopte, „'t lijkt Michiel de Ruyter wel. Hij plaagt z'n familie nou al met water.”

Moeder zei niets en nam haar slapend kindje teer in de armen, terwijl de baker den boel redderde.

Onze mooie tinnen familiekruik was van schrik ver onder 't ledikant gerold. Met veel moeite en niet zonder hulp van Vader en een bezemsteel liet ze zich weer te voorschijn brengen. Ach arme! ze zat vol butsen en deuken en de hals was haar zoodanig ingeknepen dat de stop er met geen geweld weer op te krijgen was.

Voortaan zou een eenvoudig aarden kruikje zorgvuldig in lappen gewikkeld, de troost mijner nachten en het geneesmiddel tegen mijn buikpijntjes zijn.

Overigens gingen de eerste maanden mijns levens tamelijk onberoerd voorbij, terwijl de buitenwereld slechts dáardoor van mijne aanwezigheid op dit ondermaansche verwittigd bleef, dat er op zekere lange lijn, tusschen den pereboom en het schuurtje gespannen, iederen dag, waarop de lieve zon even verkoos te voorschijn te komen, gevlagd werd met vele kwadraatvormige seilappen, die onveranderlijk van helderwit „oogjesgoed” en „gerstekorrel” of ook wel uit „rood baai” gesneden waren.

HOOFDSTUK III.

Ik krijg een geitje; en een broek; en kromme beenen. De bloementafel, de suikerpot en de ondergeteckende vallen om. Van de geit en de stroop en de huiskamer en het nachtpitje.

M'n oudste persoonlijke herinneringen gaan niet verder terug dan tot mijn derde levensjaar.

O, heerlijke tijd, onvergetelijker gedachtenis, toen voor 't eerst m'n vaders oude jas, tot een Turksche pofbroek herschapen zich te vergeefs uitsloofde om de kromheid mijner waggelende beentjes te verbergen! Want ik was, naar 't zeggen van „oome Kobus van ouwe tante Kee”, net een biertonnetje,

voor zoover ik van m'n heupen opwaarts boven m'n onderdanen uitstak. En hoewel ik geenszins van stevige stapers misdeeld was, zoo scheen toch hun stoere kracht niet evenredig aan het „omvangrijke” gewicht, dat ze, zoo goed en kwaad het ging, te verplaatsen hadden.

Naderhand is dat alles „te recht” gekomen, maar in die dagen heeft die bittere onevenredigheid tusschen de voortvarendheid mijner opperheft en de machteloosheid mijner onderhoorigheden meer dan eens m'n gelukkigste oogenblikken bedorven.

Toen Vader, bij zekere gelegenheid mij willende verrassen, met een jong geitje thuis kwam, kende mijn verrukking en opgetogenheid inderdaad geen grenzen. Tante Kee was buiten met de wasch bezig en had dus geen gelegenheid een wakend oogje te houden op 't geen binnen in de woonkamer gebeurde. Gewis, ze zou anders „het ondiep” wel geweerd hebben. Maar ik was zóó verslingerd op het lieve, dartele diertje, dat ik het tot wurgens toe omhelsde, en Vader verlangde zóó zeer, naar een warm bakje troost, dat bovendien reeds op de tafel vóór 't raam stond te dampen, dat Moeder zich liet overhalen het geitje dan „heel eventjes” in het vertrek toe te laten. M'n kroes melk bleef natuurlijk onaangeroerd. Op een stoof gezeten, probeerde ik telkens teerhartig m'n arm om den hals van mijn beestje te slaan, waar het intuschen weinig op gesteld leek te zijn. Telkens trok het z'n langwerpige geitengezicht onder m'n arm weg en meende te ontsnappen. Maar ik hield het touw waaraan het vastleide stevig in m'n kleine hand, ook zat ik stevig op m'n stoof, zoodat het eenig gevolg van z'n pogingen was, dat het me een eind door de kamer voortsjorde.

Spoedig genoeg evenwel begon dat

spel mij te vervelen — de geit verveelde het al veel langer — en ik wou en ik zou eens en voor goed vriendschap sluiten. Nu, de liefde is vindingrijk. En ook mij was weldra duidelijk geworden, waardoor ik op staanden voet de toegenegenheid van mijn teergeliefde viervoeter kon winnen.

Tot de verleidingen waar voor ik altijd bezweek, waardoor ik mij zelf liet overhalen 's avonds voor 't naar bed gaan, een vollen lepel levertraan met open mond, gesloten oogen en een innig afschuwelijk gezicht, achter in m'n keel te laten gieten, behoorde het gezicht op een boterham met stroop. O, een boterham met spek vond ik verrukkelijk, pannekoek vond ik Zondagskost, maar in ruil voor een boterham met stroop, zou ik m'n zusje, die ruim een jaar jonger was dan ik, van den lekkersten appel evenveel happen hebben laten nemen als ik voor mijn eigen behield.

En ik had een boterham met stroop! Moeder had mij die willen geven op 't oogenblik, dat Vader met de geit aankwam. Nu lag ze op mij te wachten op de onderste plank van de schuine kast in den hoek. Welnu, 't was mij iets — vèèl waard, de nukkige eenkennigheid van mijn geitje te overwinnen. Ik zou de helft, misschien de grootste helft van mijn bestroopte boterham afstaan.

Met veel moeite — Vader en Moeder spraken druk met elkaar en hadden maar een half oog voor 't gemier van ons beitjes — gelukte het mij het beest zoover te trekken dat ik de boterham kon bereiken.

Ik begon met er één hap van te nemen. Maar wel gevoelende dat ik dat niet ten tweede male moest doen, of ik zou alles hebben opgegeten — hield ik de geit pardoes de bestroopte boterham voor den snoet.

Helaas ze versmaadde mijn offer, en begon als woedend, pogingen aan te wenden ten einde de tamelijke hoeveelheid stroop welke rond haar neusgaten en kin was blijven kleven, aan mijn broek af te wrijven. Dat lukte maar slecht. Ik probeerde haar wèg te trekken. Dat prikkelde haar slechts om dichter op te dringen. Eindelijk had het beest z'n fijnen kop tusschen m'n hoepelvormige beentjes gewrongen. En nu meende zij zòò een weg tot ontvluchten gevonden te hebben, drong met haar voorpooten er door, wipte mij op, zoodat ik één oogeblikje op haar smallen rug kwam te zitten. . . . Het volgende moment verloor ik het evenwicht en viel, jammerlijk huilend, tegen een bloementafeltje, met vijf potten, dat met ooverdoovend geraas omtuimelde, waardoor de potten braken en de grond en mijn persoontje met stengels en min of meer natte aarde bestrooid werden.

Vader, die juist aan z'n tweede bakkie dacht te beginnen, sprong toe. Moeder sprong op, en het geitje sprong verschrikt weg. Daar de menschen zich natuurlijk in de eerste plaats met mij bezig hielden, had de geit eenige oogeblikken vrij spel. Zij sprong op Vaders verlaten stoel, plantte haar rechter poot parmantig in den suikerpot, die op 't blad stond en omtuimelde, wipte daarna op het kozijn en stond een oogeblik in beraad, of zij door de ruiten heen zou boksen, dan niet.

Vader, die de zorg voor de bloementafel en mij aan Moeder overliet, — ik had mij trouwens zoo goed als niet bezeerd — was er maar juist vlug genoeg bij om erger onheilen te verhoeden. Oogenblikkelijk werd het weerbarstige dier naar het schuurtje gebracht, en ondanks haar jammerlijk geblaat, heeft zij noch dien dag, noch later ooit weer het woonvertrek van binnen gezien.

„Wat is hier aan de hand?“ informeerde Tante, die in 't volgend moment, op het tumult kwam toeschieten, en ze stak de opgeslagen punt van haar bonte schort tusschen den bovenband, — wat altijd een zeker teeken was, dat ze strijdvaardig stond.

„Help me maar eens even dien smeerboel op te ruimen,“ antwoordde Moeder ontwijkend. Maar ze was toch zoo goed niet, of ze moest de gansche toedracht der zaak mededeelen.

„Wat doet Kobus ook met zoo'n ondiër in huis?“ vroeg Tante, toen ze alles haarfijn wist. „Och, zeg dat nou niet“, meende Moeder, „'t is voor kleinen Kobus een heele aardigheid.“

„Ja en voor ons ook,“ merkte Tante schamper op, „een heele aardigheid: je boel vuil, je potten kapot, je bloemen verrinneweerd! een heele aardigheid! Kleine Kobus is geen kind voor zoo iets!“

En met een blik vol scherven en een boos gezicht ging ze de kamer uit.

Moeder lachte alweer, om dien nitval. Zij had de heerlijke gave ontvangen om gauw van alles de zonnige zijde te zien. Gelukkig. Want was tobben haar zwak geweest, waarlijk ze zou het niet volgehouden hebben in de moeilijke dagen, toen de zorgen zich vermenigvuldigden.

Ik ondertusschen was naar een hoekje van 't vertrek verhuisd, waar ik nog een enkele traan met de rest van de bestroopte boterham doorslikte. 't Is waar: af en toe kraakte het tusschen m'n tanden, want ook de stroop had geleden door den val van de bloementafel. Maar ik at er moedig doorheen. En dat was goed. Later heb ik wel begrepen, dat er in deze wereld heel weinig boterhammen met stroop worden gegeven, of er zit minstens wel een laagje zand op, of een steentje hier of daar in het midden.

Kinderverdriet duurt gemeenlijk niet

lang. Met een kus van Moeder en een stevige reiniging van gezicht en handen, werd ook het mijne weggevaagd, en heel den langen middag speelde ik met onze buurkinderen zonder een oogenblik meer aan het geval of m'n geitje te denken. Maar toen ik tegen beddegaanstijd naar huis werd gehaald, — iets waar ik ernstige bezwaren tegen meende te moeten hebben, kwam Piet, m'n oudste broer, die toen al een groote jongen van veertien was, op den ongelukkigen inval mij op nieuw van het geitje te spreken. Ik zou het nog even mogen zien, als ik dan zoet meeding. Ik ging zoet mee, ik zag m'n geitje, achter 't huis in het schuurtje. Maar het keek me zoo indroevig aan en blaatte zoo klagelijk, dat ik mij maar nauwelijks bedwong tot wij binnen waren. En niet zoodra had Tante mij de hansop aangehouden en had ik aan Moeders knie m'n avondgebedje nagezegd, of ik barstte in tranen uit.

„'t Geitje! 't geitje!” jammerde ik, „Kobusje wil z'n geitje.”

„Wees maar zoet, manneke,” troostte Moeder, „als Kobusje morgen uit z'n bedje komt, dan komt het geitje ook uit z'n bedje en dan gaat Kobusje met het geitje spelen. Is dat goed?”

„Nee, nee,” hilde ik terug, „Kobusje moet nou geitje hebben. Hi, hi!”

En 't kostte heel wat moeite mij althans een weinig tot bedaren te brengen. Toen het evenwel op toedekken aankwam, begon het opnieuw.

„Geitje mee naar bedje!” smeekte ik. Natuurlijk te vergeefs.

„Kom, kom,” zei Moeder, „nou moet Kobusje zoet gaan slapen, 't geitje heeft al een lekker bedje.”

„Maar 't is zoo donker in 't schuurtje,” weerstreefde ik.

„Nou, zal ik dan 't kleine lampje bij 't geitje zetten?” vroeg Piet, die een grappenmaker was.

Dat bracht me wat tot berusting. En op de plechtige belofte, dat ook 't geitje een nachtpitje zou krijgen, als ik, lei ik m'n moegeschreid hoofdje neer en sliep weldra in, rustig ondanks de hevige ontroeringen van een zoo veel bewogen dag.

(Wordt vervolgd).

MONDJESVOL.

„Dat is de grootvader van de hagedissen”, zei Piet en hij zag een krokodil.

* *

Voor verzwegen pijn
Is geen medicijn.

* *

Berouw is de lente der deugd.

* *

Het genoegen van wel te doen is het eenige dat niet slijt.

* * *

Vraag nooit *wie* iets zegt; vraag wat hij zegt.

* *

Hetgeen gij in uzelf of andren
Niet beet'ren kunt, beyeel 't den Heer.
Zoo 't Hem belieft, Hij kan 't verandren
En schikken 't al te Zijner eer.

* *

Luther zeide: „Heden heb ik zooveel te doen, dat ik niet in staat zal zijn er door heen te komen, zonder tenminste drie uur biddens.

* *

Laat bij al 'tgeen gij doet,
God op den voorgrond staan;
Zoo zal uw dag gezegend zijn,
En 't werk voorspoedig gaan.

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 55).

• • •

HOOFDSTUK IV.

De smid van het dorp.

Doeh reeds te lang ben ik uitsluitend met mijzelf bezig geweest en 't wordt hoog tijd dat ik 't een en ander van onzen huiselijken kring mede ga deelen.

Vader was smid op het dorp en daarmee had hij een goed bestaan. Piet hielp hem in de smederij, ik liep hem daar in den weg. 't Was een groote, sterke man, met vol blond haar, blauwe oogen en een paar ruige snorrebaarden. Als Meester op school naderhand van Batavieren en Kaninefaten vertelde, stelde ik mij voor dat Brinio op Vader geleken moet hebben. Z'n ijzeren spieren lagen zwaar en duidelijk zichtbaar op z'n sterke behaarde armen. Z'n borstelige wenkbrauwen zaten de heele week vol roet en smook. Het breede leeren voorschoot, dat met een riem om z'n hals hing, maakte hem nog grooter. En ik kan mij best voorstellen, dat kleine kinderen, die bij vallenden avond langs de smederij kwamen, en door het breede venster naar binnen gluurden, angstig werden, wanneer ze Vader, door de oplaaierende vlammen van het vuur beschenen, daar zagen werken. Voor

xxvi.

aankomende jongens was het een heerlijk fantastisch gezicht, als hij dan z'n machtigen voorhamer liet spelen op het aldoor om en om gewende gloeiende brok ijzer, tot er een regen van vonken wegvloog naar de duistere hoeken der smidse, terwijl z'n reuzige schim op den linkermuur maar al danste op de maat der dreunende klingklang muziek, welke hij aan het groote aanbeeld ontlokte. Z'n kracht leek me, als klein kind, grenzeloos. Had ik niet twee stevige boeren vergeefs zien probeeren het aanbeeld te kantelen, terwijl hij het alleen deed. Z'n handen waren lang voor het vuur ongevoelig geworden. Sprong er een gloeiende schilfer op z'n knokkels, dan schudde hij die af, zooals een ander een lastige vlieg verjaagt. Hij boog een staaf ijzer op z'n knie, zooals wij een tak, en niemand had gezien, dat een paard den poot weg trok onder 't beslaan, wanneer hij z'n arm om de knie had geslagen.

Ik zal nóg niet makkelijk een smederij voorbijloopen zonder even binnen te stappen, maar een smid zooals Vader was, heb ik nooit weer gezien.

Misschien ook dat m'n kinderlijke verbeelding alles wat grooter en luisterrijker maakte, dan 't in werkelijkheid

8

wel was, maar dat het een heerlijkheid was, blijkt mij telkens opnieuw, wanneer ik ook nu nog een der oudespeelmakkers weer eens tegen kom en met hem aan de praat raak over de lang vervlogen dagen en dan natuurlijk ook over Vader en de smederij.

Dan is het altijd weer: „Zulke smids zie je niet meer.” En „Zeg, weet je nog, hoe we 't soms te bont maakten, in de smidse en je Vader ons dan op eenmaal zonder veel praatjes buiten zette, met één greep in de broek en één in den kraag? 't Is of ik nog de nepen voel. Wat een handen!”

Ja, Vaders handen waren hard als het ijzer dat ze moesten kneden. Maar daar tegenover stond, dat hij oogen had zoo zacht, zoo zacht als z'n hart. O, hij was ons een goede Vader. En m'n hoogste trots is het altijd geweest, m'n gestadige begeerte dwars door alle snakerijen heen: een beetje op Vader te lijken.

's Zondags zag hij er heel anders uit, dan door de week. Het ruige en zwarte was dan weg, en er was geen grooter tegenstelling te bedenken dan tusschen z'n voorschoot en z'n gestreken overhemd. Ook stond hem het lage blanke boord niet slecht en hij zag er keurig uit in z'n zwart Zondagsch pak. Maar — zal ik het zeggen? — hij was er toch niet mee in z'n gewone doen. Z'n groote werkhanden staken wat vreemd uit de net afgeborstelde mouwen, z'n breede nek scheen in een boei geslagen en z'n krullende haren wilden niet rustig en glad blijven zitten onder den hoed.

Slechts in z'n werkpak was hij *de* smid van het dorp.

Moeder was vooral 's Zondags trotsch op hem. Ze zag hem graag in de kerk vlak bij den preekstoel in de diakenbank zitten. En er waren er velen op het dorp, die hem daar gaarne zagen.

Z'n leven toonde, dat hij wist wat de zuivere en onbevleete godsdienst was: weezen en weduwen te bezoeken in hunne verdrukking en zichzelf onbesmet te bewaren van de wereld.

Met Moeder en tante Kee kent ge nu al de groote menschen uit de smidswoning. Behalve broer Piet en kleine Zus, die eigenlijk Elisabeth heet, — naar tante Bet, — had ik nog één broer en één zus boven me: Hendrik, met wien ik twee jaar scheelde en Mina, die vier jaar ouder was.

't Moet een aardig gezicht geweest zijn, wanneer we met ons allen 'smiddags aan tafel zaten. Vader en Moeder elk in hun hoekje bij 't raam, tante Kee vlak vòòr de tafel met Hendrik aan haar linker- en Piet aan haar rechterhand, terwijl zus en Mina naast Vader zaten en ik m'n plaatsje bij Moeder had.

Maar dat kan ik me toch eigenlijk niet goed voor den geest halen. Er kwam al zoo gauw verandering in.

Zoolang ik nog niet oud genoeg was om ter school te worden gezonden, kon ik mij heele dagen in de smederij vermaken. Ik had er m'n kruiwagen, die bezaaid was met het ontelbaar aantal oude weggeworpen spijkers, welke ik als kostbare stukken verzamelde, en voor 't verliezen dan maar in den bodem, de kratten en den rug timmerde. Ik had er m'n vaste plekje onder de werkbank, waar ik dagelijks vele gewichtige bezigheden had, en waar ik, ondanks alle geraas 's morgens tegen elven placht onder zeil te raken, tot Piet me met schaftijd riep, of Vader me opbeurde en me op z'n sterken schouder huiswaarts droeg.

Voor tante Kee was ik in die dagen beslist ongenietbaar. Hoe vaak ze me op één dag ook het gezicht en de handen reinigde, zoodra ik opnieuw onder haar oogen kwam, was ik ook opnieuw ontoonbaar. Want ik vond destijds een

roetzwart gelaat en moorzwarde knuistjes veel smid-achtiger dan glimmend schoone wangen en rozige vingertjes. En ze kon toch niet over zich krijgen mij ongemoeid te laten loopen, wanneer ik mij te dicht bij huis waagde. Nu, ze won er in ieder geval dit mee, dat ik een diep ontzag voor hare zindelijkheid kreeg. Want ze was zeer hardhandig, en bij iedere nieuwe waschbeurt welke ik op één dag noodig had, scheen haar boenkracht heviger te worden, zoodat ik mij ten laatste nog slechts binnen de muren der smederij veilig voelde.

Of ik er veilig was? Zoolang er iemand was om te zien, wat ik uitspookte ging het redelijk wel. Doch wee wanneer ik te onzaliger uur alleen gelaten werd.

Eens, — 't was midzomer en ik mag toen in m'n vijfde jaar zijn geweest, — op een dag dat Piet werk wegbracht en Vader geroepen was, omdat hem thuis iemand wenschte te spreken, peinsde ik er op hoe mezelf wat verkoeling te bereiden. Dicht bij den vuurhaard, die trouwens dien dag niet aangelegd was, stond de groote bak vol water, waarin het gloeiende ijzer gebluscht werd. 't Water was wel wat roestig, doch dat deerde mij minder. Wanneer ik op het houten blok van het groote aanbeeld klom kwam ik ter halver hoogte boven den rand van den bak. Gedacht, gedaan. En weldra koelde ik m'n polsen af en klodderde m'n kieltje nat met het roestbruin water. Maar m'n handen waren niet alleen warm. 't Moest heerlijk zijn op dezelfde wijze ook de voeten te verfrisschen. In minder dan geen tijd had ik de klompjes en de kousen uit en stond met de bloote voetjes eerst op het blok, dan op het ijzeren aanbeeld, dat nu voor een oogenblik ook al aardig frisch scheen.

Nu kwam het er op aan voorzichtig

in den langen smallen bak te stappen. Boven m'n hoofd hing de lange ketting met het houten handvat waarmede de blaasbalg werd getrokken. Dat handvat zou bij 't overstappen m'n steunpunt zijn. Ik greep het vast, waagde den stap, die voor mijn kleine beenen wijd genoeg was, doch op datzelfde oogenblik onderging de ketting den druk van mijn persoontje, — de blaasbalg werd ingetrokken, de ketting schoot uit en ik evenzeer, — en eer ik recht wist wat er gebeurde, lag ik languit in den tamelijk diepen bak, zonder dat ik in de eerste drie minuten wist hoe er weer uit te komen.

Alle warme plekjes van m'n rumoerig lijf koelden af, behalve mijn hoofd, dat ik, hoe kan ik niet zeggen, boven water hield.

Na veel gewurm gelukte het me ten slotte weer zoover overeind te komen, dat ik op den rand van den bak kwam te zitten. En de snijdende pijn welke die scherpe ijzeren rand in het dikst van m'n lichaam veroorzaakte deed mij toen vanzelf den sprong naar omhoog wagen.

Juist op dat pas kwam Vader terug en er dreigde een geduchte bui los te breken, toen hij me daar als een verdronken kat voor zich zag staan, druipende waar ik ging, en met een gezicht als de verdrukte onschuld.

Maar zoodra hij gevraagd had: „Wat heb *jij* uitgevoerd?” barstte ik in hevig snikken uit. Ook kon ik van verbouwereerdheid niets zeggen. Zoodat Vader me bij de hand nam, op een drafje naar huis liet loopen en me daar aan tante Kee overdroeg, die „dien smerigen boel van dien stormvogel” maar weer kon redderen.

—

HOOFDSTUK V.

Grootvader sterft.

't Moet zoowat in dien tijd zijn geweest dat Grootvader stierf: die goede Grootvader met den onuitputtelijken voorraad pepermuntjes in z'n diepen zak!

Ik weet er weinig meer van. Slechts herinner ik mij, hoe hij op zekeren morgen het vriendelijk gelaat om de deur van de woonkamer stak en met een gemoedelijk „goeden morgen kindertjes” binnen kwam.

Maar ik was reeds zoo aan die verschijning gewend, dat ik, na m'n rantsoen lekkers te hebben ontvangen, al spoedig weer met m'n eigen zaakjes doorging, buiten achter 't huis.

Tegen half elf, wanneer Moeder de koffie placht klaar te hebben, ging ik weer naar binnen. Want ook mijn melk wachtte alsdan.

Dadelijk trok Grootvader mij naar zich toe en zette mij even op z'n rechterknie, zus zat al op z'n linker. Dat draaide gemeenlijk op paardrijden uit. Doch dien dag weerde Grootvader af, zoo haast ik er om vleide: „Neen, neen, manneke, vandaag niet.” En na een kus liet hij eerst Zus en dan mij weer afglijden en stond op, hoewel Moeder juist met den ketel binnenkwam, terwijl de heerlijke geur van versch opgeschonken koffie haar voorafging.

„U blijft toch eerst even een sterk bakje met ons meedrinken, Vader?” noodigde ze vriendelijk. Maar Grootvader antwoordde: „Liever niet kind. Ik wou nu maar liever naar huis gaan.”

En meteen nam hij den scheerriem van den spijker naast het raam, — want daarom was hij juist gekomen, — stak dien in z'n binnenzak en ging met een: „Nu tot ziens, hoor, als 't God blijft” het vertrek uit.

Maar hij was de steenen gang nog niet uit, of er gebeurde iets. Moeder en tante Kee, die ook in de kamer was, sprongen verschrikt op om te zien wat er gaande was. En even later kwamen ze weer terug met Grootvader tusschen hun beide in. Hij hing zwaar op hun schouders en een oogenblik, toen Moeder even wegliep om een kussen te halen, dreigde tante te bezwijken, terwijl ze hem alleen houden moest.

Verder herinner ik mij heel weinig. Wel weet ik nog, hoe ik het heel vreemd vond, dat Grootvader daar op den grond lag met het groote kussen van Moeders bed onder z'n eerwaardig wit hoofd.

Ook staat er mij iets van voor dat Vader werd geroepen en Dokter en ook de Dominee en dat de Dokter wegging toen de Dominee kwam.

Maar wat er verder in de woonkamer gebeurde is me ontgaan. Misschien omdat ik en Zus ergens anders gebracht werden. Wat ik echter niet zeker weet.

Ik heb Grootvader nooit weer gezien en als ik Moeder vroeg, wanneer hij nu weerkwam om met Zus en mij te spelen en pepermuntjes te brengen, dan begon ze te weenen en zei, dat Grootvader nu bij den lieven Heer was en heel gelukkig; en dat ik daar ook eenmaal zou komen en Zus ook, wanneer wij probeerden nooit meer stout te zijn en den Heer Jezus vergeving vroegen, wanneer wij soms kwaad deden.

Na dien tijd vroeg ik het Moeder niet meer, omdat ik niet zien kon, dat zij schreide. Piet zei, dat Grootvader dood was en ginds achter het dorp in „het kerkeputje” lag. Doch toen merkte ik al heel spoedig, dat hij er niets van wist, want Moeder had gezegd: „in den Hemel.”

Ik had in die dagen veel te denken

over Grootvader. Soms midden onder 't spel meende ik het gevonden te hebben, hoe 't zijn kon. Maar als ik dan even ophield was 't mij toch ook dadelijk weer ontschoten. 's Avonds, als ik in mijn bedje nog heel even wakker lag, vooral zoo tusschen waken en droomen was 't mij nog het klaarst.

En eens op een avond hád ik het. Ik werd er klaar wakker van, en daar Moeder even later nog eens kwam kijken, vroeg ik haar maar dadelijk: „Moetje is Grootvader op de leer 1) gegaan?”

„Ga maar gauw slapen lieveling,” antwoordde ze. Maar ik hield vol: „Niet op de leer?”

„Neen, ventlief, Kobusje is niet goed wakker.” En met gaf ze me een kus, waarbij m'n oogjes zeker zijn dichtgevallen, want ik weet van dien avond verder niets meer.

In den loop van een der volgende dagen evenwel, kwam die gedachte me op eens weer helder voor den geest. Ik liet m'n kruiwagen en schop plotseling staan en naar binnen snellende met een hart vol blijde verwachting, liep ik naar Moeder toe en vroeg haar nog eens: „Moetje, is Grootvader op de leer gegaan?”

Ze keek verbaasd, dat ik nóg niet van dat denkbeeld af was. En mij op haar schoot nemend, vroeg ze belangstellend:

„Welke leer, Kobusje?”

„Van den man op den grond, dat Moetje verteld heeft.”

Er ging haar een licht op. Ze herinnerde zich hoe ze ons de geschiedenis van Jakobs droom had verteld, bij Bethel. En hoe een ladder was gesteld, op de aarde, welker opperste aan den hemel raakte, en dat de Engelen Gods

daarbij op en neder klommen en dat de Heer bovenaan stond.

Maar hoewel 't haar nu duidelijk was, wat ik bedoelde, scheen m'n vraag Moeder toch in verlegenheid te brengen. Want eerst na lang aarzelen zei ze:

„Moetje weet niet, m'n kind of Grootvader langs de leer is gegaan. Maar hij is in den Hemel.” En toen pinkte ze een traan weg. (*Wordt vervolgd.*)

SNEEUWITJE.

Sneeuwitje,
Sprookjeskind,
door zeven dwergen
te midden der bergen
bewaakt,
vermaakt,
bemind, —
tot — wee!
de booze fee
je vindt
in het diepst van 't woud,
en je onheil brouwt
door lage list,
nog zie 'k je in de glazen kist,
waarbij de zeven dwergen rouwen...
'k Heb hun verdriet wel 't best onthou-
[wen,
uit al de sprookjes, die moeder wist...
.
Ach, de beste groote of kleine menschen,
hoezeer ze 't wenschen,
ze houden geen kinderzieltje sneeuwit.
Al waren ze dwergen
in 't diepst van de bergen,
in 't dichtst van de wouden,
ze zouden
den Booze niet tegen houden,
die, niet buiten
te sluiten,
van binnen zit...
Dat kan er niet eene
hier, onder de zon, —
Dan Hij alleene,
die den Booze verwon.

1) In vele streken van ons land wordt *leer* voor *ladder* gebruikt.

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 117). ♣

HOOFDSTUK VI.

*Donkere dagen. Hoe Vader ziek wordt.
Wat Kobusje met het horloge deed.
Ik ben bang gestolen te worden.
Wat dokter zegt. Ik ga naar school.*

Kort na Grootvaders dood begonnen de tegenslagen ons gelukkig huisgezin in snelle opeenvolging te treffen.

In den winter, die volgde, heerschte er in onze geheele streek een ernstige influenza-epidemie, of zooals de menschen bij ons plachten te zeggen: de griep.

't Was er dan ook een winter naar, een echte kwakkelwinter. Het water kwam niet dicht. Dagen en dagen achtereen hing de mist laag en zwaar in onze stille dorpsstraten, tusschen de kromtakkige oude boomen, de groote appel- en perelaars en over de wijde, zwijgende, wegschuilende velden.

En wanneer die somber makende grauw-witte wade met verandering van de maan werd weggejaagd, maakte ze toch slechts plaats voor dadelijk smeltende sneeuw of miezeringen motregen, die onze wegen in modderpoelen herschiep en daarmee de menschen aan huis bond.

XXVI.

Nu, ze wilden spoedig uit zichzelf wel binnen blijven. De een voor en de andere na voelde zich mat en lusteloos en door den geniepigen vijand beslopen.

Dat begon op een goeien morgen bij 't opstaan. Dan streek hij de ongelukkige slachtoffers met z'n ijzeren vingers langs de beenen, dat ze niet meer wisten hoe de van pijn verstijfde kuiten te strekken.

's Middags sloeg hij hen verlamd in de lenden. 's Avonds konden ze hem van 't lijf houden door dicht achter de kachel te kruipen, maar als ze opstonden om naar bed te gaan, wat doezelig en dof in het hoofd, maar met een welbehagelijk gevoel door de leden, dan loerde hij op je in de koude gang, tusschen de woonkamer en het slaapvertrek.

Ja, ge hebt goed praten van instoppen en voorzichtig zijn! Meent ge dat op 't land de huizekes samenhokken als in de steden, om elkaar te verwarmen en te beschutten tegen de huilende winden? Ge houdt er in de kelderkille gangen den luchter nauwelijks brandende.

Neen, in dien overloop kreeg hij je vast, gaf hij je den genadeslag. En als

12

je den volgenden morgen, van niets wetend, (zoo sluipervoets placht hij te werk te gaan), als gewoonlijk ten bedde uit woudt springen, dan lag je machteloos te rillen onder de dikste deken.

Zoo ging het eerst met Piet, toen met zus en Moeder. En tante had het onbedaarlijk druk met, behalve het huishouden, ook al die zieken na te loopen.

Vader stond alleen voor al het werk. En ik mocht vooral thuis niet in den weg loopen. Daarom nam hij me 's morgens al vroeg mee naar de smidse, waar ik me duchtig verveelde, omdat het onder de werkbank bij 't raam te koud en vlak bij het vuur van wege de spattende vonken te gevaarlijk was.

In 't eerst vond ik in 't bijzondere van 't geval wel iets aardigs. We aten b.v. niet meer geregeld en om twaalf uur aan tafel, maar wanneer 't zoo eens uitkwam. Ik vond het dolleuk met m'n ijzeren bordje op een stoof in de keuken te mogen zitten.

En als Vader me dan na afloop hoog optilde, boven z'n hoofd, me op z'n sterken schouder zette en op een sukkeldraafje weer met me weggaloppeerde, gierde ik het uit van de pret.

Dat ging zoo twee, drie, vier dagen. Maar hoewel ik ook na dien tijd nog wel geregeld op m'n verheven zitplaatsje de reis naar de smederij maakte, ging de pret en het draven er al gauw af.

Alsof ik eensklaps loodzwaar geworden was, kon Vader me bij wijlen opbeuren. Hij liep langzaam en met gebogen hoofd door den tragen mist, had allen werklust verloren en kon ieder oogenblik op den stevigen steel van z'n voorhamer staan rusten, terwijl hij mij nauwelijks scheen te zien.

Dat gaf mij de handen vrij. Of Vader misschien ook ziek zou worden? In kinderlijke onbezonnenheid dacht ik daar niet over. Ik geloof dat alle kinderen van nature wel een beetje zelfzuchtig

zijn. Zelf voelen ze erg gauw wanneer hun wat mankeert. Maar zijn Vader of Moeder, de broers of zusters ziek, och ja, dan gevoelen ze wel even medelijden en vinden het „erg naar” voor die lieve Moeder en dien armen Vader, doch ze zijn 't ook zoo weer vergeten en spelen, ravotten en stoeien er even goed om.

Ik had al tamelijk wat baldadigheid uitgehaald: — de netjes gesorteerde spijkers dooreen gehaspeld, me zelf met een hamer op de vingers getikt en zoo — toen Vader, tegen tien en misschien, de pet op zette en wegging.

Dat gebeurde wel vaker, wanneer hij iets vergeten had of moest gaan halen. Maar meestal placht hij dan te zeggen: „Vooruit, broekeman, we gaan even naar Moeder toe.” Vooral in die dagen, toen ook Piet er niet was om een oogje in 't zeil te houden.

Ditmaal evenwel bleef dat gebod achterwege. En ik was te druk met de spijkers bezig om te vragen: „Vader mag ik mee?”

Later heb ik wel begrepen, dat Vader zich opeens zoo onprettig gevoelde, dat hij naar huis moest. Maar op dat moment dacht ik aan niets dan een boodschap.

Toen de spijkerbak voor m'n onderzoekenden geest geen geheimenissen meer bevatte, begon de tijd me lang te vallen.

Wat bleef Vader lang uit. Op m'n dribbelvoetjes liep ik al eens naar buiten, keek en keek, maar zag niets vanwege den dikken mist. Ik ging weer terug, liep achter de smederij om, waar ons varkenshok stond, schopte tegen het beschoot: het gewone teeken voor de knorrepoten, dat er voer voor hen in aantocht was, en daar kwamen ze met hun tweeën snuffelend en met altijd bewegende snuiten van uit de warme diepte van 't hok naar voren waggelen.

Wanneer ik op m'n teenen ging staan en de beide handen om den bovenrand

van het beschoot klemde, kon ik er juist over heen zien.

„Hu, hu” schreeuwde ik om ze weer weg te jagen, nadat ik ze eerst, plagerig genoeg, voor niets had laten komen.

Ze stoorden er zich evenwel weinig aan en de een kwam zelfs met z'n natten snoet m'n vingers besnuffelen wat me griezellig de hand weg deed trekken en het hazenpad kiezen.

Weer zocht ik in de smidse m'n troost, porde eens met een stuk ijzer in 't haardvuur, dat nog lekkertjes gloeide. Hoe graag had ik het eens lustig op laten vlammen! Maar ik kon niet bij den ketting, de blaasbalg was mij te zwaar om te trekken, en ik had nog heugenis van m'n bad in den koelbak.

Vader ondertusschen kwam niet terug. Terwijl ik spiedend de geheele werkplaats rondkeek, viel m'n oog op eenmaal op Vaders horloge: die mooie tiktak, waar ik wel eens aan luisteren mocht, maar zonder het met de handen aan te raken.

De verboden vrucht!

Daar hing het naast het raam, boven de werkbank in een dikke hoornen kast aan den zwaren ketting.

In een wip was ik met behulp van een leeg kistje op de bank geklauterd en reeds had ik het in m'n kleine hand. Nòg hing het. En m'n hart sloeg minstens zoo hevig als dat wondermooie, ronde ding, toen ik het van den spijker nam en er voorzichtig mee naar omlaag klauterde.

Wat wilde ik er mee? Ik wist het waarlijk zelf niet.

Ik ging er mee zitten op den grond. Ik stond er mee bij 't raam. Ik liet het schommelen aan den ketting. Ik hield het aan m'n rechter- en aan m'n linker-oor. Ik lei het eens eventjes op het aanbeeld. En ik liet het zachtjes zakken in den koelbak. Natuurlijk niet in het

water, alleen maar er boven. Dan zag ik er twee.

Toen ontschoot het me. En 't kwam met ketting en al tòch in het water. Wat ik schrikte!

Geen nood! Met opgestroopte mouw reikte ik, reikte ik met den arm in 't water. En, gelukkig, ik had het weer. Maar 't droop in m'n hand.

O, o, wat zou Vader zeggen. Dit was geen grap meer, maar verregaande ondeugd.

Ik veegde het kostbare stuk zoo goed ik kon af met m'n natte en met m'n droge hand. Maar 't wou niet drogen. Wat zou ik toch beginnen. Stil 't maar weer op z'n plekje neerhangen?

Maar ik had smidsverstand genoeg om te weten, dat de ketting zeker roesten zou.

Toen lei ik het in m'n wanhoop even op het reeds zwart geworden haardvuur. Dat was in ieder geval warm; daar kon het drogen.

Maar, terwijl ik geduldig het uitwerksel mijner heerlijke vondst stond af te wachten, gluurde er op eens een gezicht door het raam. Ik schrok er geducht van, tot ik bij nadere beschouwing bemerkte, dat Mina het was, die me toeriep:

„O, ben je nog hier, Kobusje? We waren al ongerust. Gauw naar huis komen hoor!”

„Waar moet ge naar toe Mien?” vroeg ik, naar buiten gaande. Doch ze stond al niet meer voor 't raam. 'k Zag haar nog juist in den mist verdwijnen, terwijl ik hoorde: „'k Moet Dokter halen. Vader is zoo naar.”

Vader nu ook al ziek? 't Greep me meer aan, dan je misschien gedacht zoudt hebben.

Maar 't was ook nog niet zoo lang geleden, dat Grootvader gestorven was. En iedereen scheen wel ziek te worden. Vader nu ook al. Zouden ze nu allen

weggaan, even als Grootvader? En opeens benauwd, dat ik geheel alleen zou worden achtergelaten, met niemand dan Tante b.v. om altijd op me te brommen, barstte ik eensklaps in tranen uit en al jammerend liep ik m'n zus achterna onder 't voortdurend geroep van: „Mien, Mina, Kobusje wil mee!”

Of ze me hoorde, weet ik niet. In ieder geval, ze liep door. Zien kon ik haar niet, maar voor me uit hoorde ik nog voortdurend het gekloef van haar klompen. Daarop ging ik dan af, want alles leek zoo vreemd en onbekend in den mist, dat ik van de boomen rond de kerk schrikte, of ze er nooit gestaan hadden.

Toen het geluid vóór mij eensklaps zweeg, wist ik niet meer wat te beginnen. Waar was ik nou en waar was Mien? Huilend stond ik stil, om in 't volgend oogenblik weer door te hollen, vooruit in de richting waar Mien was verdwenen.

Ze was er niet meer, ze was er niet meer! Reeds liep ik een groot huis voorbij, dat ik nimmer gekend had.

Was ik het dorp dan uit en verdwaald? Alle vreeselijke geschiedenissen, die Hendrik en Mina zelf me ooit verteld hadden van menschen, uit kermiswagens, die kinderen van Vader en Moeder wegstelen en dan zoo vreeselijk slecht zijn voor de stumpertjes, schoten me op een oogenblik door de gedachte. Kwam er daar niet reeds een aan? Duidelijk hoorde ik een zwaar rollend geluid en vaag doemde de omtrek van een wagen uit den nevel op.

Wat moest ik beginnen, waarheen zou ik vluchten? In m'n angst holde ik op 't hek van het groote huis toe, klemde me daar aan vast, stellig van voornemen me nooit wég te laten sleuren en met de stille hoop, dat de menschen daarbinnen me te hulp komen zouden.

De wagen rolde nader. Ik hoorde het geknal van een zweep en kromp ineem of die slag op mijn rug neer komen ging. Toen nog een oogenblikje, dat me wel uren toescheen — en 't ging voorbij zonder me leed te doen. Nieuwsgierig keek ik toch even om. O, 't was, baas Metelink maar, de oude vrachtrijder, die met z'n hoog opgeladen wagen tusschen ons dorp en de naastbij gelegen stad pakjes bezorgde en aannam.

En nu zag ik op eenmaal ook, dat er een paar klompen stonden op de stoep van dat groote huis. Dat waren immers Mien der klompen? Maar wat moest Mien dan toch in dat groote huis doen? Wie woonde daar dan toch?

Nog was ik met de oplossing van dat vraagstuk niet gereed, toen de deur van het huis openging en eerst oom Dokter en daarna zus Mien op de stoep en in haar klompen stapte.

Maar waakte ik nu, of was dat alles een nare droom?

Neen, 't was wel pure werkelijkheid. Daar greep Mien me knorrend bij de hand en met haastige dribbelpasjes om de groote stappen van den man voor ons bij te houden, klepperden we op onze klompjes achter den Dokter aan.

Waarheen? Niet vóór dat we langs de smederij kwamen werd ik weer wegwijds en begreep ik, dat het op huis aanging.

O ja. Vader was ziek. In m'n angst van gestolen te zullen worden was me dat heelemaal ontschoten.

En vergat ik nu nóg niet iets? Ja, er moest nóg wat zijn, maar wát ook weer? Ik zou er net op komen, toen Mien boos zei: „Kom nou toch, treuzel niet zoo.”

En met den ruk, dien ze aan m'n arm gaf, vloog me dat andere weer weg uit het geheugen.

Oom Dokter stapte, bij ons huis gekomen, op de voordeur toe, waar tante hem blijkbaar reeds op stond te wachten, want ze deed aanstonds open. Wij liepen, als gewoonlijk, achterom, — want een buitenmensch gebruikt nu eenmaal de hoofdingang tot z'n woning nimmer, dan bij buitengewone gelegenheden: trouwen of begrafenissen.

In de keuken kwam ik eerst tot de ontdekking hoe verkleumd ik was. Ook werd het zoo zoetjes aan tijd om te eten, zoodat ik onder de dubbele ellende van koude en hongrigheid leed.

Ik was echter met Mien alleen en we zouden het geen van beide gewaagd hebben ongevraagd de keukenkasten te inspecteeren, stel dat daar op dat oogenblik iets eetbaars te vinden ware geweest.

Tante liet zich niet zien. En dat vermeerderde nog Mien's ongerustheid over Vaders toestand en daarmee de mijne in gelijke mate. Want hoe somberder Mien begon te kijken, hoe donkerder ook ik keek.

Nu was het iets buitengewoons, dat Tante ons, kinderen, maar zoo gemoderd in haar keuken liet.

„Je kunt ze *nooit* alleen vertrouwen,” beweerde ze steeds. Wel moest er dus iets zeer buitengewoons aan de hand zijn, dat ze ons drietjes nu zoo geheel de keuken overliet.

Nu, we deden er dien keer ook waarlijk geen kwaad, en moeten met ons drieën een tamelijk treurig schouwspel hebben opgeleverd, gelijk we daar stonden, koukleumend en terneergedrukt door een onbekend verdriet.

Tot tweemaal toe heb ik reeds van ons drieën gesproken. Juist. Nauwelijks toch waren wij in de keuken of Hendrik — die reeds op school ging — kwam thuis. Mien had hem gauw genoeg op de hoogte gebracht. En toen hij ons daarop wist te vertellen, dat

de oude vrouw Lameris, die heel achter in het dorp, in het Armhuis woonde, óók al gestorven was versomberde dat onze stemming nog te meer.

Eindelijk en eindelijk, ná dat Mien 't gewaagd had de fornuisdeur open te doen en Hendrik om eens in het vuur te poken, uit vrees dat we anders wellicht in een geheel koude keuken zouden komen te zitten, — eindelijk kwam Tante even om 't hoekje kijken.

„Zoo jongens” — zei ze buitengewoon vriendelijk, maar dat maakte ons nog meer van streek natuurlijk — „jullie moet nog maar even wachten hoor. Straks zal Tante wel eten geven. En niet kribben hoor, Vader is ziek.”

„Erg, Tante?” vroeg Mien, met tranen in haar stem.

„We willen hopen van niet,” was het antwoord, „maar Tante weet het niet. De Dokter is bezig met onderzoeken.”

Wat klonk dat ernstig. Voor een oogenblik waren we heel onzen honger vergeten. Hoe graag waren we naar voren geloopt. Maar eerstens had Tante ons dat verboden en ten tweede zouden we het toch nooit gedurfd hebben, zoolang de Dokter er was.

Ik begreep natuurlijk nog de helft niet van den ernst der zaak, — kind van even zes jaar als ik was, — en toch heb ik nimmer de benauwende oogenblikken in onze oude keuken kunnen vergeten.

Toen Tante ten slotte voor de tweede maal verscheen, nadat we eerst gehoord hadden, hoe ze met Dokter in de gang zacht praatte en daarna hem uitliet en de deur voorzichtig achter hem sloot, — toen voelde ze de vraag, die in onze oogen lag.

„Ja,” zei ze dadelijk, als moest ze antwoord geven, „Vader is niks goed kinderen. En jullie moet erg stil zijn hoor.”

Maar toen ze zag dat Mien begon te snikken en ik in tranen smolt en Hendrik de oogen vol kreeg, zette ze zich even op den stoel, trok mij als de jongste, tegen haar knie, terwijl Mien vlak bij en Hendrik tegenover haar kwam staan en ze zei: „Nou moeten jullie niet huilen. Want de Dokter heeft gezegd, dat het wél heel erg was, maar dat het toch denklijk wel gauw beter zal worden, omdat Vader zoo'n sterke, gezonde man altijd is geweest.”

Het troostte ons maar half. En toch een half uurtje later, toen we een inderhaast opgewarmd kliekje hadden verorberd, moesten we al weer lachen omdat de poes zich zoo deerlijk aan een snippertje spek verslikte.

Maar toen even de keukendeur open bleef staan, hoorde we uit de slaapkamer die er vlak naast lag, een zacht gekreun.

We werden er alle drie bleek van. Deed Vader dat? Vader die geen spier vertrok al brandde hij zich somtijds de handen en al sprong hem een stuk staal in 't gezicht? Dan moest het toch wel heél erg zijn.

Mien kon het niet langer harden. Snikkend liep ze de gang in en naar de slaapkamerdeur. Maar die ging open en daar stond Moeder, zélf nog half ziek, dik ingestopt en met bekreten oogen.

„Stil kindje, stil,” zei ze Mien sussend.

„Wat is er dan, m'n meisje?”

„Gaat Va-Vader dood?” snikte Mien.

„Neen, neen, zoo erg is 't nog gelukkig niet hoor,” troostte Moeder, „maar wil Mientje nou niet probeeren heel stil te zijn en niet meer te huilen? Misschien gaat Vader dan wel een beetje slapen.”

Met een enkel snikje nog na, droogde Mien moedig haar tranen. Maar met bevend lipje toch nog, vroeg ze: „Waarom maakt Dokter Vader dan niet beter? En wat scheelt Vader dan?”

„Vader beter maken, dat kan de lieve

Heer alleen, vrouwtje, als Hij Dokters drankjes wil zegenen. Daar moet jullie maar om bidden hoor. En Vader heeft erge kramp in z'n maag, dus nou niet gaan huilen, als je weer 'es hoort kreunen.”

Toen, na een kus, liet Moeder ons weer alleen. Wij lieten ons door Mien nog eens vertellen, wat Vader toch had en hoe 't er mee stond. Maar wij wisten toch niet van „kramp” en evenmin, wat „maag” was, al probeerde Mien, die zelf nog elf moest worden, 't ons te verduidelijken door van buik te spreken.

We werden dien avond vroeg te bed gestopt, zonder dat we Vader hadden mogen zien. Tante kroop tot onze verbazing gelijk met ons onder de wol. Maar die zou straks wel weer opstaan, verhelderde Mien, om van nacht bij Vader te waken. Ook was de Dokter er juist weer geweest en wij hoorden van „koorts” praten, waar ik al evenmin een touw aan vast knooopen kon, als aan „maag” en „kramp”.

Wat ging er al niet om in onze kleine hoofden op dien avond! We vergaten ons gewone avondgebedje te doen. Of eigenlijk voelden we dat het niet meer behoefde. Want toen we met z'n drietjes naast elkaar voor Mien d'r bedje geknield lagen, had ze voor ons allen hardop gebeden: „Lieve Heertje, maak U toch asjeblijft Vader en Moeder en allemaal beter. Amen.”

't Duurde langer dan gewoonlijk eer ik den slaap kon vatten. En toen ik ten laatste net weg zou zakken, schrok ik opeens wakker. Had ik niet wat vergeten?

't Was klare dag, toen ik wakker werd.

Tante stond vóór me en vroeg zoo vriendelijk als ik haar alleen in die verdrietigste dagen gekend heb: „Zou je niet 'es op staan, langslapertje?”

Ik kwam overeind en wreef m'n

slaapdronken oogen. Daar pakte Tante me onder de armen en hoep! ik stond met een wip vlak naast m'n bedje.

Ze hielp me gauw wasschen en aankleeden, want 't was nog koud. Toen nam ze me mee om Moeder en Piet even goeden morgen te zeggen, gaf me een boterham met stroop, — want ze wist, dat ze me daar het hart mee stal — en kwam toen zoo zoetjes aan, waar ze wezen wou.

„Hendrik,” zei ze zoo leukweg „nog een half uurtje spelen en dan is het schooltijd hoor.”

„Ja, Tante” zei Henk, die niet goed begreep wat die opmerking beduidde. „Mien”, ging ze een oogenblik later voort, „Tante heeft het zoo druk, help jij me even de kopjes afwasschen? Want je moet vandaag ook maar weer gaan.”

„Dan blijft Kobusje alleen,” pruilde ik.

„Wou jij dan ook graag naar school, kleine man?” vroeg Tante.

En toen had ze me gevangen.

„He, ja,” vleide ik, „met Henk en Mien mee.” „Nou, dan mag je hoor” stemde Tante toe „ik ben straks al even bij den meester geweest, om hem eres te vertellen, dat we 't zoo erg volhandig hebben met al die zieken en dat jij je zoo zou vervelen. En of de meester niet een klein plaatsje voor je had. En wat denk je, dat ie zei?”

„Ja,” glunderde ik.

„Eigenlijk zei-d-ie: Neen. Maar omdat er toch zoo veel kindertjes ziek waren, mocht je wel komen.”

Ik danste van pret. Maar dat mocht niet om Vader.

Lang voor den tijd stond ik kant en klaar. En eindelijk stapte ik tusschen Mien en Henk in de achterdeur uit.

Dat was m'n eerste schoolgang. Toen we langs de smederij gingen, was 't me net of ik iets had vergeten. Doch vele nieuwe gedachten verdrongen die eene oude.

Vader was iets beter.

(Wordt vervolgd.)

In een muzikale wereld.

(Met Platen).

Ons volk is bij *de zee* opgebracht, door haar groot geworden, en haar muziek klinkt altijd schoon in Hollandsche ooren, 't zij ze haar verbolgenheid uitbrult in het loeien van den storm, 't zij ze, in rustiger stemming ruizelend voortfluistert haar weemoedig lied, dat tusschen lachen en schreien blijft.

Haast zou men meenen, dat onze liefde voor dat lied der zee ons doof had gemaakt voor de muziek aller andere geluiden.

Wie hoorde in een Hollandsche kerk

ooit waarlijk goed zingen? En waar zijn de Hollandsche jongens vooral, die, als de schooljaren achter den rug zijn, nog eres zoo wat aan zang of muziek doen? Moet men ze niet met een lantarentje zoeken?

Dan, we willen niet klagen. Er komt verbetering. Menig werkman heeft zoo lang gespaard, dat er een Amerikaansch orgeltje gekocht kon worden, waarbij vrouw en kinderen zingen, 's Zondags morgens eer ze naar de kerk gaan, dat ontroerend mooie

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 183).

HOOFDSTUK VII.

Onze school. Eerste indrukken. Hoe 't af liep met den tikketak. M'n straf.

Onze school was maar een oud lomp gebouw, meer op een schuur dan op een der paleizen van tegenwoordig gelijkend. En toch — als ik kiezen moest... nu ja, dan koos ik misschien wel die van dezen tijd. Maar ze zijn geen van alle wat onze school was. Zóó groot en zóó hoog: alle klassen in één lokaal en hooge kerkraden in den rechter- en hooge kerkraden in den linker-muur, en ontzaglijke zwarte borden op den werkmuur en vol, vol, vol banken, waarin je met je zessen zitten kon; en als bazen over dien heelen boel: de Meester midden in z'n catheder, als een preekstoel — en de reuzenkachel midden in de school.

Toen ik er voor 't eerst binnenstapte stond Meester in de deur met de lange pijp in den mond, de hooge zijden pet op 't hoofd en witte kousen in gebleemde pantoffels.

Ik zou zoo een portret van hem kunnen maken, nu nog, als ik maar teekenen kon.

XXVI

„Daar heb je onzen Jacobus”, zei-ie, me de hand toestekend, want op 't punt van namen gaf hij ieder wat hem toekwam.

„Wat zeg-ie nou?” porde Mien me aan.

„Dag Meester”, antwoordde ik nauwelijks hoorbaar en schuchter, schuin opkijkend, terwijl ik op m'n duim kloof.

„Flinke jongen”, knikte z'n grijs, mager hoofd goedkeurend, „maar goed oppassen hoor, anders gaat het naar Billenburg.”

Nu, dat laatste was maar een grappige bedreiging, want hij raakte „de kleintjes” nooit aan.

Ik was toch niet geheel op m'n gemak en blij binnen te mogen stappen. Maar ook daar viel 't niet mee. 't Was er zoo druk en vol met grootere jongens en meisjes. En iedereen scheen er goed thuis, doch ik voelde me erg alleen.

Gelukkig mocht ik dien eersten morgen naast Mien zitten, tegen wie ik me angstig aandrukte, telkens loerende, wat zij deed, om dat aanstonds na te doen.

's Middags kreeg ik een plaatsje in de achterste van de twee „kleintjes banken.”

16

Stil zat ik voor me uit te kijken en nam met verbaasde oogen op, al wat er gebeurde. Jan Derksen, dien we gewoonweg bij z'n naam noemden, al was hij kweekeling, vertelde iets van een plaat. Zij stelde een smederij voor en trok me dus nog wel aan. Eerst wees hij stuk voor stuk alles aan, noemde de namen der dingen en liet dan de kinderen nazeggen. Daarna moest ieder op zijn beurt voor de plaat komen en wijzen en weer noemen.

Dat begon me al gauw te vervelen. Ook had ik reeds weer m'n vrijmoedigheid teruggekregen, zoodat ik opeens uitriep: „Hè, nee, Jan. Nou een ander prentje.”

De kinderen begonnen te lachen. Jan keek zuur-zoet en zei: „Kobusje moet heel zoet zijn hoor en 't vingertje opsteken, als hij wat te vragen heeft.”

Even zat ik weer stil. Maar dat van 't vingertje opsteken, was er toch diep bij me ingegaan.

Na een poosje ging het vingertje omhoog.

„Wel, wat wou Kobusje?”

„Jan, hoe laat is het?”

Weer begonnen de kinderen te lachen. En weer kreeg ik de vermaning heel zoet te zijn.

Daar echter die smederij-geschiedenis mij meer dan verveelde, en ik een oude lei en een stukje griffel had gekregen, besloot ik maar wat te gaan teekenen.

Met de noodige luidruchtigheid greep ik in het kastje onder 't tafelblad, kreeg m'n gereedschap en begon kriskras de wonderlijkste lijnen te trekken, wat van een zieldoovlijmend gekniers verzeld ging.

De meester gaf den kinderen een wenk dat ze mij maar stil moesten laten betuilen en niet weer zouden gaan lachen.

Spoedig waren beide zijden vol en

parmantig de bank uitkruipend — 't ging onder door — liep ik naar Mien om haar met een opgetogen: „Mooi he, Mien?” m'n kunstprodukten te laten zien.

De geheele school werd weer van 't werk afgetrokken.

En nu kwam Meester in eigen persoon om mij met plechtig en indrukwekkend gebaar naar m'n plaats terug te brengen met de dreigende waarschuwing, mij nu rustig te houden, daar ik anders in 't hok moest.

Voor een oogenblik gevoelde ik inderdaad al den ernst der zaak. Maar ook slechts voor een oogenblik.

Ik was gewend vrij te zijn in m'n eigen gekozen vermaken en had er nog 't minste begrip niet van, hoe de kleine schoolwereld slechts goed kon gaan, als in alles orde en regelmaat heerschte. Ook duurde dat rustige zitten op een en dezelfde plaats mij veel te lang.

Spoedig was ik weer van mijn plek af en ditmaal naar de buitendeur.

„Wat gaat Kobusje doen?” vroeg meester Jan, die gelukkig nog al wat geduld bleek te bezitten.

„Spelen,” antwoordde ik. Maar reeds had hij me achterhaald en met 'n zoet lijntje werd ik nog eens van m'n zelfstandige plannen afgetrokken en tot de rust teruggebracht.

Eindelijk en ten lange leste evenwel werd toch de prent weggehangen en ging meester Jan naar de kast om iets anders te krijgen.

Dat vond ik weer aardig. Aanstonds ging ik op m'n knieën op de bank liggen om beter te kunnen zien.

„Zitten Kobusje,” zei Jan, terwijl hij met een groote spons terug kwam.

Ik gehoorzaamde zoo wat, doch vroeg te gelijkertijd: „Wat ga je doen Jan? De ruiten zeemen?”

„Dat moet Kobusje-vraag-al maar eens zien”, lachte hij, want het kwam

er tusschen twee lessen nu niet zoo erg op aan, al deed ik weer eens iets dat niet te pas komt op school.

Spoedig leerde ik, dat de spons hier gebruikt werd om de borden te reinigen. En ik was een en al verrukking over de prachtige figuren, welke meester Jan daarop met een stukske krijt te voorschijn wist te tooveren. Eerst kwam er een peer en nog een peer en nog een; toen een appel, een appel en een appel; vervolgens een varken, een varken en nog een varken; en eindelijk een hond en een paard en een kat.

Dat was mooi, mooi. Van blijdschap sprong ik weer op en klapte in m'n kleine handen. Maar toen ik nu zelf ook mocht probeeren heel dat planten- en dierenrijk na te teekenen, kende m'n opgetogenheid geen grenzen.

Ik begon terstond en teekende met m'n linkerhand, terwijl m'n rechterwijsvinger in m'n neus haakte en ik maar steeds op het puntje van mijn tong knauwde.

O, dat kón ik, dat kón ik. 't Is waar, m'n peren leken misschien wat veel op katten, m'n varkens op paarden en m'n hond op een zwijn, doch dan kwam het door elkaar genomen toch nog goed en meester Jan hield me er zoet mee tot de school uitging.

Parmantig aan Miens hand voortstappende, snapte ik honderd uit over al het heerlijke en buitengewone mij dezen eersten schooldag wedervaren. En toen ik, bij de achterdeur gekomen, zoowat uitgepraat was, nam ik mij vast voor, zoo dadelijk bij Moeder en Tante het heele relaas opnieuw te beginnen.

Hoe geheel anders kwam het uit.

Ik was nog niet goed en wel binnen of een enkele blik op Tantes gezicht, — Moeder was weer niet goed en te bed, — maakte mij duidelijk dat er wat voor mij op zat.

Hoe 't kwam, weet ik niet, maar eensklaps schoot mij weer te binnen, dat ik gisteren wat had vergeten.

Welhaast wist ik weer wát het geweest was.

„Zoo ondeugende bengel”, begon Tante en ze haalde me met één ruk aan m'n arm tot vlak vóór zich aan de keukentafel, waar ze zat, „wat heb jij met Vaders horloge uitgevoerd?”

Op voorhand begon ik angstig te snikken, terwijl ik stotterde: „op vuurtje”.

„Wat zeg je nou?” vroeg Tante ten hoogste verbaasd, want ze wist eigenlijk nog van niets en had alleen maar tevergeefs in de smederij gezocht, toen Vader 's morgens gevraagd had, of ze z'n klokje eens halen wilde, dat aan het spijkertje bij 't raam hing.

„Op 't vuurtje” stamelde ik weer, te benauwd om niet aanstonds opnieuw antwoord te geven, nu Tante zoo dreigend keek.

Het goede mensch begreep er natuurlijk het minste niet van. Maar bij stukjes en beetjes, met menigen grauw en snauw, kreeg ze 't er eindelijk toch uit, hoe zich de zaak had toegedragen.

Boozer dan ik haar ooit gezien had stooft ze op, schudde me zonder een woord verder te zeggen door elkander, gooide in der haast een omslagdoek om hoofd en schouders en draafde de achterdeur uit naar de smidse, mij de pols grijpend en ondanks m'n geschreeuw mij dwingend haar grootere passen bij te houden.

Bij de werkplaats gekomen, haalde ze den grooten, zwaren sleutel uit haar roszak, zonder me evenwel los te laten, ontsloot de deur en stapte regelrecht op het lang verdoofde vuur toe....

Het onheil was grooter dan ik gedacht had. Wel was de oppervlakte van 't haardvuur zwart geweest, toen ik „de tikketik” er op lei om te dro-

gen, maar daaronder gloeide het toen toch nog lustigjes. De hoornen licht ontvlambare kast had vuur gevat en wat Tante uit de sintels te voorschijn haalde, was niets dan een onoogelijk zwart-geblakerd rond ding. Het glas en de wijzerplaat waren beide gebarsten; de wijzers verbogen en de hoornen kast was geheel vergaan.

„Ziet eens, wat je gedaan hebt”, riep Tante in rechtmatige verontwaardiging uit, mij de gevolgen mijner ondeugd onder den neus houdende.

Ik kon niets doen, dan snikken. In 't diep besef mijner onherstelbare misdaad, waagde ik het zelfs niet een woord tot verontschuldiging te spreken. Wat zou ik ook gezegd hebben?

Had Tante me nu maar eens flink wat voor de broek gegeven, misschien dat de pijn me dan dat vreeselijke had doen vergeten. Maar ze liet het bij een hartgrondig: „Foei, wat is Kobus een stoute jongen” en nam me toen weer mee naar huis toe.

Ik herinner me uit heel m'n kindsheid geen ellendiger middag dan die. Van schuld bewust liep ik met neergeslagen oogen. En dat dreigende niets-meerzeggen van Tante en de strakke blik van Mien, die in de keuken het horloge ook even te zien kreeg en van wie ik nog al gehoopt had, dat *zij* tenminste, als gewoonlijk, een klein beetje op m'n hand zou zijn... 't was niet te dragen.

En daar werd ik meegenomen naar de kamer waar Moeder zat, nog merkbaar ziek. En die moest het ook al zien. En ze zei niets anders dan: „Maar, maar”. Was ik dan niet eens meer een standje waard? Ik kon het niet meer harden. Ik rukte me los van Tantes hand en liep op Moeder toe en verborg m'n hoofd al snikkend in haar rok, stamelend: Kobusje zal 't nooit meer doen. Afkussen.”

Doch dit nooit falend beroep op heur hart mislukte ten eenemaal.

Streng maakte Moeder m'n handen los en duwde mij van zich af en zei koud en kort: „Neen, zulk een ondeugende jongen behoeft me niet af te kussen. Breng hem maar dadelijk naar bed, Tante. Ik wil ook geen nachtzoen van hem hebben.”

Ik was ongelukkig, grenzeloos verdrietig, geslagen.

Ik liet me gewillig wegbrengen naar boven, al weenend. En toen Tante me verder zonder een woord te zeggen had ondergedekt en weg was gegaan, liet ik m'n tranen den vrijen loop geheel; — maar al waren ze nog overvloediger gekomen, nimmer zouden ze dat brandend gevoel van schuld en schaamte en ongelukkig — zijn hebben kunnen wegspoelen.

O, nooit ben ik zò jammerlijk ellendig geweest!

HOOFDSTUK VIII.

Ik ga om inlichtingen. Tante vertelt.

Eer het groote vacantie werd had Kobusje sinds lang begrepen, dat school gaan niet zò prettig was, als 't zich wel liet aanzien. Of hij wilde of niet, z'n vrijheidlievende neigingen moesten worden opgegeven en hij had zich te voegen naar den gang van 't werk. Wat nu nog niet zeggen wil, dat ik een hekel aan de school had. Integendeel: ik leerde tamelijk vlug en was braver noch ondeugender dan andere knapen van mijn leeftijd.

Toen 't maar eenmaal zoo ver was, dat ik in een hogere klasse terechtkwam en een nog jonger geslacht op de laagste banken plaats nam, toen geraakte ik wel haast tot de overtuiging niet meer tot „de kleintjes” te behooren.

Dat bracht als van zelf z'n eigenaardige verplichtingen mee. In de eerste plaats ging het nu niet meer aan zoet aan Miens hand van en naar huis te gaan. Ik koos eigen wegen, die dwars door iedere plas en over elken steenhoop liepen. Verder was geen vogelnestje voor m'n spiedende oogen meer veilig en werd geen oefening nuttiger geacht dan die in 't boomklimmen en slootje springen.

Vaders ziekte was inmiddels reeds lang over en hij werkte weer met Piet in de smidse, terwijl Mien welhaast Moeder ging helpen in de huishouding. Alles was tot het oude weergekeerd, althans zoo leek het mij.

Werkelijkheid was, dat ongemerkt in onze woning alles achteruitging, want Vader was niet beter. Zeker, hij hield het bed niet meer, en was wel aan den arbeid, — en toch was hij de oude niet en zou 't ook nimmer weer worden.

Ik was misschien de eenige, die dat niet zag. Ik was ook nog zoo jong en wist van 's levens zorgen niet af.

Toen ik dan ook, tot hiertoe met de beschrijving van m'n levensverhaal gevorderd was, voelde ik maar al te goed, dat *ik* niet goed zou kunnen vertellen van de gebeurtenis, die toch zoo'n gewichtigen invloed op m'n verder leven zou hebben. Tot wien echter zou ik om inlichtingen gaan?

Piet en Mien en Hendrik, die nu reeds alle drie getrouwd zijn, hadden werkelijk wel wat anders te doen, dan een uurtje met mij te praten.

Moeder wilde ik er niet over spreken. Waartoe zou het dienen al die droevige herinneringen nog eens bij de goede, oude vrouw wakker te roepen,

Gelukkig daar was nog iemand tot wie ik mij wenden kon; iemand, die nu reeds lang een *rustig* leven leidt en niets liever doet, dan uit den ouden tijd te verhalen. Ge gevoelt dat

ik „tante Kee” bedoel. En ik ga nu woordelijk weergeven ten naastenbij, wat ze mij meedeelde.

„Is d'er een bui aan de lucht, Stormvogel”? vroeg ze, toen ik bij haar binnenkwam, want ze kan nog niet nalaten om me van tijd tot tijd met m'n tweeden doopnaam te vereeren.

„'t Zal wel overdrijven, Tante” antwoordde ik lachend, „hoe gaat het er mee?”

„'k Word ouder jongen.”

„Ja, Tante ik ook: iederen dag één dagje ouder.”

„Je bent nog een *spotvogel* ook”, zei ze een pijnlijk gezicht trekkende. Maar dat was nu niet om mijn onschuldige scherts, doch wijl Tante wat „rimmetiekig” begint te worden.

„Tante”, vervolgde ik, met de deur in 't huis vallend, „ik ben bezig een boek te schrijven.”

„Wel, alle menschenkinderen” riep ze uit, zich de handen van verbazing in elkander slaande, „ja, ik dacht wel, dat er 't een of ander ongeluk aan de hand was. Maar *mij* zal je der uitlaten, begrepen.”

„Nee Tante,” weerde ik af, „u komt er in. Daar is niks aan te doen. Ik schrijf m'n eigen levensgeschiedenis. En hoe zou dat nu kunnen, als ik niet over onze „goeie, zorgzame Tante mocht spreken.”

„Hoort eres, Stormvogel”, zei ze, „ga jij nou maar niet koeren als een tortelduifje, want dan ben je aan 't verkeerde adres. Kort en goed, vertel op wat je van me geschreven hebt.”

Ik krabde me eres achter 't oor, hoewel Tante me in m'n prilste jaren wel duizendmaal gezegd had, dat dat een echt onhebbelijke gewoonte is.

„Ik heb verteld, dat u der ook al was toen ik geboren werd,” aarzelde ik.

„En wat verder, jongen?” vroeg ze met onheilspellende oogen.

„En van de baker.”

„Ja, dat was een zeurkous”, stemde ze toe, „maar wat meer?”

„En van de kruik en 't horloge”, zei ik eenen adem.

Even dacht ik, dat ik het te bont gemaakt had. Maar na een oogenblik zei ze: „Hm, die kruikgeschiedenis laat je der uit. Van 't horloge, dat vind ik nog al eerlijk van je. En heb je van dat mormel niet gesproken?” Ze bedoelde het geitje.

„Ja, Tante, maar nu moet ik beginnen aan Vaders laatste jaar. En daar wéét ik zoo weinig van. Toe, help u me daar nu eens aan.”

„Ik jou daar aan helpen? Wou je mij aan 't schrijven hebben, een mensch van drie en zestig jaar die nog nooit iets met de politie, of den rechter, of de krant te maken heeft gehad? Geen sprake van hoor.”

„Ach, neen, kijk u nou eres Tante,” probeerde ik te sussen, „ik zal 't natuurlijk wel opschrijven, als u nou maar eres vertellen wilt.”

„Met geen koevoet zul je m'n mond openbreken”, zei ze beslist.

Ik moest even glimlachen, want zwijgen was Tantes grootste gebrek nu juist niet. Gelukkig zag ze m'n lachje niet, want opgewonden ging ze voort: „En weet je wat ik daar nu eigenlijk van denk? Jij moet dat schrijven uit je hoofd zetten, want schrijven is ten eerste nergens goed voor, en ten tweede kun jij het niet, want ik moet het voor jou doen, en dat wordt me een kraai met geleende pauweveeren. 't Is al erg genoeg dat je een stormvogel bent. En ten derde kan ik het niet, en ten vierde al kón jij het, dan zou er nog niemand zijn, die jouw geschrijf lezen wou. En ten vijfde al was er iemand, die het zou willen lezen, dan wou ik nog niet hebben, dat je het liet lezen, omdat je der je heele familie mee op

straat brengt. En we zijn altijd fatsoenlijke menschen geweest. En dat hebben we niet an je verdiend.”

Ja als Tante zóó begon, dan was er geen land met haar te bezeilen. Ik begon te begrijpen, dat ik de zaak heelemaal verkeerd aan had gepakt en besloot daarom 't over een anderen boeg te gooien.

„Ja, als u er nou zóó tegen bent, laten we de zaak dan maar laten rusten” zei ik, schijnbaar gemoedelijk.

Dat stal haar hart toch weer een beetje en ik geloof niet, dat ze gedacht had me zoo gauw en gemakkelijk te zullen overwinnen. Ze kreeg het gevoel wel een beetje heftig geweest te zijn en vervolgde wat kalmer: „Neen, zeg het nou zelf. Wat zál je de menschen alles aan derlui neus gaan hangen. Ze begrijpen je verkeerd, en ze lezen niet goed en zuigen maar venijnigheid, waar je honing bedoelde te geven.”

„Ja, u hebt ons altijd goeien raad gegeven”, stemde ik rustig toe „en ik zal altijd dankbaar blijven, voor 't geen u vroeger voor ons gedaan hebt. En nóg doet.”

De goede vrouw, wist waarlijk niet meer hoe ze het met mij had. Meende ik dat alles?

„Ja, ja,” dubde ze, „mooi, mooi. Ik wou dat de dankbaarheid niet altijd achteraan kwam. Maar beter laat dan nooit, zooals de man zei, toen z'n vrouw zaad in 't bakje deed en 't vogeltje was al dood. Van dat vroeger tusschen twee haakjes zal jij niet veel meer afweten.”

„Ja, heusch Tante...”

„Jongen, hou asjeblijft je mond. Je kwam ternauwernood onder en boven je broek uit in dat jaar van de griep en daarmee begon het. Ja, ja, dat is nou met Kerstmis al weer zeventien jaar geleden. Waar blijft de tijd?” Ik waagde

er me niet aan een oplossing voor dat moeilijk vraagstuk te zoeken, want ik kreeg Tante net in het goeie vaarwater en liet haar dus maar stilletjes begaan.

„Maar van die griep kwam het eigenlijk niet. Dat heb ik altijd gezegd en ik zeg het nog. Wat griep? Faluzia noemde de dokter het; allemaal gekheid, en fratsen van den lateren tijd. In mijn jonge jaren zeien de menschen: „Zware kou”. Maar der is niks waar je meer voorzichtig mee moet zijn. En je Vader was een goeie man, veel te goed, maar hij was *niet* voorzichtig genoeg. Dat moet ik van hem zeggen al was 't-ie honderd maal m'n bloed eigen broer. Veel te gauw was ie er weer uitgelopen. Eerst leek het alles goed te gaan. Maar hij was veel te gauw weer moe. En toen 't weer najaar werd, had hij 't dadelijk opnieuw te pakken. En Piet, je broer, die was toen ook nog maar een kind, die moest voor de heele smederij opdraaien. Dat moest immers verkeerd uitloopen. Maar we zaten zò in de zorg over je Vader, die een hevige longontsteking had, dat de zaak maar moest reilen en zeilen zoo goed en zoo kwaad als het ging.

Na weken en weken tobben, krabbelde je Vader weer zoo wat op. Doch een klein kind kon wel zien dat hij de oude niet meer was.

Zeker, hij kwam nog wel eens in de smederij, maar een hamer heeft-ie geloof ik nooit meer in z'n handen gehad. Ach, en hij wou toch zoo graag. 't Huishouden was zoo groot en hij zag en voelde dat alles achteruitging zoo hard als een paard vooruit hollen kan. En hij kon er toch niets, niets aan doen, als 't nog verborgen houden voor je Moeder in de hoop, dat ie wel weer gauw beter zou worden.

Beter? Zoolang het zomer was, ging

het nog zoo wat. Doch nauwelijks kwamen de laatste dagen van September of 't was gebeurd.

Nog hoor ik die droge, holle hoest, als hij 's morgens pas op was. We zorgden altijd dat er een zacht roggebloemspapje voor hem warm was. En dat deed hem dan ook wel goed, maar 't gaf voor een oogenblik, langer niet.

Na October kwam hij er heel niet meer uit. Maar in huis had hij toch ook geen rust. Hij liep dan hier dan daar, aldoor maar tobbed hoe 't gaan moest met het werk en den winkel en z'n huishouden, als hij nog zieker moest worden, als hij er misschien over een paar jaar niet meer zijn zou. Ik heb hem wel stilletjes naar je moeder zien staan kijken of naar jullie als je speelde en lachte en hij dacht dat niemand hem gadesloeg, met een paar oogen, die me aan 't huilen maakten, zoo jammerlijk droevig. En ik kon er toch niets aan doen, en je Moeder, die ook wel zag waar 't heen ging, kon er niets aan doen en de Dokter niet en de Dominee niet.

We dorsten er geen van allen over te praten en toch dachten we aan niets anders. . . .

's Morgens, als ik beneden kwam en we waren eens met ons beiden, dan zei je Moeder vaak: „Och Kee, ik wou dat de Heer toch uitkomst gaf”, en dan begon ze te huilen.

„Denk je dan, dat er nog beterschap mogelijk is, Pietje?” vroeg ik dan.

„Zoolang als 't er leven is, is er toch nog hoop?” antwoordde ze met de wanhoop in der stem, „maar dat bedoel ik eigenlijk niet. Kee ik wou dat ik hem helpen kon: hij tobt zoo.”

„Over z'n ziel?” vroeg ik weer.

„Ja, daarover ook. Maar hij heeft er geen vrede mee, dat-ie sterven moet. Hij kan de kinderen niet loslaten en ons niet en ik ben zoo bang, dat hij

opstandig is tegen God. Als-t-ie nou maar alles kon overgeven...."

En dan zei ik maar niks. Wat zou ik gezeid hebben?

"Je weet niet wat het is, Kee," ging je Moeder dan voort, „maar ik doe 'snachts geen oog dicht. Als-'t-ie denkt dat ik slaap, ligt-ie maar al om en om te woelen en dan zaagt z'n borst zoo en dan doet-ie maar niks als zuchten. En ik bijt op mijn laken om 't niet uit te schreeuwen van verdriet. En ik kan niks voor hem doen dan bidden."

Ja, jongen, bidden, dat heeft je Moeder wat voor hem gedaan, in die dagen. En ik ook. En hij zelf ook. En eindelijk, — 't liep tegen Kerstmis en hij wist wel heel zeker, dat het nooit weer lente voor hem zou worden, — toen bracht de Heer hem in de ruimte. Hij had de genade gekregen om al z'n zorg op God te wentelen, en verder wachtte hij nu maar geduldig tot Jezus hem weg nemen zou.

Ik heb van m'n leven zoo'n Kerstfeest niet weer meegemaakt. *Wij* liepen stil door het huis en *hij* zat maar stil in den grooten stoel — dezelfde die je Moeder nog gebruikt. En telkens als je dan in de kamer kwam, keek-t-ie je aan en glimlachte maar eens even tusschen het hoesten door. Al de kinderen om hem heen, dat was hem te druk. Maar kwamen jullie uit school, dan moest hij toch gendag gezeid worden. Weet je 't nog? En als -t-ie met z'n lange, bleeke, vermagerde handen over jullie hoofd had gestreken (en z'n oogen waren vochtig geworden), dan vouwde hij z'n handen samen en zat maar weer stil.

Op den eersten Kerstdag is hij heen gegaan, kalm en zacht. Een voor een kwamen jullie aan z'n bed en hij vroeg of je 't je Moeder makkelijk zoudt maken en God voor oogen zoudt houden. En hij wou hebben, dat Piet bleef met je Moeder en met mij.

„Wat zijn jullie toch goed voor me geweest", zei hij telkens „Piet zal jij nou voor Moeder en de kleinen zorgen?"

En Piet huilde maar.

„Geef me nog ééne keer je hand, Kee", ging hij voort tegen mij. Toen hield hij die lang in zijne rechter, terwijl hij er met de linker liefkoozend over heen streek en zei: „Dank je hoor, voor alles wat je gedaan hebt. Goeie Martha." En ik voelde wel wat hij daarmee wou zeggen.

„En leg jij nou je arm om m'n schouder Moeder", zei hij al zachter. En toen je Moeder het huilend gedaan had, ging hij voort: „Nou niet huilen Moedertje. Je bent een goeie vrouw voor me geweest. Ik kan de kinderen gerust aan je overlaten. God zal wel zorgen.... wat zijn jullie toch goed voor me geweest.... zing nou nog eens samen...."

Hij begon zelf met zwakke stem: „Jezus uw verzoenend sterven, blijft het rustpunt van ons hart". En 't was Kerstmis.

„Is alles goed, Kobus?" vroeg Moeder.

„Ja, ja, knikte hij twee, driemaal, „alles wel vrede goeie nacht...."

En toen viel z'n hoofd tegen Moeders arm....

Tante kon niet verder en we hebben samen gehuild en aan Vader gedacht.

(*Wordt vervolgd.*)

MONDJESVOL.

De woorden van Christus zijn mij altijd nog dierbaarder dan de woorden zijner Apostelen, deze spreken meer tot de Joden of tot de Heidenen — Christus spreekt tot den mensch.

Lavater.

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 248).

HOOFDSTUK IX.

*Het vertrek. Scheiden doet lijden.
Wij gaan de wereld in.*

Anderhalf jaar hield Moeder de smederij nog zoo wat aan den gang. Maar 't wou niet lukken. Of het kwam doordat Piet nog te jong was om zelfstandig aan 't hoofd van een zaak te staan, of misschien, doordat de nieuwe smid die zich kort na Vaders dood in ons dorp had neergelaten, goedkoop en vlugger werkte?

„'t Een kwam bij het ander,” zou Moeder zeggen. En na dat in breeden familieraad het voor en tegen ampel was besproken, besloot Moeder het dorp te verlaten en in haar geboorteplaats een winkel zoo in „van alles” te openen.

Want Moeder kwam van den Hollandschen kant; uit de vorstelijke residentie nog wel. En ze meende een betere kans in den strijd om 't bestaan daàr te hebben, dan op 't dorp, hoeveel familie-Kobussen met den aankleve van dien haar ook de klandizie beloofd hadden, wanneer ze „blijven” wilde.

Zoo zag dan een mooie Junimorgen ons reisvaardig. Moeder en Tante, die natuurlijk meeding, zagen bleek en

hadden rood bekreten oogen. Piet, geholpen door gediensstige bureu, had het druk met het laden van den langen boerenwagen van den molenaar. De oude bruin, dien we zoo vaak naar de wei hadden mogen brengen, knabbelde rustig op z'n gebit, of schudde spijtig met den kop om de lastige vliegen te verjagen. De heele familie liep in en uit, hielp dragen, opladen, schikken. Wij kleineren vonden het heele geval onbedaarlijk leuk en zeer gewichtig en kozen voor ons zelf en elkander tienmaal een plaatsje uit boven op den wagen, dien we langs de wielen beklauterden, — om tien maal verjaagd te worden, als de wagen nog hooger geladen, nóg vaster gestopt werd.

Ook aan belangstelling van de zijde der dorpsgenooten ontbrak het niet. Goede, hartelijke zielen, die maar aan kwamen slapen met ketels vol koffie waar geen behoefte aan was; met beleggen boterhammen, die niemand lustte dan wij kinderen, die toch ook maar èèn buikje vol konden hebben! Toch deed het goed zooveel deelneming te ondervinden. Want vergelding zouden ze er nooit meer voor krijgen en die vroegen ze dan ook niet.

't Was nog onder schooltijd toen we afreden. Hoe zouden de jongens en meisjes ons anders uitgeleide hebben gedaan! De vrouwen veegden met hun schorten in de oogen, de tantes huilden, Moeder had geen tranen meer, de ooms deden noodeloos ruw en schreeuwerig tegen Piet en den mulder van „toch goed op te letten bij den draai” en tegen de vrouwen, „dat ze niet grienen moesten.” Ach we voelden het wel, allemaal wel. Dat was zoo hún manier om de aandoening te verbergen.

Eindelijk — onze oude goede toren had juist tienmaal z'n vaarwel ons toegeroepen en ook wij kleinen begonnen iets van de scheidenssmart te gevoelen, — eindelijk klom Moeder op den wagen, vóór op waar Piet al zat. En de mulder nam de leidsels, zei wat tegen Bruin een stoot daar rolde de wagen, terwijl wij ons boven op, even, angstig vasthielden, hoe goed en zacht we ook zaten boven op den grooten bundel beddegoed.

„Nou, dag hoor! Dag! En 't beste!” riepen de mannen.

„Dag”, riepen wij terug. Moeder zei niets.

Tante zagen we beneden achter den wagen met oom Hendrik loopen praten, die een eindje nog meeging. Toen werd de afstand tusschen ons en de menschen langzaam groter. Ze schreeuwden nog wat, dat we niet verstonden en op goed geluk maar met „ja” beantwoordden.

Bij 'tmeestershuis keerde oom Hendrik terug, na den wagen nog even te hebben doen stilhouden, en Moeder en Tante en Piet de hand te hebben gedrukt.

„Maar es gauw schrijven” zei-ie en hij bedoelde wat hartelijken. Daarna stapte hij naar 't huis vóór hem, waar de oude „Meestersche” meewarig het hoofd schuddend boven haar horretje

ons een laatst vaarwel toewuifde met haar dorre, rimpelige hand, die ze, zoo min als de beenen, meer tot haar beschikking had, door de rhumatiek.

Zoetjes aan bolderde de hooggeladen wagen verder, al maar verder van 't dorp af, waarheen onze blikken gestadig gericht waren.

„Moeder” onderrichtten we gediensstig naar omlaag „nou gaat 't huis van Jan-boer weg”, „nou de school”, „nou de bakkerij van Vinkel”, „nou de kerk.” Of ook wel: „Kijk u eres, daar leit het Holtschlag en daar de Breekamp.”

Met dof, hol gerommel rolde nu de wagen over het houten bruggetje van de molentocht. Ginds lag de kom, waarin we stekelbaarsjes en watertorren plachten te vangen en waar we „de baden gebruikten.” Even verder kwam van de boerderij een zandweg naar het pad. Moeder zat maar voor zich te kijken.

„Dat is de Rammelaar”, beduidde ik Zus, op de roode daken der boerderij wijzend. En op 't zelfde oogenblik riep ik naar beneden, half met schrik: „O, Moeder, een begrafenis.”

Voor 't eerst keek ze met eenige belangstelling op en vroeg aan Piet: „Wie is-t-er-dood op den Rammelaar?”

„Ouwe Geurtemeu immers van Hannes.”

Onze wagen hield stil en de mulder haalde hem wat ter zijde om de lijkstaatsie ruimte te geven, die juist tot den draai genaderd was.

We zwegen allen. Daar kwam de lange boerenkar met het zwarte paard, door den baas van „den Rammelaar” zelf bestuurd. Van onze hooge zitplaats zagen wij er net in op de groote, roodachtig bruine kist met nikkel beslag, waarover een smal rouwkleed geslagen was. Achter en voor die kist zaten op baalzakken, vol gestopt met hooi, acht weenende vrouwen, de zak-

doeken voor de oogen maar nog in de Zondagsche plooiën gevouwen.

En achter den wagen liep tusschen den dominee en een zwager de oude Hannes, die Geurte begraven ging, diep gebogen, om meelij mee te hebben onder z'n geleenden hoogen hoed en in 't gekreukte zwarte pak, waarin Geurte der Vader nog getrouwd was in 't jaar 20. En hij snikte maar zonder tranen, met zenuwachtige trekkingen om den ouden tandeloozen mond, die zoo treurig deed in dat verweerde gezicht vol naden.

En dan volgden de andere mannen twee aan twee, zeven rijen, en allen met hooge, rood zwarte hoeden op van allerlei maaksel en allerlei fatsoen; en allen in zwarte pakken, die schots en scheef om hun lijven hingen, en met te korte mouwen, waaruit knoestige groote werkhanden staken met roode polsen.

En toch was het niet belachelijk! En toch was het zòò goed! Want alles getuigde dat buerschap en vriendschap heerlijke dingen zijn; en dat de dood is ellende, de grootste, de laatste van alle aardsche ellende!

Even keek Hannes op, toen hij langs Moeder kwam en zij keek even in zijn oude oogen, tot ze beiden zachtjes begonnen te huilen — en 't deed beide goed.

We kwamen in vreemd land zoetjes aan. Moeder en de mulder en Piet waren ook hier wel vaak doorgetrokken, maar voor ons was het heel nieuw, en ongekend.

De mannen en vrouwen, die terzijde in de velden aan den arbeid waren, keken wel op, maar groetten niet meer, en spraken geen woord. Wat ging hen onze verhuizing aan!

Door 't schommelen van den wagen, door 't zwijgen van Moeder, door 't onverschillige van die vreemde men-

schen om ons heen, verstomde ook ons kinderlijk gesnap. En 't werd een treurige tocht nu pas goed, ook voor ons. De zon brandde meedoogenloos boven onze hoofden en het opwolken-de stof, dat van onder de lompe wielen, tot bij ons opgejaagd werd, prikkelde in onze droge kelen en deed de dorre lippen tegen elkander kleven. We begonnen te klagen over dorst en de melk, die Tante in een paar flesschen had meegenomen was lauw en gaf geen verkwikking.

Het langdurig zitten in dezelfde houding, al was het dan op zacht beddegoed, maakte stijf en pijnlijk. En zoo kwamen de booze geesten van ontevredenheid, verveling en eenzaamheid over ons, kinderen, om 't Moeder en Tante met onze klachten nog moeilijker te maken.

Dat had in ieder geval deze goede uitwerking, dat Moeder eigen leed vergat. Wat voor ons het aardige van de verhuizing ten eenemale bedierf, het komen in vreemde, onbekende streken, dat gaf haar de oude veerkracht terug. Zoolang ze zich te midden van de oude, lieve omgeving bevond, waar iedere stap een nieuwe herinnering aan Vader wakker riep, had de smart haar zwak en klein gemaakt.

Maar nu dat achter den rug was, nu we in 't nieuwe land aan 't nieuwe leven begonnen, moest ze weer sterk zijn en heel het huishouden dragen en ons over onze kleine verdrietelikheden heen helpen.

„Kom, jongen,” zei ze, toen de molenaar Bruin eens even liet rusten, „zie nou maar eens, dat je weer naar beneden komt.”

En wel ziende, dat we er eigenlijk wat te vervelend en te pruttelig voor waren, liet ze er op volgen: „Moeder komt ook van den wagen, laat eens zien, wie het eerst beneden is.”

Wij waren er natuurlijk het vlugst. „Maar wat ga je nou toch beginnen, Pietje?” vroeg Tante van achter den wagen te voorschijn schietend.

„Ik word te stijf van dat voortdurend zitten, Tante”, antwoordde ze, „klim jij nu maar eens op mijn plaatsje, want je hebt al voortdurend geloopt en er zal vandaag nog wel meer te doen komen voor je. Ik ga met de kinderen vast een eindje vooruit! Tante stond tennaastenbij met den mond open van verbazing. Ze had vast en zeker gedacht, dat Moeder nog in geen weken de scheiding te boven zou zijn en dat zij gedurende dien tijd de boel maar in 't reine te houden zou hebben. Doch nu merkte ze wel anders. Moeder had de teugels al weer in de hand genomen.

„Des te beter,” dacht Tante en ze klom op den bok. Wij ondertusschen, hingen Moeder aan den arm, en stapten moedig met haar voort. En wanneer we soms er aan dachten over vermoeidheid te gaan klagen, dan was een enkel prikkelend: „'k Wed dat we den wagen wel vóórblijven,” of: „zou hij ons nou tóch inhalen?” — voldoende om den moed er weer in te brengen.

Zóó kwamen we te ruim één uur aan het kleine station van D. Om één uur, d. w. z. nog meer dan een uur te vroeg. Maar de verhuisboel moest ook nog worden overgeladen, waarmede de mulder, Piet en Tante aanstonds een aanvang begonnen te maken.

Ik had dolgraag meegeholpen. Het perron, de rails, wissels en baanwachtershuisjes 't waren zoovele aantrekkelijke onbekendheden voor ons, dorpskinderen.

Doch onder voorwendsel dat ik maar in den weg zou loopen en uit vrees dat m'n onvoorzichtigheid mij in levensgevaar zou brengen, troonde Moeder ons mee naar de kom van 't dorp, waar wat brood werd gekocht, door

de goedige bakkerin meer dan rijkelijk besmeerd voor het onnoozele dubbeltje, dat ze ons betalen liet; — en onder de schaduw der eeuwenoude eiken van het kerkplein peuzelden we, onder 't genot van een heerlijk koelen drank uit de dorpspomp, dat eenvoudige maal op.

O, na zooveel jaren kan ik mij dat alles nog wonder helder te binnen brengen. Ik zie ons daar zitten: een aardig schilderachtig troepje, Moeder, een beetje verboerscht, maar toch altijd nog iets stadsmensch, met haar vier jonge boertjes en boerinetjes om haar heen. Mina, een langopgeschoten twaalfjarig deerntje met piekerig haar, een wat korte jurk en altijd wat kieskeurig de kruim van het brood voorzichtig uitetend, om straks ons jongens nog met de korsten te verheugen. Die zat links van Moeder. En rechts de vierjarige zus, het gestopte worstje bijgenaamd, kort ineengedrongen dik, blond, blozend met blauwe kijkers en kort geknipt haar, als een jongen. Dan Henk, die nu tien was en zich twaalf voelde met leuk-onverschillig gezicht vol zomersproeten en een paar ontoonbaar ruwe boerenwerkhandsen, die of overal of in z'n broekzakken plachten te zitten. Hij naast Zus. En ik staande, gedost in een bruin manchestersch broekje, blauw linnen kielkje, grijze kousen en op 't hoofd een pet, neen maar zie je een pracht van een pet, stijf en hoog en met een klep als een luifel. Nimmer heb ik van een pet zooveel gehouden — en nooit van een zoo veel verdriet gehad.

Maar wat staan we hier onzen tijd te verpraten! Er was maar een uur voor 't overladen immers? Daar komen de wagen, de mulder, Tante, Piet en Bruin reeds aan.

„We moeten een beetje voortmaken,” zegt Tante.

„Nou, vrouw Haneman, 't beste der

dan mee," beweert de mulder eerst Moeder, dan ons allen de hand drukkend.

"Hartelijk, hartelijk dank, mulder," beeft Moeders stem, dat je zóó vriendelijk voor ons geweest bent. Laat mij nou de onkosten betalen, die je met pleisteren gemaakt hebt."

"Ik wou dat je daar niet van sprak," weert de mulder kwasi-boos af, "t zou wat moois worden, als burens mekaar niet hielpen. Pas maar op, 'k kom 't bij jullie in de stad nog wel eens terug halen."

"Doe je 't heusch?" vraagt Moeder. "He ja, mulder, dat moet je doen," zegt Piet.

"We moeten opschieten," dribbelt Tante gejaagd.

"Nou dag dan!"

"Dag, mulder!" "Dag mulder." "Dag mulder, zul je ze allemaal nog eres gendag zeggen van ons?"

"Ja, ja," roept hij en klapt met de zweep.

Moeder en wij allen kijken hem na. Zij met iets vochtigs in de oogen. Daar zwaait de lange, leege wagen den hoek om — en is weg . . .

Dat is het laatste van ons dorp.

We gaan de wereld in!

HOOFDSTUK X.

Wederwaardigheden op reis. Aankomst. De stormvogel vliegt uit het nest. Het huishouden van Jan Steen. Ik vang een kip.

't Had nog heel wat voeten in de aarde eer we allen in 't aardige „hukske", dat ik tegenwoordig veel deftiger „een coupé" zou noemen, hadden plaats gevonden.

Of liever, we stonden nog met z'n zevenen, toen de schrik ons reeds om

't hart sloeg, vanwege het toesmakken van 't portier, en daarna nog eens in de beenen, toen de trein zich met een stoot in beweging zette. We tuimelden tegen en door elkander, gilden, vonden toch ons evenwicht weer, en ik kwam — toppunt van weelde — in een hoekje terecht. Reeds parelde Tante het zweet op 't voorhoofd. Moeder had haar lach al weer teruggevonden, Piet lei genoeglijk z'n lange beenen op de leege bank tegenover zich en werd door ons kleineren daarin natuurlijk en onmiddellijk nagevolgd. Met weinig goed gevolg, tusschen twee haakjes, want onze beenen reikten niet zóó ver.

Ik stond oogenblikkelijk voor het neergelaten portierraampje, waar ik even gauw weer van daan moest. Daarop werd ik mokkend en half tegenspartelend in m'n hoekje terug gedrukt, maar loerde toch tersluiks door het zijraampje naar de wondere draaiende wereld daarbuiten, wat mij weldra zóó in beslag nam dat ik er m'n booze bui om vergat.

Zus drukte zich krampachtig tegen het achterbeschoot en sloeg haar handjes op dezelfde manier om den bankrand heen, doodsbenauwd dat ze vallen zou en in tranen uitbarstend, wanneer de locomotief gilte.

Toen we eenmaal door een slecht sluitend slot en een extrahevigen schok van den trein er achtergekomen waren welke geheimzinnigheid door zeker smal deurtje aan 't oog onttrokken werd, moest ieder op z'n beurt, noodzakelijk een oogenblikje van z'n plaats, wat Tante erg „onhebbelijk" en Moeder een welkome afleiding vond.

Toen evenwel ook daar 't nieuwtje af was, kostte het heel wat overleg ons nóg verder gedurende de lange reis bezig te houden.

Vergeefsche moeite! Moeder en Tante gaven het ten laatste dan ook maar op en zóó geschiedde het, dat lang-

zamerhand ieder deed wat goed was in eigen oogen.

Zus, die de lastigste had mogen zijn, baarde de minste zorg, doordat ze al spoedig met haar kopje op een doek van Moeder, die over het spoormandje geslagen was, in slaap sukkelde.

Maar Mien, Hendrik en ik kregen nog dwaze ideeën genoeg, als daar zijn: het hangen aan de bagagenetten, het gaan liggen eerst op en later ook onder de banken, haasje over doen, waarop vooral Mien verslinderd scheen en dergelijke nuttige dingen meer.

Zonder nu mij zelve te vleien kan ik gerust verklaren, dat *ik* vooral niet het meeste kattedwaad uitvoerde. Om de eenvoudige reden, dat het niet zoo heel lang duurde, of ook ik werd slaperig — en hiermee eindigen m'n herinneringen van deze mijne eerste spoorreis.

Met een gevoel alsof ik eenigen tijd in een karnmolen was rondgeklutst ontwaakte ik ten laatste. En nog voel ik het onbehaaglijk vreemde, dat me omringde. Eerst toen ik Moeder, Tante en Piet weer herkende kwam er wat rustigers in m'n hart. Maar we waren toch reeds uitgestapt, eer ik goed en wel tot het besef kwam, dat we uit den trein en in Den Haag waren.

Trouwens m'n herinnering is op 't punt van onze komst in de groote stad nooit recht helder geweest. Waarschijnlijk ben ik in half slapenden, half wakenden toestand meegeloopen, zonder iets meer te zien, dan een vaag gewoel van menschen en zonder iets meer te hooren dan een geroezemoes van velerlei geluiden, die mij bang maakten.

Wel weet ik nog hoe we met schemeravond in een vreemd, leeg, donker huis kwamen, waar 't zwaar rook naar versche verf, en hoe we met ons beittjes, Zus en ik, in een hoekje op wat kleeren ter ruste werden gelegd.

En ik durf het nooit zeker betwisten, wanneer de ouderen soms plagend vertellen, dat ik met m'n arm om Zus der hals en zacht schreiend onder zeil ben geraakt.

De zon stond al hoog aan den hemel en scheen wonder hel in de vreemde kamer, toen een eigenaardige jeuk in de maagstreek mij de oogen deed opslaan.

Waar was ik ook weer? O, ja, in de nieuwe woning. Wat stond alles hier raar vol. De meubels en 't beddegoed en die honderd kleine dingen, waar niemand dan de huisvrouw naar omziet, en die toch onmisbaar zijn, stonden of lagen in wonderlijke verwarring dooreen.

't Was nog al leuk, dat ze vannacht of gisterenavond, — we waren geen oogenblik wakker geweest — een soort van verschansing om ons hoekje hadden opgeworpen.

Ingesloten door een fornuis aan de eene en het voetstuk van het „kammenet” ter anderer zijde, konden we zonder hulp van Piets lange, sterke armen niet te voorschijn komen.

Zus, die voorzichtig en wel wat bangst was, bracht er die klauterpartij nog al gelukkig af. Maar zoodra ik maar op het voetstuk stond, meende ik alle verdere hulp te kunnen ontberen en wilde naar omlaag springen, zonder te bemerken, dat m'n kleine voet nog slechts op den rand van een der groote laden rustte, welke door m'n onbesuisdheid kantelde en met de ondergeteekende onder oorverdoovend geraas naar beneden kwam.

Ik geloof niet, dat ik er bij zooveel schriks ooit met zoo weinig pijn ben afgekomen.

Tante, die in het vertrek was, trok mij met de lade zoowat in één ruk overeind en zei droog, toen Moeder

van achteren toegeschoten kwam, om te vernemen, wat er gaande was: „O, er vliegt een stormvogel uit het nest.”

Nu, ze mocht het droogjes opnemen. Want waarheid was, dat noch aan mij, noch aan de voorwerpen, die met mij naar omlaag waren gekomen, nl. de lade, twee zinken emmers, een waschplank en een kachelplaat, eenig letsel te bespeuren was.

Nadat dit een en ander dan ook op veiliger plaats was opgeborgen bestond er geen enkele geldige reden meer om nog langer het eten van de morgenboterham uit te stellen. Wat dan ook niet gebeurde.

Elk met een kommetje koffie, geschonken uit een waterketel, die op den schoorsteenmantel stond, in de linker- en een snee brood in de rechterhand zaten we genoegelijk peuzelend daar neder. Moeder en Tante, elkander eenigszins den rug toekeerend op den bodem van een omgekeerde waschtobbe, Mien en Hendrik elk op een der zinken emmers, — (wat van wege den scherpen opstaanden kant eenig bezwaar scheen op te leveren, althans ze stonden tamelijk spoedig op), Zus en ik plat op den grond, terwijl Piet — het werken om 't eten niet latend — al kauwend, wat touwen uit den knoop stond te werken.

„Echt, he!” zei ik tegen Henk, die dat op dien scherpen rand na ten volle beaamde.

„'t Is me wat echts,” weerde Moeder af, „precies het huishouden van Jan Steen. Ik heb de boel maar liever weer gewoon op orde staan. Wat jij, tante Kee?”

„Mensch, praat me der niet van,” beduidde deze „moet dat kleine gespuis den geheelen dag ons voor de voeten loopen? Dan schieten we geen slag op.”

„Kun je begrijpen,” troostte Moeder, „zoo dadelijk gaan ze het Bosch in”.

„Heusch Moe,” vroegen we verrukt. „Nee, maar stellig,” was 't antwoord half lachend gegeven.

Hoe spitsten we ons op de heerlijkheden van kaboutermannetjes en verdwalen, die in onze gedachten ten nauwste met bosschen samenhangen.

Maar, toen 't op uitvoering van 't plan aankwam, viel het bitter tegen. Met een heel gewichtig gezicht nam Moeder mij en Zus bij de hand — we behoeften niet eens wat óp te zetten — bracht ons door de nauwe gang en het smalle keukentje naar een achterdeur. Zoo kwamen we in iets, dat stadsmenschen misschien een tuintje noemen; maar dat in ieder geval geen ruimte genoeg voor ons dorpsche kippenhok zou geboden hebben.

„He, Moe,” zei ik, „mogen we nou niet naar 't Bosch?”

„Stil maar, stil maar manneke,” suste Moeder, „ga nog maar eens verder mee.”

Bij nader bezien bleek het tuintje ook nog even achter een uitbouwte om te loopen en daar ontdekten we wat Moeder met goedmoedige scherts „het Bosch” liefde te noemen.

Inderdaad stond er een niet onaardige vlierstruik met een eenigszins boomachtige stam en om die stam heen was zoo iets als een flinke bodem van een niet te groot vat heen getimmerd, dat op drie magere brandhoutjes rustte en een „tuinbank” voorstelde.

Ook stond er in den hoek, tusschen den achtermuur van het uitbouwsel en de planken schutting, die „onzen tuin” van dien des buurmans scheidde, boven op een hoop puin, dat waarschijnlijk een rots moest verbeelden, een soort van gootsteentje, dat bij den vorigen bewoner wel als bloemenmand dienst kon hebben gedaan. Behalve een weinig zanderigheid was er in ieder geval nog

hier en daar een weinig onkruid in te vinden.

Maar, al was het het Bosch dan niet, — met de belofte, dat we binnen afzienbaren tijd toch ook eens naar het heuschelijke Bosch zouden mogen, lieten we ons paaien, en vermaakten ons zoo goed en kwaad als het ging in „het hoekje”.

Dat duurde evenwel niet lang of een eigenaardig geluid aan gindsche zijde der schutting riep althans bij mij den lust wakker, eens eventjes over de heining te zien.

Niets gemakkelijker dan dat. Ik behoefde slechts op het gootsteentje te klimmen, wat mij redelijk spoedig gelukte, terwijl Zus, vol verbaasde verwondering over zooveel stoutmoedigheid, met de handjes op den gootsteenrand langs m'n beenen opwaarts stond te kijken.

Het ding stond echter minder vast dan ik vermoed had, begon te wiegelen. en een stap achteruit doende, om m'n evenwicht te bewaren, kwam m'n voet op Zus der handje terecht, waarop ze luid schreiend weg liep, naar Moeder toe, en ik het geraden vond, voorloopig tenminste, van m'n verheven standplaats af te dalen, om af te wachten, wat van een en ander de gevolgen mochten zijn.

Moeder had het echter waarschijnlijk te druk, om, behalve dat ze Zus wel getroost zal hebben, ook nog nauwkeurig onderzoek te doen, naar de oorzaak van zooveel droefheid.

Niemand verscheen om mij rekenschap te vragen en ik kon dus licht nòg eens probeeren te weten te komen, wat al het geweld beduidde, dat nog steeds aan gindsche zijde der schutting bleef aanhouden.

Voor ditmaal echter koos ik een anderen weg om tot m'n doel te geraken, wipte op de z.g.n. tuinbank, sloeg armen

en beenen om den vlierstam en zat weldra hoog genoeg om in 's buurmans hof te kunnen zien.

Het uitzicht dat ik daar kreeg, beloonde de moeite ten volle.

Op een soortgelijk lapje grond als 't onze, draafden twee menschen één kip achterna.

Nooit te voren had ik zoo'n wonderlijk span gezien. De man, want de ander was een vrouw, was buitengewoon lang, mager en langzaam in z'n bewegingen. Hij schreed het tuintje op en neer, zoo rustig, alsof z'n beide spillebenen de slingers van twee groote klokken waren zonder evenwel ooit dicht, dan tot op anderhalven meter afstand van de voortvluchtige kip te komen, die met vreeselijk gestuif van veeren en luid kakelend telkens naar een anderen hoek vloog.

Z'n vrouw daarentegen, was het dikste, ronde tonnetje, dat ooit ergens te zien is geweest. Ze liep in een wit wapperend jakje met een wit nachtmutsje op het vuurroode hoofd en droeg een tamelijk korten, blauwen rok en groote muilen.

Was zij langzaam in hare bewegingen geweest, ik had het mij kunnen begrijpen.

Maar, integendeel, zoo rustig als haar broodmagere echtvriend, zoo druk en beweeglijk was zij.

Met korte dribbelpasjes en veel lijfgeschommel sukkelde ze van den eenen hoek naar den anderen telkens haar man toeroepend: „Neen, neen, wacht nou Frits, nou za'k hem pakken.”

Maar juist als ze haar vetkussentjes handen uitstreekte en half op de hurken zakte om het gepluimde vee te bemachtigen, vloog het beest haar weer luid kakelend over het hoofd en de jacht begon opnieuw.

Hoewel de arme, goede, dikkert er met haar helrood gezicht, waarlangs de bange zweetdruppelen parelden,

meelijwekkend genoeg uitzag, zat ik in m'n vlierstruik toch onbedaarlijk te grinneken. En zeker zouden de menschen mij lang reeds opgemerkt hebben, wanneer ze niet zoo geheel door hun wonderlijk jachtavontuur in beslag genomen waren geweest.

Voor de stakkerds was het intusschen om moedeloos bij te worden. In een laatste wanhopige poging richtten ze zich eindelijk beiden te gelijk, naar denzelfden hoek, strekten vier armen uit, en terwijl een enkele stem, nòg eens, bijna aemechtig zei, „nou zâ'k hem pakken . . .” daar vloog de vreeselijk in 't nauw gebrachte kip hooger op dan een van de vorige malen, flad-

derde de heining over in m'n vlierstruik en pardoos in m'n armen.

Beduusd stonden de magere man en de dikke vrouw het rijzende en verdwijnende wonder na te staren. Maar beduusd was ook ik, toen op eens van omlaag Moeders stem informeerde „wat ik daar toch uitvoerde?”

„Ik vang een kip,” antwoordde ik gelaten en liet mij met behulp van m'n eenen vrijen arm naar omlaag zakken, waar onder een duchtig standje het beest aanstonds van mij werd overgenomen en aan z'n rechtmatige eigenaars terugbezorgd.

(Wordt vervolgd).

MONDJESVOL.

Als iemand u beledigt, zwijg dan. Het geweten van den schuldige zelf zal voor u antwoorden. Als iemand u op de rechterwang slaat, keer hem dan ook de andere toe — sla, als je denkt, dat ik schuldig ben. Dan zal zijn geweten hem tegenhouden. Tot inkeer gekomen zal hij om vergiffenis vragen. Dat is handelen volgens de geboden Gods.

Leo Tolstoï.

* * *

Bluscht het vuur wanneer het nog tijd is; wanneer ge de vlam gelegenheid geeft om voort te woekeren, zult ge haar niet meer meester kunnen worden.

Leo Tolstoï.

* * *

Dat is het booze — al wat tegen den gang en de wet der natuur strijdt; het goede is het natuurlijke.

Schokke.

Van Jezus, Gods Zoon, die zouden we denken, daar minder behoefte aan had dan een ander, lezen wij: En 's morgens vroeg, als het nog diep in den nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit en ging henen in eene woeste plaats en bad aldaar. (Marc. 1:38.)

* * *

Hoe vroeger hoe beter in band gebonden het boomke, in bevelmacht;

hoe vroeger hoe beter getanden telg, en getucht, die den telg acht.

Hoe menigmaal hebt gij gemist, die ganzen of schapen in 't veld wacht?

Maar, kinderenwachters, wie is 't, van al die ze wacht, die ze wel wacht?

G. Gezelle.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 313).

HOOFDSTUK XI.

*„De Nieuwe Winkel”; de eerste avond;
de koperen lamp; de vreemde namen
en de geschiedenis van m'n mooie pet.*

't Waren voor de groote menschen drukke, ongezellige, voor ons kleinvolk leuke, woelige dagen, die nu volgden.

Eer er over gedacht kon worden de huiskamer en de keuken eenigszins op orde te maken, moest vóór alle dingen de voorkamer gereed, waar moeder haar winkel zou openen en liefst zoo spoedig mogelijk.

't Eenvoudige opstandje, de toonbank en de schaal met gewichten, de verschillende kisten en kistjes, vaten en balen, die achtereenvolgens onze nieuwe woning werden binnengedragen, 't was alles heerlijk en belangrijk, keurig en rijk in onze kinderlijke oogen.

En we konden niet thuiskomen, — want ook in de stad waren scholen, en moeder had ons er gauw heengezonden — of we moesten eens even zien, hoe ver het nu al weer was. Tot eindelijk en ten lange leste — 't was op een Zaterdagavond — de laatste spijker geslagen, de eenige reclameplaat

XXVI

opgehangen en de groote, koperen lamp aangestoken was.

Wat rook en wat zag alles er nieuw uit! Hoe hel glansden de koperen schalen en gewichten! Wat blonken de zes groote stop-flesschen op de twee-plancken-hooge stellage voor 't raam! En alle bakjes achter de toonbank, links en rechts van den schoorsteenmantel, waren rijkelijk gevuld met suiker en meel, met rijst en boonen. En aan de lange latten, op manshoogte langs de overige wanden gespijkerd en vol kleine kapstokhaakjes gedraaid, hingen matten en matjes, dweilen en borstels. En voor het raam in de eenvoudige uitstalkast lagen in schoone figuren doosjes schoensmeer en poetspommade, stapels pakken lucifers, keurige dozen met kleurige zeepen! O, dat nu het reeds te lang gezakte gordijn óp mocht worden getrokken, opdat de menschen uit de buurt allen aanschouwen mochten, hoe mooi onze winkel geworden was.

Zóó dachten *wij*. Maar moeder en Tante en Piet gevoelden nu pas goed hoe vermoeid ze waren. En de zorg spookte rond in hunne hoofden en harten.

Hoe zou het gaan? En *sou* het wel gaan? Er waren zoo veel mooiere

24

winkels en we woonden in een nieuwe buurt, in een straat nog maar ten halve volbouwd, waar wel dagelijks andere menschen weer kwamen wonen, maar die elk toch ook al weer eigen vriendjes en kennisjes hadden, wien ze 't licht eerder zouden gunnen, dan ons, vreemdelingen. Hoe zou 't gaan?

Met een zucht ging Moeder op 't raam toe en wij holden door de deur naar buiten, om 't eerst te genieten van den grootschen indruk, welke ons stralende venster in de donkere avondstraat mocht maken.

't Viel Tante en Piet niet mee. Wij daarentegen waren geestdriftig. Aanstonds zouden de menschen komen om te koopen. Ook zij, die niets noodig hadden. Alleen om het fijne genot van het eerst den nieuwen winkel te helpen inwijden. Want „de Nieuwe Winkel”, dat was de schoone naam, welke na lang beraadslagen als de meest passende was aangenomen.

Tante was er eerst meer voor geweest, om in navolging van ons dorp, te spreken en te schrijven van: „de Kommenijs”, maar Piet keurde dat af, als te weinig groot-steedsch en voelde meer voor: „Koloniale waren”; Moeder had liever in 't geheel niets gezegd noch geschreven, doch verzoende zich ten slotte met het bescheidene, „de Nieuwe Winkel”, dat dan ook voor 't raam geschilderd en op de zakken, alias „buultjes” gedrukt werd, met de toevoeging: „Wed. P. C. Haneman”, wat zeer goed stond.

Het eerste kwartier ondertusschen hield de gansche buurt zich eerbiedig op een afstand. De menschen waren waarschijnlijk uiterst bescheiden en wilden elkander wederkeerig de eer van het eerste bezoek laten.

Wij waren afgetrokken naar de achterkamer, waar de boel nog aardig overhoop lag. en hadden rust noch

duur. Piet moest al gauw eens gaan zien of de groote koperen lamp niet stoomde.

Zonder overdrijving kan ik zeggen, dat die lamp het glanspunt van de heele zaak was. Je kon heel Den Haag rondloopen om zoo'n tweede te vinden. Slechts één ding had hij voor een winkel tegen: 't was geen hanglamp maar een staande. En hij stond dan ook aan 't eind van de toonbank op een mooi cirkelvormig zeiltje en scheen er wel schik in te hebben al die nieuwe bulletjes zoo royaal mogelijk te belichten. Maar stoomen deed-ie niet, gelijk Piet moest verklaren toen hij terugkwam.

Weer verliep er een geruime tijd. Reeds was de winkel meer dan een half uur voor 't publiek opengesteld geweest, en niemand kwam. We zaten er eigenlijk allen over in den put. Wat waren dat hier dan toch voor menschen!

Hoe had bij ons, op 't dorp, niet ieder zich gehaast om een boodschapje te verzinnen toen „Mozes Opdenhoek” z'n nieuwe zaak in Manufacturen en Kruidenierswaren opende!

Eindelijk daar ging de deur open, het kleine belletje ringelde, we hoorden voetstappen, en als op een Sinterklaasavond klopte ons het hart van verwachting.

We wilden alle tegelijk naar voren loopen, wat Moeder ons belette. Ze ging zelf door de glazen deur *in* de alkoof, door de tweede glazen deur *uit* de alkoof *in* den winkel.

Maar uit die alkoof kon ze ons niet weren. Vandaar zagen we ondanks het neteldoeksche gordijntje toch alles wat er gebeurde.

Een jongen, van misschien vijftien jaar, stond voor de toonbank. Nooit heb ik hem weer gezien, doch zoo ik hem nu nog eens tegenkwam, al had hij een hoogen hoed op en een lange zwarte baard aan, ik zou hem her-

kennen! En die jongen vroeg.... of de juffrouw hem een kwartje wisselen wou....

Moeder kreeg zwijgend den sleutel, ontsloot de nieuwe geldla, grabbelde in het glimmende geldbakje en telde uit twee dubbeltjes en twee twee-en-een-halve-centstukken. Maar de knaap had liever vijf enkele centen, welke hij ook kreeg.

We slopen stil terug naar de kamer. 't Was wel een teleurstelling, en toch voelden we ons opgelucht; er was tenminste *iemand* geweest.

Even daarna ging de bel waarlijk al weer. Een juffrouw kwam binnen. Moeder ging weer naar voren, *wij* gluurden en luisterden.

„n' Avond juffrouw,” zei Moeder, „wat blijft u?”

„Verkoopt u poetspommade?”

Maar had dat mensch dan niet gezien, hoe het halve raam er mee vol lag?

„Ja juffrouw,” zei Moeder „als 't u blijft.”

„Hoeveel is dat?”

„Drie cent juffrouw.”

„He, is 't opgeslagen? 'k Dacht dat het altijd maar twee-en-een-half was.”

„'t Is gewone prijs” verontschuldigde Moeder.

„Ja, ik vind het ook niet zoo erg” lachte de juffrouw, in haar beursje grabbelend. Daarop zei ze: „Ik heb niets dan groot geld en een twee-en-halve-centstuk. Nu dat halfie krijgt u dan nog wel eens van me.”

En weg ging ze.

Later op den avond kwam er nog een kleine meid om twee veters voor één cent. En tegen tien en stooft een lange, heerachtige meneer binnen, die op den toonbank trommelde, „volk” riep en over z'n lorgnet glurend op erg gewichtigen toon aan Moeder vroeg: „Verkoopt u paszegels?” wat Moeder

ontkennend beantwoordde, waarop ook hij aftrok.

Toen de groote koperen lamp uitgedaan was en wij kinderen, ver over onzen tijd naar bed gingen, bleek er een liter olie ongeveer verbrand en vier centen ontvangen te zijn, waarvan één halve op krediet. En ik geloof niet, dat Moeder met aangename gedachten dien avond is ter ruste gegaan.

Gelukkig hoorde ze den volgenden morgen een echt-bemoedigende preek, gelijk ze ons later dikwijls vertelde, over den tekst: „Werp al uw bekommernissen op Hem, want Hij zal het maken.” En vol nieuwe verwachtingen ging 's Maandagsmorgens opnieuw het gordijn in de hoogte.

Ik zou jokken, wanneer ik niet aanstonds erkende, dat zoo slecht als dien eersten dag er nooit weer een aangebroken is. 't Ging allengskens beter. De nieuwsgierigen bleven weg, en trouwe klantjes kwamen opdagen.

Slechts één tegenslag, die Moeder in de eerste weken nog trof, dien ik hier toch te verhalen. 't Is het slot van de geschiedenis onzer mooie groote koperen lamp en 't bracht ons op ongewenschte wijze met de slechtheid van de groote stad in aanraking.

Ik heb reeds gezegd, dat die lamp een waar prachtstuk was. En Moeder was er niet toe te bewegen geweest in hare plaats een nieuwmodische hanglamp aan te schaffen.

Laat ik er nu bijvoegen, dat onder ons huisgenooten al dadelijk de gewoonte was aangenomen om bij 't binnenkomen Moeder of Tante te waarschuwen, dat ze voor ons niet in den winkel zouden verschijnen. Dat deden we door eenvoudig bij uit- en ingaan te roepen: „Blijf maar!” een uitroep, welke mij ten laatste zoo in den mond bestorven lag, dat ik nu nog op moet

passen of bij 't binnenkomen in een vreemden winkel zou ik nog eens onzen ouden roep herhalen: „Blijf maar!”

't Was dan op een stillen Woensdagavond — midden in de week waren de meeste menschen zoo wat van alles voorzien. Moeder en Tante hadden het druk in het keukentje, Piet was niet thuis en wij waren braaf aan 't ravotten.

Daar gaat de bel, we hooren een stap en dadelijk daarop een mannenstem die rustig zegt:

„Blijf maar, Ik steel de koperen lamp maar.”

We begonnen te lachen denkende dat Piet een grap verkocht. Maar de deur ging opnieuw en nu dicht. En toen Moeder door ons gewaarschuwd haastig kwam toe loopen, vond ze den winkel in 't duister en de lamp verdwenen.

We keken op straat, maar geen mensch was er te zien. De lamp was weg en bleef weg, alle nasporingen bleven vruchteloos en zóó kregen we een hanglamp boven den toonbank.

Eer er drie, vier weken verlopen waren intusschen, was het nieuws van dat winkeltje spelen er voor ons allen al af. Piet had werk gezocht en gevonden bij een grooten baas, waar hij tot de minder aangename ontdekking kwam, dat hij, die gedurende eenigen tijd aan het hoofd onzer dorpsmederij had gestaan, hier nauwelijks voor vollen knecht werd aangezien. Hij schikte zich echter in 't geval, werkte hard om vooruit te komen en gebruikte zelfs z'n vrijen tijd om zich nog wat in teekenen en dergelijke dingen te bekwamen.

Mien was op een naaiwinkel en nam al tamelijk gauw de eigenwijze maniertjes van een echt Haagsch nufje aan, sprak een beetje gemaakt, scheen de *a* vergeten te hebben en gebruikte

daarvoor inplaats de „e”, en werd om 't een als 't ander door Tante duchtig doorgehaald en door ons niet minder geplaagd.

Zus bleef voorloopig nog thuis en was aller lieveling, die veel twistpartijtjes wist weg te vleien en zoo onzelfzuchtig was, als lieve kleine deerntjes dat een heel enkele keer wel eens meer zijn.

Hendrik en ik eindelijk gingen dag in dag uit naar school en betreurden al spoedig even dikwijls ons lieve, vrije dorpsleven.

Nu we hadden het in dien eersten tijd ook waarlijk verre van aangenaam.

Op de school, waarheen Moeder ons gezonden had, gingen ver over de vierhonderd kinderen, zoo dat ge zelf nu wel uitrekenen kunt, dat er om ende bij een zeventig in iedere klasse zaten. Hoe zou de Meester, — meneer zeiden ze hier — nu ooit die alle uit elkaar hebben kunnen houden?

Hij vergat telkens onzen naam, noemde mij Hendrik en Hendrik soms Piet, kende Moeder noch Tante en had van Vader natuurlijk nooit ofte nimmer hooren spreken.

Hoe geheel anders waren wij dat van onzen goeden, ouden Meester gewend. Die had Vader op de banken voor zich gehad, zoo goed als ons; die had meegeholpen toen Vader en Moeder in de dorpskerk waren getrouwd; die was tegenwoordig geweest bij onzen doop, — want hij was koster, voorzanger, klokkeluiden en doodgraver; die kende onze namen eer wij ze zelf nog konden stameren en geen lief of leed was er in de huisgezinnen gekomen, waar hij niet hartelijk in deelde.

Maar deze nieuwe Meester, deze nieuwe Meesters? Wanneer de klok van vieren koud was, waren we onder hun oogen vandaan en verdwenen in verschillende richting, een elk naar

zijn onbekend huis. 't Werd een gebeurtenis, wanneer je na schooltijd ergens een Meester op straat was tegengekomen. En bij al het kattedwaad dat er gedaan werd, kwam bij niemand de gedachte op bang te zijn, dat een Meester je wel eens zien kon.

Nog eens: hoe geheel anders waren wij dat gewend. En al wil ik u dadelijk toegeven, dat wij, als jongens, dat alles niet zoo beredeneerden: het verschil *voelen* deden we toch wel.

Maar erger nog stond het met de jongens. Henk en ik zochten elkander nooit op, gingen zelden saam van of naar school, gelijk dat wel vaker onder broers voorkomt, we hielpen elkander dan ook niet en hadden aldus ieder onzen strijd alleen te strijden. Want strijd was er in die eerste dagen genoeg. Een enkelen dag werden we met rust gelaten. Alleen werd er zoo terloops gevraagd: „Hoe heet je?” „Waar kom jullie vandaan?” „Waar woon je?” Maar verder ging de bemoeizucht niet.

Den tweeden dag begon het schelden al, en het nabouwen, want onze tongval was natuurlijk heel anders dan de Haagsche. Maar ook dat was nog wel uit te houden: schelden doet immers geen zeer. Vooral schenen de jongens het op mijn pet voorzien te hebben. Ge weet wel, diezelfde pet waar *ik* zooveel van hield.

Zij bezorgde me ondertusschen al dadelijk een heel pak scheldwoorden: „zeg jô, hê-je je pet op?” — „uienton!” — „mag ik die pet niet-es leenen?” — „cocosnoot” — „jô, waar het je moeder dat ding gekocht? 't lijkt wel een kerkezakje!” — dit waren eenige van de vele schimpscheuten welke over m'n arme hoofd en hoofddekseel werden afgevuurd.

Ik vond dat al erg genoeg, maar zou weldra ondervinden, dat dit alles

slechts voorposten-schermutseling was geweest en de hoofdaanval nog komen moest.

Op den derden of vierden dag kwam ik bij 't verlaten der school midden tusschen de vier, vijf grootste belhamels eener hoogere klasse te recht, die me met een „hoeraatje” gezwind onder meesters oog vandaan naar een plansoentje meenamen.

Nu, ze deden me niets en 't was gewoon jongensspel: dus liet ik ze maar geworden.

Ik werd tot bij een bank gebracht, waarop die vier belhamels gingen zitten, terwijl ik, onder bewaking van drie of vier andere, die mede in het komplot schenen te zijn voor m'n rechters moest blijven staan. Want inderdaad het had veel van een veemgericht en ik gevoelde me niet geheel en al op m'n gemak.

„Hoe heet ik?” vroeg de hoofdman, een groote brutale bengel van elf of twaalf jaar, met een uitdrukking in z'n oogen alsof heel de wereld natuurlijk *zijn* beroemden naam kennen moest.

„Hoe weet ik dat nou?” gaf ik ten antwoord.

„Zoo mannetje, weet jij dat niet? Jou boerenpummel, dan zal ik het je een keer zeggen: „Naad”. Zeg na!”

Ik zei het na, kreeg de vermaning het niet weer te vergeten en beloofde.

Toen werden de anderen aan mij voorgesteld en allen hadden ze wondere namen. Een heette: *Draude*, een ander *Silenroc*, een derde *Retiep*, een vierde *Lerak*. En ik had moeite genoeg die onbekende klanken zoo maar voetstoots goed na te zeggen.

Naad, de aanvoerder, zag wel aan m'n gezicht, hoezeer me die namen verbaasden, en hij scheen met de anderen daar niet weinig schik om te hebben.

„Zegeres, grasgroene boerenzwaluw,” zei-ie tegen me, „wat zeg je van onze

namen? Je begrijpt er zeker geen sikkepitje van, he? O, jou domoor. Spreek eens op, hoe heet je zelf: Jochem of Jaapie?"

"Kobus" antwoordde ik.

"Hm, dat gaat, dat gaat," knikte *Naad* goedkeurend. En *Silenroc* viel er tusschen in: "Voortaan heet jij *Subok* begrepen."

"Ik heet Kobus" zei ik koppig.

"Jongetje zwijg," dreigde *Naad*, "je moet niet zooveel praatjes hebben. Als wij zeggen, dat jij *Subok* heeten zult, heb je daar dankbaar voor te zijn."

En van dat onderwerp afstappend zei hij: "Nou nog es wat anders." En op ieder woord vollen nadruk leggende ging *Naad* voort: "Jij draagt een pet, die ons niet bevalt. Die is te hoog, te stijf, hêt een veel te groote klep, lijkt op een cocosnoot, en is veel te buiten-modelsch."

Bij dat laatste woord kreeg ik er van een der anderen een klap tegen, die het dierbare voorwerp van m'n hoofd deed tuimelen. Ik greep er angstig naar, maar reeds kaatste *Retiep* de pet weer terug langs m'n neus heen naar *Lerak*, die haar op zijn beurt *Naad* toe gooide.

Het huilen stond me nader dan het lachen. Ik wou en zou m'n pet van *Naad* terug hebben, doch deze ging op z'n bank zitten en gelastte m'n bewakers mij stevig vast te houden. Ik trapte en schopte, maar was niet tegen de overmacht bestand, zoodat ik me wel stil houden moest en rustig kon aanzien wat er met m'n mooie pet gebeurde.

Naad liet haar draaien op z'n rechterhand en beurtelings mij en dan weer de draaiende pet bekijkend zei hij: "*Subok*, beloof dat je morgen een andere pet op zult hebben."

Ik zweeg.

"Beloof je het niet?" ging hij voort. "Bedenk goed wat je zegt jongetje."

"Geef je m'n pet terug," riep ik half-huilend van spijt en weer een wanhopige poging wagend om me los te rukken.

Maar *Naad* bleef er kalm onder, gelastte z'n helpers mij beter vast te houden en sprak toen over m'n dierbare, mooie pet het vonnis uit.

"Wil je afstand doen van die pet?" vroeg hij nog eens. "Niet?"

Toen wendde hij zich tot de overigen met de vraag: "Mag iemand bij ons op 't hok zóó'n pet dragen, lui?"

"Neen, neen," schreeuwden ze terug. "Heb je allen gehoord, dat *Subok* dat ding toch wil blijven dragen?"

"Ja, allen" verklaarden ze plechtig.

"Dan stel ik voor, dat ding ondraagbaar te maken. Goed?"

"Best," zeiden de anderen.

Naad haalde bedaard een stuk zakmes te voorschijn en begon de prachtige breede klep van m'n pet te snijden. Daarna verfrommelde hij den mooien, stijven bol, gaf dien aan z'n nevenbuurman om er hetzelfde mede te doen, en zoo ging de bol de rij rond, tot ze eindelijk onkenbaar verknoeid bij mij kwam en *Naad* de onbarmhartige opmerking maakte: "Pas op, verkreukel hem nou niet."

Ik hield hêt ding vast en huilde. Maar nog was het niet afgelopen. *Naad* had de klep nog in zijn hand.

"Met z'n hoevelen zijn we?" vroeg hij den kring rondziende. "Met z'n negenen? Mooi. Want jullie begrijpt wel, he, dat ik er niet alleen voor opdraaien wil. We hebben 't allemaal samen gedaan. En niemand mag zich vrij kunnen kletsen."

"Hier" — hij sneed met moeite de glimmend, stijve klep in negen stukjes, hield er zelf een, dat hij in den zak stak, gaf elk der overigen er ook een, dwong zelfs mij er een aan te nemen en verklaarde toen, dat we er nu allen

mee aan schuldig waren, want we droegen het teeken van het bondgenootschap bij ons.

Toen lieten ze mij gaan.

Blootshoofds ben ik dien middag naar huis gegaan, zorgvuldig m'n verfonfaaide pettebol onder m'n kielkje verbergend. M'n mooie pet! Wat zou Moeder wel zeggen? En eerlijk, ik kon er toch ditmaal niets aan doen.

Vol angst en vreeze kwam ik den winkel binnen en het gebruikelijke „Blijf maar!” klonk vrij wat bedaarder dan anders.

Moeder was verontwaardigd, meer dan ik haar ooit gezien had, en terecht.

„Een jongensstreek kan ik plaatsén,” zei ze, „maar zòò moedwillig kostelijk goed te bederven — wat moet er van zulke bengels groeien? Foei, foei, dat zijn kinderen, die nog eenmaal zullen bedelen om een degelijk stuk goed, wanneer ze niet tot verandering komen.”

Tante uitte natuurlijk haar verontwaardiging op niet minder duidelijke wijze. Zij wou op staanden voet weten, waar de rakker woonde, die dat gedaan had. Maar noch ik, noch Hendrik in wiens klasse Naad eigenlijk zat, wisten z'n adres, zoodat Tante wel genoodzaakt was tot den volgenden morgen te wachten, eer ze al haar verbolgenheid, over dat schuldige hoofd kon uitgieten.

Met een oud, maar gewoon petje op, ging ik met haar mee dien volgenden morgen. Ze had mij alles nog eens haarfijn laten oververtellen, om tegenover den Meester vast in de schoenen te staan, en had als overtuigend bewijs, het overschot van de pet bij zich.

Meester hoorde geduldig het heele relaas aan, vroeg mij toen, hoe de jongen heette, die dat gedaan had. Ik antwoordde met een gerust geweten: „Naad, Meester.” „Naad?” twijfelde

de goede man, „er is geen jongen, die zoo heet in de geheele school. Maar in welke klas zit hij dan?”

„Bij Hendrik, Meester.”

„Zoo, en was Hendrik er dan gisteren niet bij?”

„Nee, Meester, die was alleen naar huis gegaan.”

„Hm, ga dan maar eens even mee.”

Wij, Meester, Tante en ik, betraden Hendriks klas, waar de onderwijzer juist zou beginnen.

„Mogen we u even storen, Meester?” vroeg Meneer. En toen tot mij: „Kijk nu maar eens goed rond, wie het geweest is.”

Ik had Naad al zien zitten. Ik wees hem aan, hoezeer 't m'n jongenshart pijnigde een jongen aan te brengen. Maar een pet heelemaal vernielen was ook zoo erg!

„O, juist” zei Meneer, „dat had ik wel verwacht. Daan Reekers kom jij eens hier.”

Schoorvoetend kwam de jongen naar voren.

„Is het waar, dat jij de pet, van dien nieuwen jongen vernield hebt, gisteren?”

Daan probeerde zich met een leugen te redden. Maar ongelukkig voor hem, werd het stukje van de klep nog in z'n broekzak gevonden. Toen vielen ook de anderen al spoedig door de mand.

Daar stonden ze alle acht op één rij voor de klasse en hadden onbedaarlijk het land. Maar ik vooral niet minder, want ik begreep best, dat ik om de tusschenkomst van Meneer en Tante nog wel 't een en ander te lijden zou krijgen.

Gelukkig werd het geding spoedig bericht. Naad, alias Daan, mocht z'n lei pakken, kreeg z'n pokkenbriefje terug en werd voor goed van school gestuurd.

De overige zeven kregen een standje, niet malsch, met de belofte, dat ook zij oprukken konden, wanneer ooit of te immer zoo iets weer voor mocht vallen en voorts hadden ze te zorgen gezamenlijk zooveel geld uit hunne spaarpotten mede te brengen, dat er een nieuwe pet voor gekocht kon worden.

Van dat laatste is nooit wat gekomen, om de eenvoudige reden, dat de gasten reeds dienzelfden middag begonnen met me in 't voorbij gaan toe te voegen: „Jij zult een pet van de bedeeeling hebben, hoor,” wat mij zoo stak, dat Moeder er maar van afzag, het bedoelde geld in ontvangst te nemen en mij, uit eigen middelen op m'n eerstvolgenden verjaardag een nieuwe pet gaf.

Dat ik ondertusschen door *Reteip*,

Silenroc en *Lerak* duchtig geplaagd werd, zoodra de eerste schrik over het weggagen van *Naad* wat over was, behoef ik nauwelijks te zeggen.

En niet voor dat het eindelijk en ten lange leste tot een formeel klop-partijtje tusschen *Silenroc* en mij was gekomen, waarbij een van ons beiden, maar niet ik, ongenadig toegetakeld werd, kregen de jonheeren wat respect voor die „boeren” en kwam er aan het gesar en geplaag een einde.

Het geheim van de vreemde namen was al spoedig voor ons ook geen raadsel meer. En 't eenige wat wij van dit kwājongensavontuur overgehouden hebben, was de eigenwijze gewoonte om den naam van iedereen achterstevoren te zeggen.

(Wordt vervolgd.)

BESTRAFTE OVERMOED.

Paus *Sixtus V*, die van zwijnenhoeder tot hoofd der Roomsche Christenheid opklom, regeerde voortreffelijk en altijd streng rechtvaardig.

Om de bloedige vechtpartijen tegen te gaan, die destijds in Rome tusschen edellieden aan de orde van den dag waren, vaardigde hij het strenge gebod uit, dat het ieder op doodstraffe verboden was pistolen te dragen.

Men kende in Rome zeer zeker de onbuigzame gestrengheid van *Sixtus*, maar toch had men nimmer verwacht dat de Paus zoo straf die wet ten uitvoer zou leggen, als weldra gebeurde.

Ranuncio Farnese, de troonopvolger

van den hertog van Parma, kwam naar Rome, om zijn oom, kardinaal *Farnese* te bezoeken en tevens aan den Paus te worden voorgesteld. *Sixtus* ontving hem vriendelijk, en *Ranuncio*, die nauwelijks 20 jaar was, had spoedig vrienden genoeg.

Bij een vroolijk feestmaal kwam ook de verbodswet van den Paus ter sprake, en de overmoedige verklaarde, dat hij, den volgenden morgen reeds, voor *Sixtus'* voeten z'n pistolen zou laten vallen.

Hij hield woord; maar het ongedachte geschiedde: *Sixtus* liet den jongen man, zonder naar rang of aanzien te vragen, in de gevangenis werpen en ter dood

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 376).

HOOFDSTUK XII.

No. 66, Lotte en Teddy, van een borstel en een locomotief en hoe het mannetje schoonmaakte.

In dezelfde straat, waar wij woonden, aan dezelfde kant, maar een twintig nummers verder stond reeds sedert geruimen tijd een benedenhuis leeg. Het houten armpje, waaraan het huur-bordje hing, en dat bordje zelf en het eens helder witte papier daarover geplakt, waren samen lang groezelig geworden van dat lange hangen in mooi, leelijk en heelemaal geen weer. 't Was overigens nog wel een mooi benedenhuis, vóór een groote kamer, daarachter een groote kamer, daar achter een tuintje met nog een uitbouwsel links en een keukentje rechts; precies een huis als het onze. Maar wij hadden slechts één raam voor aan straat; hier waren er twee.

O, ik kende dat huis of het m'n eigendom geweest was, want iederen keer dat ik naar school stapte, kwam ik er langs en keek er door en door, omdat er natuurlijk geen gordijnen voor de ramen hingen en alle deuren tegen elkander openstonden.

XXVI

Nu was er nog een bijzondere reden, welke m'n belangstelling voor alle onbewoonde panden in hooge mate gaande hield. Zoo goed als „de huisbaas” verlangde ik vurig, dat elk leegkomend huis maar weer spoedig verhuurd en betrokken mocht worden, want nauwelijks zag ik in zoo'n geval voor 't eerst weer gordijnen hangen, of ik belde er zachtkens aan en vroeg: „Compelementen van Moeder en als de juffrouw soms eres iets noodig had van kruideniers-, grutters- of borstel-waren of de juffrouw dan eens aan moeder wou denken.”

Ik had dit lesje nagenoeg uit m'n hoofd geleerd en hoe vaker ik het opzei, hoe vaster het in m'n geheugen bezonk. Meestal hoorde ik, in antwoord op dat vriendelijk verzoek, de weder-vraag: „Waar woon je ventje?” „Zooveel huizen hiervandaan, op nummer 14, juffrouw.” „Mooi hoor, dan zal ik eres om denken.”

Slechts een héél enkele, die na die stellige belofte toch altijd uit den winkel bleef, wat ik die enkele dan ook nooit vergeven kon. Daarentegen gebeurde het ook, dat een mensch, „net rommentom in die hurrie van den schoonmaak” zat, en om mijn geleuter der zeepsopje

28

koud moest laten worden en der handen af moest drogen en der schort voor doen en twee hoog de trappen afdalen, dat zoo iemand met een boos: „Akelige jongen, laat je me daarvoor naar beneden komen? Hoepel op!” de deur met een smak voor m'n neus dicht gooide; en dan later toch een heel goede en heel trouwe klant werd.

Zoo gaf ik dan nauwkeurig acht op alle in de straat leeg staande huizen. Maar dat huis, waar ik het zooeven over had, vergde toch waarlijk te veel van m'n geduld en was bijna in staat m'n belangstelling te dooven. Vier, vijf huizen, waarvan ik het heel niet gedacht had, hadden sinds lang een nieuwen klant geleverd: dat huis blééf leeg.

Daar sta ik op 'n goeien morgen gereed om naar school te stappen, zeg Moeder en Tante g'en dag, neem Zus aan de hand mede — want die was toen ook juist op school gekomen — loop fluitend de lange straat in en blijf eensklaps staan. Wat was dát nou? Was ik ongemerkt dat leege huis voorbij geloopt?

Ik keek een eindje terug. Neen, ik moest er hier voor staan. Ja, kijk, boven aan de deurpost zag je nog duidelijk de spijkergaten van het bordarmpje.

Wel, heb je nou toch ooit! Het huis was bewoond! Nee maar! Vòór de beide ramen aan straat hingen vier splinter nieuwe tullen gordijnen, wat ik ontzachtlijk deftig vond, maar hoe ik, brutaal genoeg, tuurde om eens door die gordijnen heen, naar binnen te gluren, daar kwam niets van in.

Ik moest nog even terug loopen om dat groote nieuws thuis te vertellen.

„Moeder,” riep ik de winkel deur open goeiende.

„Jongen, ben je nou nog niet weg?” vroeg haar stem van achteren, „je komt te laat, want het is al kwart voor negenen hòór.”

„Ja, maar Moeder hoor' es, der wonen weer menschen op 66.”

„Zoo kind, dat is goed, ga er dan van middag maar even aan, hoor. Maar beleefd wezen.”

Hoe was het mogelijk, dat Moeder daar zoo bedaard onder blijven kon en zoo koud! En een beetje teleurgesteld over de weinige eer, die ik met m'n nieuwtje behaald had, haastte ik mij met zus naar school te komen.

Toen ik 's middags naar huis keerde trok ik met meer angst dan gewoonlijk aan de bel van 66: die lange, deftige gordijnen weet je! Ik wachtte, wachtte, trok nóg eens aan de bel. Geen geluid deed zich in het huis hooren. En onverrichter zake kon ik heengaan.

Een poging om vier uur, nog eres een den anderen morgen gewaagd bleken even vruchteloos. Niemand deed open, het huis scheen uitgestorven.

Daar werd in die dagen, de geheele buurt over, veel over dat geheimzinnige huis gesproken. Woonden er wel eens menschen? Had misschien de huisbaas uit baloorigheid niet zelf die gordijnen voor de ramen laten hangen, in de hoop, dat er meer aantrekkelijkheid zou blijken te schuilen in een bewoond, dan in een altijd leegstaand huis? Voor die meening was veel te zeggen, en toch bleek ze niet juist. Er woonden wel degelijk menschen op 66. De burens boven hoorden voortdurend beweging onder zich. Ook werd er 's avonds heel laat, als de gansche straat reeds was uitgestorven, soms voorzichtig de buitendeur geopend, en dan bleek den volgenden morgen de stoep voor de deur schoon. Maar niemand had tot nog toe de menschen gezien.

Ge kunt begrijpen hoezeer zooveel geheimzinnigheid ons prikkelde: we droomden van niets dan van dat huis en gingen er nooit dan met zekere huivering voorbij. Ja, eerlijk gezegd,

verdachten we die zich steeds verschuilende bewoners van allerlei leelijke dingen, en hoe graag we er meer van geweten hadden, bij avond kwamen we er toch liever maar niet te dicht bij.

Moeder bestrafte ons menigmaal om die dwaze vrees en leelijke gedachten: „Foei,” zei ze, „schaam je wat. Omdat die menschen wat eenzellig zijn en stil voor zich heen leven, zouden ze daarom slecht wezen? Ik vind heel wat andere menschen veel slechter, die nooit in hun huis zijn en hun tijd maar zoek maken, zooals die oude Grieken van wie in den Bijbel staat, dat zij hun tijd tot niets anders besteedden, dan om wat nieuws te zeggen of te hooren. Laat ik niet merken, dat je onder elkaar kwaad van die menschen spreekt. Ze doen niemand eenigen overlast aan en hebben er dus recht op met rust gelaten te worden.”

„Ja maar, Pietje,” kwam Tante daar dan tegen in, „ik zeg niet dat je ongelijk hebt, maar als zulke menschen geen leelijke dingen te verbergen hebben, wat verbergen ze dan? Ik zeg maar: met eerlijke dingen kun je altijd voor den dag komen.”

„Ach, Tante,” gaf Moeder ten antwoord, „ieder moet zelf maar weten, hoe hij zijn pakje draagt. Laten we niet oordeelen. In andermans boeken is 't duister te zoeken.”

En daar bleef het dan bij.

Nu, gelukkig voor de bewoners van 66, bleef de menschelijke nieuwsgierigheid ook hier niet lang tot hetzelfde onderwerp bepaald.

Toen de deftige gordijnen een half jaartje gehangen hadden, trok niemand zich daar meer iets van aan en leefden de geheimzinnige bewoners ongestoord hun leventje van een huisjesslak.

Toch konden ze niet alles van hun bestaan aan nieuwsgierige blikken onttrekken. 't Had te veel verwondering

gebaard, dat niemand in de straat iets van verhuizing gemerkt had toen ze kwamen. Was er wel eens iets achter die deftige gordijnen? Werd er misschien onder het mom van welvaren in dat stille huis bittere armoede geleden?

Te oordeelen naar 't geen stukje bij stukje van 't gezin te zien kwam, had het daar allen schijn van.

Het eerst vertoonden zich tegen den avond, later ook wel midden op den dag, twee kinderen: een jongen van mijn leeftijd, zoo tusschen elf en twaalf dus, en een meisje van misschien twee jaar ouder.

Ze hadden fijne, beschaafde gezichtjes, wat erg smal, wat erg bleek en droegen kleeven van beter snit en makelij dan de kinderen bij ons in de straat plachten te dragen, maar het goed was tot op den draad versleten. Ze liepen altijd hand aan hand, wat wij van hen alleen niet vreemd vonden, en schenen zonder elkander geen oogenblik te kunnen.

Het meisje droeg, wanneer ze zich buiten vertoonde een klein, fluweelen taschje, wat geplet en vaal en ze schenen altijd ver weg te moeten wezen, want eerst na een goed uur kwamen ze gewoonlijk van hun wandeling terug.

Zoo gingen ze stillekes en immer wat schichtig, zonder glimlach of groet, zwijgend naast elkander voort, kwamen terug, verdwenen weer in dat sombere huis: twee bleeke bloemen zonder zonnenschijn.

Eerst veel later ben ik te weten gekomen, dat hij *Teddy* heette en zij *Lotte*: vreemde namen voor vreemde kinderen.

Een heel enkelen keer kwam *Teddy* wel eens, zonder dat hij een boodschap scheen te hebben, naar buiten. Hij stond dan met verlangende oogen naar andere jongens te kijken, die midden

in de straat braaf jool hadden. Maar de eenige maal, dat ik hem, juist van huis komend, vroeg: „Doe je mee?” — zoo maar in 't voorbijhollen en hij ook werkelijk een beweging maakte, alsof hij zich bij ons groepje wou voegen, werd er achter de lange vitragegordijnen een, twee keer nijdig tegen de ruiten getikt, wat hem dadelijk terugkeeren en in de woning verdwijnen deed.

Naar school scheen hij niet meer te gaan, maar waar dan z'n dag mee zoek gebracht werd, bleef een raadsel te meer aan N°. 66 verbonden.

't Was een gebeurtenis in ons leven toen eindelijk op zekeren avond Lotte onzen winkel binnenstapte en bij Moeder een schuier koopen kwam. Ze bleek een echt dametje, sprak heel beschaafd en aan alles merkte men dadelijk dat ze een kind was uit een toch wel hooger stand dan de onze.

Toen ze den prijs, die toch waarlijk niet hoog was, hoorde, scheen ze wat verlegen te worden. Haastig maakte ze zich gereed om weer te gaan: „Ze had gedacht dat het maar zoo en zooveel zou zijn. ('t Scheelde een halven stuiver met den prijs, welken Moeder vroeg). Nu moest ze aan Pa eerst even vragen. Ze zou misschien zoo dadelijk wel terugkomen, — en honderd verontschuldgingen meer.

„Neemt u den borstel, maar gerust mee,” beweerde Moeder, „is het goed, dat zal ik immers dien halven stuiver wel eens krijgen. En is het niet goed, — wel, dan breng je 'n em eenvoudig terug. Of wacht, laat Kobus maar even meeloopen.”

Maar — „neen, dat wou ze toch liever niet doen; 't was niet zoo erg: ze kon best nog even terugkomen.”

Moeder drong natuurlijk niet verder aan: Lotte ging heen en — kwam niet terug.

„He, Moe,” zei Mien, die er ook bij

had gestaan, „waarom gaf u 'em geen twee en halven cent goedkooper?”

„Dat is juist wat Moeder er op verdient, kind,” was 't antwoord,

„Nou ja,” verdedigde Mien, „maar voor zoo één keertje.”

„Voor één keertje, had ik het ook wel willen doen kind. Maar — het meisje zou het niet gedaan hebben.”

Mien keek verwonderd en ik niet minder. Als iemand je iets goedkooper wou geven, zou je daar niet aan willen?

„Ja, kijk maar niet zoo verwonderd,” ging Moeder voort. „Je gelooft niet, dat ze meer geld had, niet waar?”

Mien knikte toestemmend.

„Juist, maar zij zou dadelijk gevoeld hebben, dat we dat meenden.”

„Dat is dan toch ook waar,” meende Mien.

„Ja, zeker, kind. Omdat het zoo waar is, zou Lotte dien halven stuiver, welken ik liet vallen, als een aalmoes beschouwd hebben. En ze is geen kind om een aalmoes aan te nemen.”

Toch bleven we 't jammer vinden, dat Moeder den borstel maar niet had gegeven; en tegelijkertijd vonden we 't gek, dat we zooveel met dat vreemde kind ophadden. Ze leek niets op een gewoon meisje, deed eerder wat hoog.

Jawel, allemaal waar. En toch . . .

's Zaterdagavond bleven we laat, veel te laat op. Dat was een drukke dag in den winkel. Vooral na achten, wanneer de manslui thuis waren gekomen met het weekgeld, liep het maar al aan tot half elf, elf uur toe. En hoewel Tante er ook wel bekwaam toe was, de meeste menschen werden toch maar liever door Moeder geholpen. Want al die vrouwtjes hadden meest veel te vertellen, als ze na afloop van 't werken, na veel getob met de kinderen, er eens even een kwartiertje uit konden wippen, om „een paar bood-

schappen" te gaan doen. De een kwam met haar zorg, de andere met vreugde. Velen spraken ook wel een beetje kwaad van hun naaste, of vischten naar nieuwtjes waar ze tuk op waren, als een kip op een pier.

En Tante was wat kort aangebonden, kon botweg zeggen: „Blijft u nog iets juffrouw? Want er is nog meer te doen.”

Zie, dat vonden de menschen niet aardig. Ze kwamen om hun boodschappen, zeker. Maar beschouwden zoo'n winkel toch meteen als hun societeitje, waar ze elkander vonden. En dan zoo weggesnauwd te worden, foei.

En 't was er toch ook waarlijk niet om te doen de menschen weg te jagen, niet waar?

Zoo liet Moeder de zorg van 't huishouden dan maar meest aan Tante over en hielp zelf in den winkel. Ze was daar geschikt voor: kon veel aanhooren, en evenveel verzwijgen. Om haar meening te hooren kwamen de menschen niet, wèl om hun gevoelen te zeggen. Nu, ze mochten dan uitpraten over duizend dingen, welke Moeder niet het minste belang in boezemden, die ze geduldig over zich heen liet gaan, slechts nu en dan een woordje zeggend om ongemerkt het gesprek in beter spoor te brengen en met de prettige gedachte heel dikwijls: zie zoo met dat praatje is al weer heel wat twist en tweedracht in z'n geboorte gestuit.

En liep er temet een heel enkele onder, die een onverbeterlijke kwaadspreekster bleek, die hielp Moeder niet, maar stuurde er Tante op af, die het mensch in een ommezentje „wegbonjourde.”

Dan gebeurde het nog wel, dat zoo iemand na een poos weggebleven te zijn, terugkwam niet om boodschappen, maar met den uitdrukkelijken wensch, Moeder te spreken.

Wat er dan gesproken werd voor en achter onze kleinen toonbank wist niemand dan die beiden alleen, maar wel vaak, kwam de kwaadspreekster na dien tijd geregeld weer, en werd door Moeder zelf geholpen en — was geen kwaadspreekster meer.

O, indien die kleine toonbank eens klappen kon, van al wat de menschen jarenlang hebben verteld, wanneer ze tegen z'n zinken blad een oogenblik stonden te leunen.

Hoeveel leed — want dat is er zeer veel in onze oude wereld — maar ook hoeveel vreugd! — Moeder had zelf veel geleden en 't is nergens zoo goed z'n leed te klagen als aan een hart dat van lijden wel weet. Moeder was ook goedlachs en met de blijden graag blij.

En zoo werd de eenvoudige vrouw, „uit dat winkeltje" gelijk sommigen met een klein tikje minachting wel plachten te zeggen, voor velen een opvoedster, wier invloed te zekerder werkte, omdat ieder wel meende hooger te staan dan zij. Mochten zij niet spreken als Moeder maar zweeg?

Met dat al hebben winkelmenschen al heel weinig huiselijk leven.

's Middags bij 't eten gebeurde het soms drie-, viermaal dat Moeder of Tante óp moesten. Van eens gezellig 's avonds samen te zitten was nooit geen sprake meer.

Moeder zelf vond het gewis wel het naarest die lieve, stille oogenblikjes te missen, waarin je elkaar het best kennen leert, waarin karakterfoutjes aan 't licht komen en ook verbeterd worden kunnen, waarin goed zaad wordt gezaaid, en de harten elkander vinden. Dan, dat gemis was er nu eenmaal, en wie zou het vergoeden? Ge zult zeggen dat we gezamenlijk dan toch den Zondag nog hadden. Gelukkig ja. En verwondert het iemand, dat we

dien dan ook zoo lang mogelijk maaken? We knoopten er den laten Zaterdagavond aan vast.

Die gezellige laatste ure der week! Hoe ik ze mij nog herinnere!

Na een heelen, langen vrijen middag, — voor ons kleineren dan althans, — waarin we volop speelden en zekere nuttige reiniging niet achterwege bleef, mochten zus en ik in den vooravond onze boodschappen gaan doen. Dat was een ware feestgang. In de winkels, die op „vol licht” stonden, was het gezellig druk. Bij den groentenman kreeg je een appel, bij den drogist een pepermuntje, bij den slager een schijf worst toe, altemaal aantrekkelikheden, die ons de lichte vermoeienis niet tellen deden, welke na afloop van den tocht ons in de beenen was geschoten.

Trouwens we hadden daarna nog tijd te over om uit te rusten. Piet, die ondertusschen meestal van 't werk ook thuis was gekomen en zich reeds had opgeknapt, nam mij soms nog mee naar den scheerder of sigarenwinkel en liet mij het zakje houden, waarop het moeilijke raadsel mij nog dagen lang bezig kon houden. Dan bij het thuis komen mochten wij „het groene varken” voor den dag halen. (Zus had er een dat iets bleeker was dan het mijne, maar het stond vaster op de pooten het hare).

En Piet gaf met rechtmatigen trots Moeder z'n kostgeld: zes blanke guldens, terwijl hij er drie voor z'n kleeding en andere kleine uitgaven houden mocht.

En Zus kreeg een stuiver van hem, omdat ze z'n boordjes haalde en wegbracht, en ik kreeg een stuiver, omdat ik 's middags z'n Zondagsche schoenen had opgepoetst. En die stuivers werden in de groene varkens opgepot, tot er wat noodig was, en we een halven

middag zoek brachten met het leegschudden dier spaarzame beesten.

Inmiddels kwamen Moeder en Tante slechts bij oogenblikken binnen, want hoe later het werd op den Zaterdagavond hoe drukker het liep, tot eindelijk tegen half elf, de meeste vaste klanten er geweest waren en we samen de avondboterham gebruikten.

Ook dat was een feest. Nooit smaakte de koffie ons lekkerder, dan bij het versche krentenbroodje dat we dien avond kregen. En denk dan aan het feestelijke van zóó laat te mogen opblijven! 't Is waar: we waren heel dicht aan 't bed toe, want zus wachtte meest in de nachtopon deze feestelijkheid af; maar was het daarom minder echt?

Ten slotte bracht Moeder ons dan weg, en dekte ons toe met een nachtoeken. En we sliepen in met de heerlijke gedachte dat het morgen Zondag was.....

Nu — 't was dan op een van die Zaterdagavonden. Eerder dan gewoonlijk was de drukte in den winkel afgeloopen. En reeds maakten we aanstalten om allen ter rust te gaan, toen we nog eens de winkelbel hoorden klinken.

„Wie zou dat nog zoo laat zijn?” meende Tante terwijl Moeder naar voren ging.

We hoorden een onbekende, zware mannenstem spreken en Piet ging ook eens zien. Met den laten avond — je kon nooit weten — er was zooveel slecht volk.

Natuurlijk, dat ik ook niet verzuimde eens door het gordijntje van de alkoof te gaan gluren. Er stond een klein mismaakt mannetje voor de toonbank. Tusschen z'n hooge schouders zakte een groot hoofd diep weg en het korte gedrongen lijf werd gedragen door een paar lange, magere beenen. Z'n

kleeding was heerchtig maar vaal en versleten en hij droeg een vuil-geel strooioedje, hoewel het ver in 't na-jaar was.

Maar wat meer nog dan het heele mannetje m'n aandacht trok was een voorwerp, dat vòòr hem op de toonbank stond. 't Was een keurig bewerkt klein locomotiefje, dat van stoomketel en zuiger voorzien, als een wezenlijke machine in staat was zich voort te bewegen.

Piet, die, als smid, het kunstwerkje nog heel wat beter beoordeelen kon, bekeek het met bewondering.

„En hoeveel wou u daarvoor hebben?” vroeg hij het kleine mannetje eindelijk.

„Twee gulden,” sprak de zware stem van het mannetje tot antwoord.

„O, he, neen” weerde Piet af, „da's veel te duur. Als 't nu nog èèn was.”

„Weet u wel, dat het er vijf gekost heeft?” vroeg het mannetje.

En na eenig loven en bieden werd de koop toch gesloten, nadat ze het verschil hadden gedeeld.

Ik brandde van verlangen, dat Piet toch spoedig met den nieuw verworven schat binnen mocht komen. En er was een stille hoop in m'n hart, dat hij er een geschenk voor mij van maken zou. Ik was immers toch met een week of twee jarig? Maar daar kwam niet veel van in. „Krijg ik dat Piet?” mocht ik vragen, maar hij schepte mij af met de belofte, dat hij later misschien wel eens net zoo 'n machinetje voor mij zou maken, hoor, maar dan zou hij eerst eens goed moeten zien, hoe dit in elkander zat. Voorts mocht ik er even naar kijken, en de handen thuishouden. Daarna werd het zorgvuldig in de kast gesloten en mocht ik er van gaan droomen.

Niemand wist ondertusschen antwoord op de vraag wat dat nu toch voor mannetje geweest was; niemand

had hem ooit eerder gezien en met het besluit, dat het zeker een vreemde was, die uit nood, in een vreemde buurt iets ging verkoopen, werd het gesprek over dit onderwerp gestaakt.

Juist een week later — dus weer op Zaterdagavond kwam Piet, die zich wat verlaat had, met uiterst verbaasd gezicht binnenstappen. Wij lagen al te bed, al sliepen we nog niet. En nog hoor ik hem zeggen: „Neen maar, Moeder, Tante, u weet wel dat mannetje van het stoommachinetje? — Nou, die, woont *hier* in de straat.”

„Dan toch zeker heel op het eind,” besliste Tante, „ik heb hem tenminste nooit eer gezien.”

„Glad mis, Tante,” triomfeerde Piet, „'t is er een van N°. 66.”

„Wel hé je nou toch ooit,” beweerde Moeder, „hoe weet je dat jongen?”

„Hij zag hem der zeker ingaan,” zei Tante.

„Neen, stil nou eres,” ging Piet voort, „'t gekste komt nog. Ik was bij den scheerder geweest en daar zat Verbrugge, die vlak òver 66 woont. Met dien liep ik op en toen we bij z'n huis gekomen waren zeit-ie tegen me: „Loop even mee Haneman, dan zal ik je m'n jonge kanaries eres laten zien, — hij weet, dat ik een liefhebber ben van vogels. — Nou, en ik zit er even en toen ga ik weer weg. En we loopen pratende de gang in en hij doet zachtjes de deur open want z'n kinderen sliepen en hij kijkt zòò de straat op en doet zòò de deur weer dicht. Wat zullen we nou beleven, denk ik. Maar Verbrugge zeit: Sst Haneman, nou zâ'k je eres wat aardigs laten zien. Hij maakte het raampje los, — ze hebben daar zoo'n deur met ijzer lofwerk en twee matte ruiten er achter — en hij wenkt me om eens even naar den overkant te zien.

Ik moest eerst een beetje aan die

duisternis buiten wennen, maar al heel gauw snapte ik wat-ie bedoelde. Even voorbij 66 staat een lantaren, zoodat je nog al aardig zien kunt wat er daar voor de deur gebeurt. En nou stond dat kleine gebrekkige kereltje buiten, met z'n strooien hoedje op en hij morrelde wat aan de kozijnen. „Wat voert die daar uit?” vroeg ik aan Verbrugge. Maar hij stootte me aan, dat ik zwijgen moest en fluisterde giechelend: „Hij maakt schoon.”

En waarlijk toen zag ik het ook. Naast hem in 't kozijn stond een handenwaschbakje of zoo iets, zoo'n klein blikken teiltje en daar doopte ons kereltje een borstel in en dan aan 't schuieren op de vensterbanken. Maar ik geloof dat het een nakend houtje was zonder haar, tenminste zòò stommelde het.”

„Hoor je het, Pietje? Een borstel,” zei Tante tegen Moeder.

Maar Moeder zei: „Hoe is 't mogelijk? En verder Piet.”

„Wel,” besloot Piet, „toen ie met de kozijnen klaar was, nam hij het bakje op bukte zich en begon het stoepstraatje nat te gooien, met beetjes water van een half kopje tegelijk. En dan maar weer schuieren met z'n houtje. En toen deed Verbrugge het raampje weer zacht dicht en zei: „Heb jij zoo iets ooit meer gezien, Haneman?”

„Ik niet,” zeg ik. „Nou,” zeit-ie, „zoo lappen ze em dat nou iederen Zaterdagavond.” En hij deed de deur open, zóó dat die van 66 het hooren kon en liet me er uit. Maar het mannetje had de deur nog niet gehoord, of hij pakte schichtig z'n bakje en z'n borstel en verdween in 't huis.”

„En heb je Verbrugge niet verteld van dat machinetje?” vroeg Tante.

„Och neen,” zei Piet „ik begreep ook wel, dat ze dat niet uit weelde hadden verkocht. En wat ging dat Verbrugge nou aan!”

„Daar heb je gelijk aan Piet”, zei Moeder, „maar wat heb je toch een toestanden in de wereld. Je kunt maar gelooven, dat het me daar een geschiedenis is. Ik begrijp het me best: nette menschen, maar die aan lager wal zijn geraakt en die den schijn nog willen bewaren. 't Is maar 't ongelukkigste voor die stakkerds van kinderen. Wat hebben wij dan toch nog een voorrechten.”

„Dat hebben we zeker,” beweerde Tante, „maar ach, zulke menschen worden wel geholpen door derlui kornuiten. Heb daar maar geen zorg over.”

„Ik weet het niet, ik weet het niet”, twijfelde Moeder „de kinderen zien er niet naar uit of 't er vetpot is. En ik geloof eerder, dat ze het hart wat te hoog dragen om hulp te gaan vragen.”

„Dat denk ik ook” zei Piet, „anders hadden ze dat machinetje ook niet verkocht. Dat is natuurlijk een stuk speelgoed van dien jongen, hoe heet-ie ook haast weer zoo gauw”

„Teddy,” had ik de onvoorzichtigheid van uit de alkoof te zeggen.

„Wat kleine rakker”, zei Tante, „slaap je nog niet? Dat leit alles af te luisteren wat groote menschen bepraten. Schaam je je niet?”

Maar Moeder riep me den volgenden morgen vóór kerktijd even bij zich, zoogenaamd om me den gesteven kraag netjes om te doen en die zei: „Hoor eens Kobus, je hebt dat gisteren avond nou allemaal gehoord van dat mannetje van 66. Maar beloof me nou, dat je er niet met andere jongens over praten zult; vooral niet van dat handenwaschbakje en dien borstel hoor. Je zou er Lotte en Teddy maar verdriet mee doen, denk ik en je hoeft niet aan ieders neus te hangen, wat wij toevallig gehoord hebben. Beloof je me dat?”

„Ja moeder,” zei ik, en ik heb woord gehouden tot — ja, tot nu toe en

waarom ik het nu wel vertellen mag, zal je later wel blijken.

Nog een paar weken later, kwam Lotte weer om een borstel, dezen keer met geld genoeg bij zich. Maar moeder

praatte haar een anderen aan, die even goed was, maar een dubbeltje goedkoper. Nu, even goed, dat zal wel geweest zijn maar dat dubbeltje goedkoper?

(Wordt vervolgd).

MONDJESVOL.

't Is met een boek alzoo gesteld
Als met een ruim en open veld:
De koeije plukt er voedzaam gras,
De bije honing en de was.
De kikvorsch vindt er jeugdig lis,
De ooyevaar een hagedis,
De zeug die wroet er wortels uit,
De mensch die leest er heilzaam kruid,
De spin, die zuigt er haar venijn.
Het aas is naar de monden zijn.

Cats.

* * *

Wanneer gij in moeilijke omstandigheden komt en alles U tegenloopt, tot het schijnt alsof gij het geen minuut langer zoudt kunnen uithouden, geef dan den moed niet verloren, want juist op die plaats en op dat oogenblik zal het getij verkeerren.

Harriët Beecher Stowe.

* * *

Dit is een nutte spreuk, ik zeg het
[zonder spotten,
De wijze lieden zelfs, die leeren van
[de zotten
Veel meer dan eenig dwaas van wijze
[lieden doet;
Want dwaasheid is alleen voor wijze
[lieden goed.

Cats.

Wanneer gij niet bidden kunt —
smeekt dan zoolang tot gij het geleerd
hebt.

Stilling.

* * *

Gehoorzaamheid is het kenmerk van
alle zedelijk goede daad.

Dr. A. Kuyper.

* * *

Juist die menschen, die met bezigheden overladen zijn, bouwen hospitalen, kerken en weeshuizen en staan bekend als de grootste weldoeners der menschheid.

Luther.

* * *

En dat is alles! — riep de verzaagde Caesar op het toppunt van zijn glorie.

Young.

* * *

De overwinning is hem, die de meeste volharding aanden dag legt.

Napoleon.

* * *

Herkauw, eer dat gij zwelgt;
slok niet gelijk een vraat,
Maar denk meer, dan gij leest;
en lees meer, dan er staat.

Cats.

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 441).

o' o' o'

HOOFDSTUK XIII.

Een angstige middag. — Ons kleine „troostvrouwje”. — Ik ontdek het doel van een dagelijksche wandeling. — Vaders portret en nog eens No 66.

Ge zult u herinneren hoe ik eerder van den dunnen man en de dikke juffrouw van de kippenjacht vertelde? Welnu, ik kom op hen nog eens terug. Hoewel ze onze naaste burens waren, merkten we langen tijd bitter weinig van hen. Stil voor zich heen, zonder omgang met wie ook, leefden zij het rustige leventje van menschen zonder kinderen, die het goed kunnen doen.

De man was boekhouder in een groote zaak ergens aan 't andere eind van de stad. Hij ging trouw iederen morgen om kwart voor achten de deur uit met een klein pakje, waarin waarschijnlijk z'n twaalfuurboterham, onder den arm; keerde zich bij den hoek der straat nog eenmaal om, wuifde dan z'n vrouw, die in „het spionnetje” hem nakeek, een laatst vaarwel toe; en verdween om niet vroeger of later dan half zes 's avonds den sleutel weer in z'n deur te steken.

XXVI

Op dien man kon je de klok gelijk zetten.

Van den straatkant gezien, leek alles in hun woning keurig netjes. En dat was het dan ook. In de gordijnen hing geen overtollige plooi, de bloemetjes voor de ruiten schenen er altijd te bloeien, en op de deur prijkte in zwarte letters op een wit bordje den naam: *J. J. J. Javerkool*, zoodat niemand behoefde te vragen hoe de familie heette. De goede menschen gingen zoo goed als nooit uit en wat de dikke vrouw toch wel in dat kleine huis te doen had, gedurende al den tijd dat de heer des huizes afwezig was, was een van die vraagpunten waarover Tante vooral niet uitgedacht kwam.

Een ding was wel zeker: Juffrouw *Javerkool* verpraatte haar tijd niet. Want wel kwam ze zoo nu en dan onzen winkel binnen doch met het doen van haar boodschap en een „goeden dag” of „goeden avond” liep alles af.

„'t Mensch is vreeselijk op der zelve” beweerde Tante eens, toen er over Juffrouw *Javerkool* gesproken werd. Dat was trouwens onze gemeenschappelijke indruk. En te meer verbaasde het daarom, toen de juffrouw in den loop

32

van den winter Moeder kwam vragen, of niet een van de kinderen haar een beetje gezelschap houden mocht.

Ja, Moeder had daar geen bezwaar tegen. 't Was op een Woensdag; we hadden den middag dus toch vrij. Kobusje moest dan maar met de Juffrouw meegaan.

Waarom het Zus niet was, wie dat voorrecht te beurt viel, weet ik niet meer. Misschien was ze niet recht wel, of had Moeder een ander werkje voor haar te doen. In ieder geval *ik* ging.

Nooit, zoover m'n geheugenis reikt, heb ik ooit weer een zóó vervelenden middag doorgemaakt.

Nog gevoel ik hoe ijselijk stil het in dat huis was. We liepen door de gang over een zachte looper, die het geluid der voetstappen doofde, en we gingen zitten in de keuken. Daar was het gordijn bijna geheel neergelaten, hoewel het diep in December was. En de Juffrouw nam plaats links van den hoogen schoorsteen op een rieten stoel, zette de beide voeten op een stoof, drukte de knieën dicht naar 't brandend fornuis, en wees mij een plaats tegenover haar aan.

Ik ging zitten en wachtte zwijgend de dingen die komen zouden. Maar er kwam niets. In gedachten verzonken staarde ze maar al naar den koperen knop van de fornuisdeur.

Ik kreeg een drukkend gevoel alsof ik iets misdaan had; m'n keel werd droog van al dat zwijgen; ik moest kuchen en dorst niet. Hoe lang zat ik hier al?

Tersluiks keek ik eens naar de groote staartklok, achter juffrouws rug. 't Was pas kwart vóór tweeën en ik zat dus nog nauwelijks tien minuten.

Gelukkig daar bewoog de juffrouw zich even, porde met den pook in 't vuur, deed er een schepje op en zei toen: „Hij zou me haast ontgaan zijn.”

Ik wist niet wat ik daarop antwoorden zou, en het zwijgen begon opnieuw.

Toen het eindelijk en ten lange leste half drie was, waagde ik een poging om uit die benauwenis weg te komen en m'n vrijheid te herkrijgen.

„Ik geloof dat Moeder nog wat voor voor mij te doen heeft”, noodleugende ik, „zal ik nu maar gaan, juffrouw?”

„Nee, je moet blijven” zei ze alsof dat van zelf sprak.

Maar blijkbaar gevoelende dat ze toch wel wat weinig gezellig was voor haar gezelschap, ging ze een kopje chocolade voor me klaar maken, dat ik met twee beschuiten naar binnen speelde.

Ik begon me een beetje met den toestand te verzoenen. Het smaakte goed en gaf een oogenblik afleiding. Maar toen ik die tractatie met een anderhalf uur stilzwijgen betaald had, vond ik alles weer zoo benauwend als te voren.

Inmiddels begon de vroege avond langzaam te vallen en onder den schoorsteenmantel heerschte reeds dikke duisternis. Het ophalen van 't gordijn, hielp voor een oogenblik. Dan werd het langzaam aan voor goed donker. Bovendien maakte de stovende kachel het op den duur benauwd warm in de keuken. Ik begon zwaar in 't hoofd te worden en kón het haast niet meer op den stoel uithouden. Reeds waren het twee volle uren, dat ik in dezelfde houding daar nederzat. En ik werd bang voor die vreemde vrouw. Ze scheen m'n tegenwoordigheid bij oogenblikken geheel en al te vergeten.

Ze zou toch wel goed bij 't hoofd zijn? Verbeeld je eens, dat ze krankzinnig was, dat ze ineens een bui kreeg om mij kwaad te doen. Ik kon niet goed meer zien wat ze uitvoerde of niet uitvoerde, zoozeer trok zich nu de duisternis om haar henen. 't Was

of mijn keel dichtgeschroefd werd en m'n hart bonkte toen op eenmaal de staartklok probeerde te slaan. Want het was geen echte klank dien ze gaf. Schor en droog ratelden de raders bij het wegzakken der gewichten, en een hamertje nokte met doffe tikjes zonder een bel of veer aan te raken.

Ik dorst er nu zelfs niet meer over praten heen te gaan, uit angst, dat het mensch dadelijk boos zou worden en mij aanvliegen. Zal ik het bekennen? In m'n dwaze vrees bad ik in stilte of ik toch ongedeerd hier vandaan mocht komen.

Ik was moe van angst. 't Leek me een benauwde droom. Ik beloofde mezelf, dat bidden noch smeeken me ooit weer hierheen zouden drijven, indien ik ontkwam.

Daar stond de Juffrouw eensklaps op. Zou ze . . . ? Maar neen, gelukkig daar zei ze: „Kom, ik zal om het eten moeten denken. Je kunt nu wel gaan, Dag Kobus! Dat is voor jou.”

Ik stamelde een bedankje, kneep den halven stuiver, welken ik gekregen had, vast in m'n vingers en haastte me met onwillewenden spoed weg.

Oef! Daar was ik gelukkig weer in de frissche buitenlucht. Reeds werden de straatlantarens ontstoken. 't Was tintelkoud en een starblauwe hemel stond boven de huizen. En ik had een heerlijk gevoel van vrij te zijn, ontsnapt aan een groot gevaar, terwijl nog de vrees niet geheel geweken was, want schichtig deed ik onze winkel deur achter mij dicht en voelde me pas veilig, toen ik in onze gezellige woonkamer weer Moeders vriendelijk gelaat tegenover mij zag.

Vindt ge het kinderachtig voor een jongen van bijkans dertien, zich zoo benauwd te maken, voor 't geen waarschijnlijk toch niets dan louter inbeelding was? 't Kan wel zijn, doch ik heb

later wel eens vaker gedacht, dat heel wat kereltjes van dien leeftijd ruim zoo dapper waren met den mond, als met het hart. En menige jongen en menig meisje, die zelfs nog twee, drie jaren ouder zijn, gaan nimmer zonder hartkloppingen de trap naar een donkeren zolder op; zoodat ik wel lust gevoel eens heel ondeugend te glimlachen, tegen den baas, die 't hardst op mijn bangigheid zou willen afgeven, want als iemand van zichzelf zoo *zegt*, dat hij dapper is nu, ge begrijpt zelf de rest wel.

Ik was voorloopig nog wel zóó onder den indruk, dat ik dadelijk tot Moeder zei: „Ik wil daar nooit meer naar toe, Moeder.”

Natuurlijk, dat er toen ook uit moest komen, waarom dan toch niet. Ik begon te vertellen en hoewel ik zelf heel goed gevoelde, dat ik 't zóó erg niet vertellen kon, als ik het doorleefd had, zei Moeder toch aan 't eind: „Nu Kobus, dan moet je er maar niet meer heen gaan. Dat zijn zoo van die werkjes, welke je *gewillig* en *vrijwillig* moet doen, hoewel ik toch geloof, dat je voor Juffrouw *Javerkool* niet bang behoeft te zijn. In ieder geval moet je tegenover de jongens maar niet over je angst praten hoor.”

„Daar zal ik ook wel voor oppassen,” meende ik, „ze zouden me lekker uitlachen.”

„Ja, maar behalve dát”, vervolgde Moeder, „je zou allicht kwaad gaan spreken van het mensch.”

„Vindt u d'r dan zelf ook niet raar, om zóó te doen?” vroeg ik.

„Ach kind,” antwoordde Moeder, „oordeel niet, zegt Gods Woord. Wanneer we de geschiedenis van onze burens eens kenden, wie weet of we dan ook niet begrijpen zouden, hoe de Juffrouw zoo wonderlijk is. Herinner je je nog, dat Moeder zoo stil en vreemd was,

toen Vader pas van ons was weggenomen? Wie weet, wat de kinderen op ons dorp, toen wel dachten, en die wisten nog welk verdriet ons getroffen had."

Een paar dagen later kwam Juffrouw Javerkool al weer. Dezen keer vroeg ze maar dadelijk of *ik* een poosje bij haar wou komen. Ze had dus waarschijnlijk van m'n vrees niets bemerkt. Maar Moeder gaf ditmaal toch Zus mee, wat ik vreemd genoeg vond. Moeder *wist* nu toch hoe het mensch was! En dan onze lieve, kleine Zus te sturen, als *ik* het niet eens volhouden kon. Ik had gerust medelijden met Zus en 't was ook wel een beetje pijnlijk voor m'n hoogmoed.

Maar dat laatste werd nog erger, toen Zus, lang zoo vroeg niet als ik, dien avond thuis kwam. Ik keek aanstonds om te zien of haar oogen niet rood bekreten waren. Daar had het niet veel van. Vroolijk kwam ze de kamer binnenhuppelen en haar kleine mond stond niet stil over het prettige middagje, dat ze gehad had.

Moeder keek me even glimlachend van ter zijde aan.

"Wat heb je dan mogen doen, Zus?" vroeg ik uiterst verbaasd.

"Wel, eerst niks" zei ze "en de Juffrouw had me op een stoel gezet, en ze zat zelf aan den anderen kant van 't fornuis, en ze keek zoo verdrietig, Moe. Nou, en toen dacht ik, Moe zegt altijd, als ik eens verdriet heb: zing maar'es Zus, misschien helpt dat nou ook wel. En toen zei ik: „Mag ik een versje zingen Juffrouw, misschien wordt u dan wel weer vroolijk. Of bent u niet verdrietig?" En ik was van m'n stoel afgegaan en ik stond naast er. En toen begon de Juffrouw te huilen. En dat vond ik zoo naar. En toen ging ik zelf ook huilen."

"Dat is erg prettig," merkte ik

spijtig op. „Kobus" zei Moeder verwijtend.

Ik sloeg m'n oogen neer en Zus scheen er geen eens op te letten, zoo vol was ze van haar verhaal.

"En toen we een poosje gehuild hadden," ging Zus voort, „sloeg de Juffrouw der arm om me heen en ze zei: „Huil jij maar niet, lammetje. Jij kunt het niet helpen."

"Ja maar, als u huilen moet, dan moet ik het ook," zei ik snikkend. „Heb u dan zoo'n verdriet?" En toen ging ze nog harder huilen."

"Moeder heeft ook zoo gehuild, toen de lieve Heer, Vaatje in den hemel gehaald heeft," zei ik. „Nou en dat is zoo, he Moe?"

Moe knikte zwijsend en haar onderlip trilde. Doch Zus ging voort: „En toen vroeg ik of de juffrouw d'r Vader ook bij den lieven Heer was. Maar toen dorst ik niet meer te vragen, want ze hilde zoo erg. Maar eindelijk bedaarde het toch wat. En toen stond de Juffrouw op en ik mocht mee naar de achterkamer. En, o Moe, daar was het zoo mooi allemaal! In den hoek stond een hooge kast en die deed de Juffrouw open om me te laten zien; twee mooie poppen en een tinnen serviesje en een steenen, en een mooi armbandje en zulke fijne zakdoekjes, en een naaimachinetje! O, ik weet allemaal niet meer.

Want de juffrouw heeft ook een klein meisje gehad, Moe. Die heette Johanna. Maar ze is nou al lang begraven, en in twee dagen was ze dood. Vreeselijk hé? En de juffrouw moest maar al huilen, terwijl ze 't vertelde. „Och juffrouw huil u nou maar niet meer," zei ik, „Johanna heeft het bij onzen lieven Heer zoo prettig, en u ziet haar immers toch terug."

En toen kreeg ik een zoen en de juffrouw zei, dat ik een „klein troost-

vrouwetje" was, maar dat begreep ik niet goed.

"Nou en toen — besloot Zus der verhaal — toen heb ik den heelen middag met het steenen serviesje gespeeld en met de kleinste pop; en ik mag misschien nog eens weerkomen."

Zoo geschiedde dan ook. 't Duurde zoo lang niet of zus was bijna vaker bij juffrouw Javerkool dan bij ons en zij scheen nooit last te hebben van de zwijgende buien.

Ik bleef me niets op m'n gemak gevoelen zoo vaak ik het goede mensch zag en het meeste plezier heeft ze me wel verschaft toen ik haar den eersten dag na onze aankomst in de stad op de kippenjaecht mocht bespieden.

Toch kwam ik er nog wel eens in huis, al was 't maar voor een oogenblik; 't kon zoö gebeuren, dat de slager bij juffrouw Javerkool vergat aan te komen; een heel enkelen keer bracht de morgenpost een brief wat laat, en meende de juffrouw dat haar man wel op dat bericht kon zitten wachten. In dergelijke gevallen kwam de witte nachtmuts in den loop van den morgen even over de tuinschutting gluren en riep de juffrouw Moeder of Tante toe, „of Kobus tusschen den middag nog even een boodschap mocht doen." En Kobus zorgde steeds, dat hij alsdan present was, want hij versmaadde „het bodeloon" geenszins en mestte er ongemerkt z'n varken mee vet.

Ik wist spoedig heel goed waar de slager woonde en niet minder waar Meneers kantoor ergens was. Dat was me anders een heele wandeling, en ik moest me genoeg reppen om er m'n eten niet bij in te schieten. Toch deed ik die boodschap nog wel het liefst.

„Zoo Kobus" zei Meneer dan, „alst-ie me zag. Is er weer een brief? Kom maar even binnen."

Dan kwam ik in een ruim vertrek waar twee, drie heeren en heertjes druk zaten te schrijven. En er was er een bij, die maar een paar jaar ouder leek dan ik. Maar de oudsten waren de vriendelijkste. Had Meneer den brief gelezen dan kreeg ik antwoord terug of niet, naar dat het zoo viel, maar altijd stopte hij me toch een halven stuiver in de hand. En of ik al opmerkte, dat ik van de juffrouw hetzelfde ook al gehad had, altijd lachte hij. „Mooi zoo Kobus, dan heb je een goeden dag. Zal je m'n vrouw gendag zeggen?"

„Ja meneer, dank u vriendelijk." En daarmee vertrok ik, om op een drafje te maken, dat ik weer thuis kwam. Meestal had ik dan waarlijk geen minuut tijd om rond te kijken. Maar eens toch, ontdekte ik iets, waarvoor ik stil bleef staan wachten.

Ik kwam weer van 't kantoor terug en was reeds niet zoo heel ver van onze straat af, toen ik op een der grachten opeens Lotte en Teddy aan zag komen. Zij had het versleten zakje weer bij zich. 't Was misschien ruim één uur, zoodat het zwart zag van het werkvolk, dat om half twee reeds weer „op den winkel" moest wezen.

„He," dacht ik bij mezelf, „dwalen ze zoover af, om hun geheimzinnige boodschappen te doen? Toch eens te weten zien te komen wáár ze eigenlijk wezen moeten."

Ik rekte m'n hals om tusschen al de menschen door hen goed in 't oog te houden. Ha, ja, daar zag ik ze weer vlak bij me. Maar in 't volgende oogenblik was ik hen kwijt. Ik keek achterom, neen, ze waren nog niet voorbij, ik tuurde vooruit: ja, ze waren wel degelijk verdwenen.

Nu liep ik langs een geheele rij gesloten huizen; waren het winkels geweest, ik had begrepen dat ze daar

ergens binnen waren gegaan. Maar er was geen ja toch, daar was één huis met dikke groene gordijnen halverhoogte de ramen, en het bovenpaneel van de breede deur bestond uit een zwaargeribd matglas: een drankwinkel. Zouden ze dàar binnen zijn gegaan?

Achter een stilstaanden wagen stelde ik mij wat verdekt op. Ja, waarlijk, daar ging de deur van de herberg open en schichtig rondziende stapten de kinderen haastig op straat. Wel zeker, de vorm dien het vale taschje aannam, had immers den omtrek van een flesch! Dat ik daar niet eerder op gelet had! Teddy en Lotte moesten dus iederen middag drank halen.

Dat vond ik vreeselijk. Moeder had ons reeds vroeg een afkeer van allen sterken drank ingeboezemd; deze kinderen moesten elken dag naar zoo'n kroeg. Arme stumperds!

Maar wie dronk er dan zoo, in dat geheimzinnige huis met de tullen gordijnen? Het kleine mannetje, dat wij reeds kenden? En was hij de vader van Lotte en Teddy? We geloofden het een als het ander en toch ten onrechte, zooals ge wel hooren zult.

Wat ik bij toeval misschien 't aller-eerst ontdekte, moest op den duur wel aan 't licht komen voor iedereen. Er werden van de bewoners van No. 66 allerlei vreemde dingen verteld, die zeker niet alle voor waar behoeften te worden aangenomen, maar zelfs uitwendig was 't aan het huis te zien, dat daarbinnen de zaken slecht gingen.

Eer 't nog goed en wel voorjaar was waren de mooie gordijnen vuil en slonsig geworden, de koperen belknop sloeg groen-zwart uit, met het handsvat der deur stond het niet beter geschapen; de ruiten verlangden te vergeefs naar spons en zeem; kortom aan vele kleine dingen, was het toe

te schrijven, dat alles den indruk gaf van achteruitgang en verval.

In die dagen was het, dat we op een goeden morgen een groot geteekend portret tentoongesteld zagen. Het kleine visiteportret, waar naar het was uitgevoerd, stond er links naast, en wij vonden het i. e. w. prachtig. Een keurig geschreven karton, vlak boven de groote plaat gaf te lezen, dat tegen betaling van zoo en zooveel geld, ieder ander portret, hoe oud en verbleekt het ook was, sprekend-gelijkend zou worden vergroot.

Was het kleine drinkende mannetje die teekenkunstenaar?

Daar kreeg Piet het op eens in de gedachte, hoe prettig het voor Moeder zou zijn, zulk een groot portret van Vader te bezitten. Binnen enkele weken was Moeder jarig; schooner geschenk was niet denkbaar.

In breeden familieraad — zonder Moeder dan natuurlijk — kwam Piet met z'n plan voor den dag.

Geen mensch mocht er een woord van zeggen; dat was nummer een. Ieder zou naar vermogen bijpassen; dat was nummer twee. En Tante zou voor een lijst zorgen; dat was nummer drie. Bleef de groote vraag, hoe nu aan een portret van Vader te komen. Wel stond er een binnen op den schoorsteenmantel, maar Moeder zou dat natuurlijk dadelijk gemist hebben. Tante had er een, doch dat was niet zoo mooi. En voor ons kinderen elk werd er ook een bewaard; maar die had Moeder weer onder haar berusting.

Na lang bedenken vond Tante er eindelijk *dit* op. Ze ging maar heel zelden de stad in en de enkele maal, dat het er eens van kwam, maakte ze gewoonlijk tot een heele reis. Dan werd er een formeele lijst opgemaakt van alles waar ze vooral aan moest denken. En was toevallig de een of

andere verjaardag in 't zicht, dan rekende ze ook dáár op, met haar inkoopen. Nu was Moeder maar even voor Mina jarig en een reis de stad in, zou bij Moeder dus allerminst achterdocht wekken. Tante ging, kwam bepakt en gezakt weerom en had voor Mina een mooi portretalbum gekocht. Ze gaf die maar dadelijk. Mina in haar schik en die bij Moeder aan 't vleien of ze er nu ook háár portret van Vader en Moeder in mocht hebben. Moeder, die volstrekt niet bemerkte hoe snood ze in de val werd gelokt, voldeed natuurlijk aan dat verzoek. De portretten werden vóór in het album geschoven, nog eens door ieder bewonderd, en daarna door Mina in haar eigen la van het kabinet weg gestopt.

Maar Moeder ging nog den eersten klant niet helpen of even handig werd het album weer voor den dag gehaald, Vaders portret er uitgenomen, aan de zorg van Tante toevertrouwd, die 't op haar beurt stilletjes aan Piet gaf. En Piet bracht het naar No. 66.

Nog herinner ik mij levendig, dat Hendrik zulke angstig wanhopige pogingen deed om z'n gezicht strak te houden, toen Moeder weer binnen kwam, dat hij daardoor ons haast had verraden.

Moeder keek zoo eens half glimlachend van den een naar den ander en zei: „Wat voeren jullie uit?”

Onze harten klopten, maar gelukkig weerde Tante het onheil af door opeens vreeselijk gramstorig te vragen: waar of het aardappelenschilmesje nu weer was. Dat had zeker weer een van die bengels van jongens weggemaakt met het snijden van vliegerhoutjes — (verbeeld je in Februari) — en nog een heel relaas meer, zoo lang, dat Moeder en wij allen evenzeer aan het zoeken gingen, tot Tante het eindelijk tusschen de schillen in het bakje op

haar schoot vond en we allen hartelijk konden uitlachen.

Zoo werd Moeder dubbel over gefopt en voor de tweede maal zelfs zonder dat we ons er om behoeften in te houden.

Of ze er dan heelemaal niets van begreep? Och, onze goede Moeder wist wel, dat ze zoo in de buurt van Maart altijd door allerlei geheimzinnigs omringd werd. Ze zal dus ook wel gevoeld hebben, dat er weer iets op til was. Maar wat; dat was ons welbewaard en zelfs niet half geraden geheim.

„Nou Piet, hoe ziet het er daar in 66 nou uit? En moet dat kleine mannetje het portret maken?” vroeg Henk, toen Moeder den volgenden middag na den eten in den winkel was.

„Stil toch! De alkoofdeur staat los”, waarschuwde Mina. En Piet antwoordde: „Ik heb er niks gezien. Ze lieten me in de gang staan, nadat het meisje eerst door het deurraampje gevraagd had wat ik wilde. Daarna kwam een lange zwaargebouwde man naar voren en beloofde er voor te zullen zorgen. 't Was een heele meneer en hij deed net of 't wel een heele gunst was, dat hij dat portret wou nateekenen. Hij zag er anders sjofel genoeg uit en hij rook naar den drank. Ik denk dat dát Lotte's vader is. Maar vraag nu niet meer, want ik hoor de winkeldeur gaan. Moeder komt zoo binnen.”

(Wordt vervolgd).

MONDJESVOL.

Begaafdheden worden ontvangen, maar zij moeten tot bekwaamheden verwerkt worden. *Goethe.*

* * *

Past op uw tong, zij heeft hare woonplaats in 't natte en gladde.

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 503).

• • •

HOOFDSTUK XIV.

Moeders verjaardag. — Wat Kobusje werd. — In verzoeking.

Moeders verjaardag! Onze huiselijke feestdag bij uitnemendheid was aanbroken. Buiten huilden de Maartsche buien door de verlaten straat, achter was het kleine lapje grond in een modderpoel herschapeu, maar binnen! daar was vreugde en gezelligheid: Moeder was jarig!

Ach, 's morgens bij 't eerste ontmoeten, wanneer wij haar allen kusten, hartelijker nog dan gewoonlijk en haar gelukwenschten, ieder zoo naar z'n eigenaardig karakter, — 's morgens was het altijd nog de droeve gedachte: Vader ontbreekt, die als een donkere wolk, de stralen onzer vreugdezon onderschepten.

Doch later op den dag, als Moeders hart stil en rustig was geworden, in de wetenschap, dat we Vader niet benijden mochten, en de scheiding niet voor immer zou zijn, — dan hernam de blijdschap haar rechten. En met kleine middelen kan men een echt groot feest hebben, — zoo het maar

XXVI

de liefde is, die de plannen verzonnen heeft en uitvoert.

En was eenmaal de lamp ontstoken en zaten wij rondom onze groote vierkante tafel, — voor ditmaal midden in de week met het Zondagsche kleedje gedekt — waarop de dikbuikige ketel vol geurige chocolade, de trommeltjes met lekkernij en het blad met kopjes prijkten, — dan werd het pas goed Moeders verjaardag.

En voor ditmaal hadden we ons er iets geheel buitengewoons van voorgesteld. Nu 't was ook bijzonder. Toen Moeder 's morgens opstond en in de woonkamer kwam, waar wij allen reeds waren, wachtten we in spanning af of ze *het* zien zou. Ja, aanstonds viel 't Moeder in 't oog en dat moest ook wel, zoo mooi, zoo sprekend hing Vaders groote, nieuwe portret daar boven de kleine kast.

Maar dat Moeder daar nu zóó bij zou gaan weenen, hadden we niet voorzien. En eerlijk gezegd viel 't ons wel wat tegen dat ons geschenk zóó werd ontvangen. Doch Moeder begreep eerder onze teleurstelling dan wij haar diepe smart en ze haastte zich haar tranen te drogen, ons te bedanken en door

56

belangstellende vragen, haar ingenomenheid met het afbeeldsel te laten blijken.

„Neeen maar, wie heeft dat nu toch verzonnen?” of „daar had ik toch heelemaal geen erg in,” en „'t is of Vader zoo levend voor je staat,” dat waren de uitroepen en vragen, die op dien dag honderdmaal werden herhaald.

En telkens was het dan van onzen kant: „Dan moet u eres hier komen staan” of „vindt u het aan dezen kant niet nóg mooier.” En om de vreugde nog dieper te maken, kwam er dan ook al eres een, die foutjes meende te ontdekken, met geen ander doel natuurlijk dan om nieuwe lofspraken uit te lokken.

„Vindt u niet, dat het eene ooglid een beetje anders is dan het tweede?” vroeg Mina bijvoorbeeld.

„Hoe kun je 't zeggen kind,” antwoordde Moeder, „juist heelemaal niet.”

„Zoo keek Vader altijd,” beweerde Tante daarenboven.

En Mina, die al bang werd, dat haar kleine list te verre gevolgen mocht hebben en haar ingenomenheid twijfelachtig maken, haalde dan gauw bakzeil, door te zeggen: „'t Kwam zeker om dat ik daar net aan dien kant stond. Hier zie ik er zelf niets meer van. 't Is toch mooi hoor.”

Waarmee ze ten slotte toch haar zin kreeg, want die laatste opmerking deed ons gezamenlijk dan weer een nieuw loflied aanheffen op het portret en den wonder knappen teekenaar, die zóó iets kon maken.

Een tweede vreugde was op Moeders verjaardag altijd „de post.” Gewoonlijk gingen de brievenbestellers onze deur voorbij, maar dan was er haast geen post, die niets meebracht. We holden al naar den winkel wanneer we de deur hoorden gaan en de postbode riep: „Weduwe Haneman, asjeblijft!” En

hoe dikker de bundel hoe grooter de vreugde. De gelukkige die den buit voor dien keer binnenhaalde legde alles voor Moeder op tafel neer, maar we probeerden intusschen uit de handschriften der adressen reeds op te maken, van wie de kaartjes, briefkaarten en brieven afkomstig waren.

Zoo werden de kleinste dingen tot een feest en alle zwartgallige jonge menschen zou ik den raad willen geven: probeer het ook eens met kleinigheden. Een vriendlijk woord is gauw gezeid en kost niets, zegt het spreekwoord.

Ik mag hier wel verklaren, dat we zelfs op Moeders verjaardag geen biefstukjes aten en toch smulden we als aan een koningsmaal, van wat aard-appelen, een beetjeingemaakte groenten, een stukje spek en een beetje rijst met bessensap toe.

Hoe we dat klaar kregen? Wel heel eenvoudig. Inplaats van te mopperen wanneer het een kwartiertje duurde eer de schotel op tafel stond, zei Zus, als we 's middags uit school kwamen: „Is het eten nog niet klaar, Moe?”

„Neeen vrouwtje, nog even wachten.”

„Gelukkig. Want ik heb nou nog maar een klein beetje honger. Zoo meteen heb ik veel trek en dan smaakt het nog veel lekkerder. Eten we snijboontjes?”

„Neeen, kindje.”

„Zoete appeltjes?”

„Ook niet.”

„Is het iets waar ik heel veel van houd? Of neen, zegt u het ook maar niet. Dan denk ik dat het knolletjes zijn” — (daar hield ze heelemaal niet van en was het dan wat anders, dan viel het haar altijd mee.)

Wanneer een van ons allen veel op Moeder geleek in karakter en opgewektheid, dan was het zeker Zus wel.

Maar geen mensch kan lang met blijmoedige harten omgaan of hij neemt

iets van ze over. Zoo leerden we allen van der jeugd af aan om de eenvoudigste spijzen met de smakelijkste saus van vroolijke dankbaarheid te kruiden. En viel er al eens een enkele uit den goeden toon, in een mopperige bui, dan bracht de invloed der gezamenlijke anderen hem wel weer in den goeden stroom.

Als we aan tafel zaten en er was gebeden, dan kon Piet zoo volmondig zeggen: „Ik raas!” — Van den honger, bedoelde hij natuurlijk. Wel mensch, dan kwam je immers allemaal het water reeds in den mond.

En Tante zei: „Wat een pracht van een aardappels toch, waar?”

„Klare bloem,” zei Hendrik.

„Ja, je kunt ze haast niet heel houden,” voegde Moeder er aan toe. „Maar ze smaken best, dat moet ik zelf zeggen,” terwijl ze de groente deelde.

„Ha, prinsesseboontjes,” riep Zus verheugd.

„Zijn dat versche Moe?” vroeg ik.

„Wel neen, jongen, in Maart!”

„Mag ik nog een beetje saus, Moe,” was het dan met Mina weer, „ik heb ze nog nooit zoo lekker geproefd.”

En op die manier, smulde je van 't eenvoudigste en leerde den zegen kennen der „vergenoeging” waarover in den Bijbel gesproken wordt.

Ook mochten wij, kleineren, op Moeders verjaardag een uurtje later naar bed, evenzeer een feest op zichzelf. Hadden we 's avonds gezongen en gelachen, dan werden de brieven door Moeder en Tante gelezen, terwijl wij wat kienden of ganzenbordden met het verlokkelijke behulp van die ouderwetsche peperneuten, welke helaas uit de mode geraakt zijn, gelijk ik wel gemerkt hebt.

't Was een eerezaak er niet van te proeven voordat het spel was geëindigd

en wie ten slotte met den geheelen pot ging strijken, deelde er zoolang aan elk één uit, tot alles toch eerlijk verdeeld was.

Onderwijl hoorden we uit de brieven zooveel als voor onze jeugdige ooren nuttig en oorbaar was. Meest alles familienieuws van alle ooms en tantes, neefjes en nichtjes en van de vele Kobussen niet het minst, want niemand vergat Moeders verjaardag en elk schreef alles wat er in die kleine kringen, daar ver weg in 't Geldersche, belangrijks of onbelangrijks gebeurde.

Wanneer ik dat alles of liever dat weinige nu nog eens naga, wat voor ons Moeders verjaardag zoo heerlijk en tot *den* feestdag maakte, dan begrijp ik zelf nauwelijks meer hoe nog heden de herinnering aan die eenvoudige feestjes zulk een vriendelijk licht over ons kinderlijk verleden kan werpen. Toch was het een goede tijd en ik beklag van harte die jongens en meisjes, welke geen moeder gehad hebben, die hen vroeg leerde met weinig echt blij te zijn; geen moeder, die *zelf* het zonnetje was bij ieder feest. Want blijdschap heeft ten slotte toch heel weinig te maken met lekker eten en drinken, met dure verzinsels en moedwillige geldwegwerperij. Blijdschap is een hartezaak, maar vele menschen schijnen alleen in hun maag plaats voor vreugde te hebben.

De Aprilmaand die op dezen verjaardag van Moeder volgde was, voor mij althans, evenzeer een lang verbeide. Ik ging van school en, laat ik maar eerlijk bekennen, het kostte me heel weinig moeite te scheiden. Met de stadsjongens hadden Hendrik en ik altijd op z'n best op voet van gewapenden vrede geleefd. Met de meesters waren we nooit vertrouwelijk geworden, zooals vroeger op ons dorp. En dan, iedere jongen verlangt gauw groot en

oud te zijn, zooals oudere menschen den onverbiddelijk voortschrijdenden tijd wel weer een poosje zouden willen tegenhouden.

't Was lang een heele zaak geweest om uit te maken, wat Kobusje moest worden. Tusschen haakjes zij gezegd dat dat lieve verkleinnaampje me meer dan ergerlijk begon te vervelen. De grooten merkten dat nog niet of ze spraken bij voorkeur van Kobusje, uit pure plaagzucht. Mina alleen, meende het aan haar stadsche maniertjes verplicht te zijn, zulk een boerschen naam wat te beschaven en sprak met een pruimenmondje van „Ko”. Piet heeft zelfs nu nog moeite, om niet van z'n „kleine broertje” te spreken. Tante sprak van „Koos” in goede, van „Stormvogel” in booze buien, en alleen Moeder gaf me voluit wat mij toekwam door steeds „Kobus” te zeggen, uit goedhartigheid door Zus daarin nagevolgd.

Bleef de vraag: „Wat zou Kobusje — Ko — Koos — Stormvogel — Kobus nu worden.”

Hij had met gunstig gevolg de lagere school doorloopen, had voorliefde voor 't eene noch voor 't andere vak, was niet buitengewoon sterk, meer een lange, magere, veel etende „opschutteling”, die voortdurend uit alle kleeren groeide, en in dien lastigen leeftijd kwam, waarin hij te groot voor servet en te klein voor tafellaken zou wezen. Eindelijk een jongen, die alles kon worden — och wel ja — maar nog niets was.

Ik had m'n eigen gedachten wel, — zeker. Ook vele begeerten, maar meest niet langer van leven dan een goede veertien dagen. Nu eens moest en zou ik naar zee: de geschiedenis van Michiel de Ruyter over gaan doen, en Scheveningen lag vlak in de nabijheid. Dan weer meende ik palfrenier — koetsier — huisknecht te moeten worden. Soms ook mikte ik hooger en droomde van offi-

cier — kolonel — generaal. Dat was in de dagen toen ik van Napoleon las.

En op den eersten April van den jare 18... stapte ik in m'n gewezen zondagsche pakje, tot daagsch goed gedegradeerd en nog in den korten broek met den heer *J. J. J. Javerkool* mee, naar het andere einde der stad, waar ik op het laagste kantoorkrukje een plaatsje kreeg met den weidschen titel van „jongste bediende”, een wekelijksche toelage van voorloopig 50 Nederlandsche centen, met kans op een extraatje als ik soms voor een der overige heeren een boodschap moest doen en 't vooruitzicht, dat ik langzaam aan op kon klimmen, hooger en hooger tot — ja, wie zou zeggen hoe hoog wel!

Ik had aanstonds het voordeel, dat ik op het kantoor niet geheel onbekend was, en de heer Javerkool mij in z'n bescherming had genomen. Vooral tegenover het jonge mensch, dat onmiddellijk vóór mij op het laagste plaatsje gezeten had, was dat wel noodig. 't Was overigens een niet onaardige jongen, hoogstens twee en een half jaar ouder dan ik, van nature hartelijk en goedgemuurd. Maar, nooit gewend iemand te hebben die onder hem stond, kon hij niet nalaten, zoodra hij zich hooger waande dan „Jacob”, — gelijk m'n allernieuwste naam luidde, — dezen als een klein tirannetje te plagen, als niemand het zag, en hem boodschapjes op te dragen, die hij zelf te ver, te vernederend of te lastig vond.

Als niet komt tot iet, dan kent iet zichzelf niet, en al waakte meneer Javerkool er wel voor, dat het niet de spuigaten uitliep, daar ik niet voor verklikker wou spelen, en meneer niet altijd en niet alles zag, had ik in dien eersten tijd nog menig moeilijk oogeblikje.

Alles bij elkaar genomen echter,

waren m'n meerderen niet ontevreden over me, en had ik ook zelf wel schik in het werk.

Natuurlijk was ik veel netter in 't pak dan Piet en Hendrik. De laatste was op timmeren en omdat hij 't dichtst in leeftijd bij mij stond, konden wij samen nog wel eens een kibbelpartijtje hebben.

„Zoo „jongenheer”!” dat was meestal zijn plagende begroeting. En ik smaalde dan terug van: „Krullenjongen”. Vaak kwam het van een gevecht met de tong tot handtastelijkheden en moest Moeder tusschenbeide komen. We hebben haar op die wijze verdriet genoeg aangedaan. Doch dat zijn van die dingen, welke je pas gaat begrijpen op later jaren. Wat niet wegneemt dat ze daarom geen greintje minder verdrietig zijn, wanneer ze voorvallen. Ik snap nu ook best, wat er in mijn „meneertjespelen” voor hatelijks school tegenover Hendrik en ik heb later geprobeerd, dat zooveel doenlijk weer goed te maken.

Zelf zou ik nu ook wel eens spottend lachen, wanneer ik een jong aankomend broekje van dertien, veertien jaar hoorde praten van: „bij ons op het kantoor” of „wij doen geen zaken met die en die” of „de baas zei tegen ons: de Heeren kunnen van middag wel thuis blijven.”

En toch was dat schering en inslag. Ik geloof wel niet, dat ik over dat alles nu nadacht en ik had het natuurlijk maar overgenomen van Frits, die m'n voorganger was geweest als „jongste”; ook had Henk zich zeker daarover niet zóó boos behoeven te maken, — als er niet nog meer was geweest.

Ja er was meer, — nog kan ik er niet zonder schaamte aan denken.

Wij gingen samen op hetzelfde uur op dezelfde catechisatie — Henk en ik.

Goede dominee B.! De geschiedenis

van Kobus Haneman zal niet gelezen worden, zonder dat ook uw naam herdacht wordt. Ik heb nimmer een portret van u gezien, maar ik behoef slechts de oogen even te sluiten om u opnieuw ten voeten uit achter uw eenvoudig lessenaartje te zien staan, in de oude, deftige catechisatiekamer. Ik heb als jongen reeds begrepen wat een „zachtmoedige geest” is door u in 't vriendelijk eerwaardig gelaat te staren, dat zoo statig bekroond werd, door het prachtig, zilverwitte haar, — waarvan de lange baard afhing op de breede borst en die de ouderwetsche, keurig gevouwen witte stropdas half verborg. En nooit heb ik meer om eenigen mond een glimlach zien spelen, zoo vriendelijk, vaderlijk, zoo vol van hemelschen vrede, en nog kan ik uw lang verlaten aardsche woning op een stille gracht der woelige stad niet voorbij gaan of ik gevoel weer iets van den heiligen eerbied, waarmee ik vervuld was, toen ik daar de stoep afkwam nadat gij, nadat God ons had „aangenomen”.

Maar waar dwalen mijn gedachten heen. Ik wilde een ander voorval vertellen waarover gij droevig-afkeurend het oude hoofd zoudt geschud hebben, zoo gij 't hadt geweten.

Ja, ik ging met Hendrik op hetzelfde uur ter catechisatie, maar langzamerhand zorgde ik er voor nooit gelijk met hem er naar toe te gaan, nimmer samen met hem te vertrekken. Wat had ik toch wel voor dwaasheid verteld over m'n huis en familie en afkomst aan die andere „heerachtige” jongens, met wie ik liever omging, liever wandelde dan met m'n eigen broer!

Henk zat een afdeeling hooger, en al droegen we denzelfden achternaam, dominee sprak altijd van Hendrik en Jacobus, zoodat het wel verborgen kon blijven, dat ik, het kantoorscheertje,

familie was van den timmermansjongen in z'n werkpakje, dat naar de schaaftank en de krullen rook.

In 't eerst merkte Henk m'n toeleg zelf niet, maar toen hij er eenmaal achter was, gaf het een verbittering tusschen ons beiden, die lang geduurd heeft. Met smart ontwaarde Moeder hoe we elkander hoe langer hoe minder konden „zetten”, en bij de vele zorgen kwam nu ook deze nog, dat de goede, prettige geest, welke tot nog toe in ons huisgezin geheerscht had, zou gaan wijken. Ze deed genoeg haar best om de oorzaak van ons altijddurend twisten te doorgronden. Maar jongens beschouwen het vaak als een eerezaak om hun eigen zaakjes ook onder elkander uit te maken, en dus kon Moeder ons niet aan 't praten krijgen.

Telkens opnieuw was er iets. Wanneer zulk een ontstemming er eenmaal is, wordt alles hoe langer hoe meer verkeerd begrepen. En zelfs wanneer ik iets goed bedoelde, of wat toenadering betoonde en een poging deed om het weer goed te maken tusschen ons, zocht Henk er iets anders achter of wilde van zijn kant niets toegeven. En zoo bleef de toestand aldoor gespannen, en werd eer erger dan beter.

Om de onvriendelijkheden van Hendrik, vergat ik al spoedig dat het *mijn* schuld was, dat alles zoo was geworden. Tot een gevoelige les mij tot schuld-bekentenis bracht.

Op het kantoor werden dagelijks groote hoeveelheden postzegels verbruikt. Telkens moest ik naar het Postkantoor om heele vellen van allerlei soort te halen. Ook scheurde ik er daarna de onbedrukte, witte randen af, verdeelde de vellen in reepen en vouwde die weer ineen om ze een plaats te geven in de groote postzegeldoos met de vele vakken. Die doos had meneer Javerkool onder zijn be-

rusting, zonder dat iemand verder zich daar mee bemoeide.

Op zekeren middag, terwijl ik naar het kantoor ging kwam ik Frits tegen. Hij was al enkele dagen achtereen vriendelijker voor me geweest dan gewoonlijk. Maar ook had ik hem wat vreemd en gejaagd gevonden.

Hij haalde een kokertje met sigaretten voor den dag, stak er een op en liet ook mij opsteken. Dan liep hij een poosje zwijgend met mij mee.

„Hoeveel zakgeld, heb jij, Jacob?” vroeg hij schijnbaar luchtig.

Ik was te hoogmoedig om te bekennen, dat Moeder wel wat anders te doen had, dan mij boven kost en kleeding ook nog zakgeld te geven. Te meer omdat Frits altijd buitengewoon ruim voorzien scheen te zijn.

Ik maakte er mij dus met een grapje af, door te zeggen: „Een mudzak vol.”

Hij scheen het echter nauwelijks te hooren en vervolgde: „Nou ja, natuurlijk, zoo wat niks. Wil je dan nooit eens wat koopen?”

Ik keek verbaasd. Waar wou hij heen?

„Wel ja,” ging hij voort, „ben je niet gek om platzak te loopen, als je genoeg krijgen kunt?”

„Genoeg krijgen?” zei ik met nog grooter verbazing.

„Ja, zeker. Wat ben je toch nog een ooilammetje. Jij koopt en bergt de postzegels toch.”

„En als ze het merken?” aarzelde ik, inplaats van moedig hem den rug toe te keeren.

Ik had volkomen begrepen wat hij bedoelde. Ook wist ik op eenmaal wat hij zelf vroeger gedaan had, toen hij in mijn plaats was.

We zagen elkander een oogenblik vlak in de oogen. Toen antwoordde hij met een leelijke lach: „Dan ben je een stommerd.”

We waren bij 't kantoor gekomen

en gingen aan ons werk. Doch 's avonds nog begon hij er opnieuw over.

„Je hebt er wel zin in, he?” vroeg hij met denzelfden grijns van 's middags. „Maar we deelen alles samen, hoor.”

Er was een stem in m'n hart, die zei: „Zeg hem duidelijk, dat je nooit geen dief wilt heeten, voor God niet en voor je goeie Moeder niet.”

Maar ik voelde, dat Frits dadelijk zou zeggen: „Je hebt er toch zin in,” en dat ik het voor de tweede maal niet tegen zou spreken.

't Was of er een druppel vergif in m'n hart was gevloeid. Sinds dien avond kon ik geen winkel voorbij komen waar iets van m'n gading was uitgesteld of ik hoorde: „Je hebt er toch wel zin in.”

Haastig stapte ik soms door als om de verleiding te ontvluchten. Ik zag er tegen op, wanneer me bevolen werd naar het Postkantoor te gaan, terwijl ik vroeger zoo'n uitloopje wel prettig vond.

Doch 't was of ik onverbiddelijk er toch toe zou komen. Soms dacht ik erover op 't kantoor, wanneer ik schrijven moest. En als m'n verstrooid rondwalende blik dan het oog van een der Heeren ontmoette, was het of ze m'n gedachten gelezen hadden en een brandend rood vloog me naar de wangen.

Ik doorleefde een ellendigen tijd. Moeder dorst ik nauwelijks aan te zien. 's Nachts droomde ik beurtelings van heerlijke dingen, die de mijne waren en van gesnapt worden door politie. Ik bleef een en ander maal weg van de catechisatie onder voorwendsel, dat ik op het kantoor niet gemist worden kon. En Frits ging maar voort met mij op in 't oog loopende wijze te verleiden met zijn uitgaven. Over de postzegels zelf sprak hij niet meer. Alleen had ik bijwijlen het gevoel of

hij op iets wachtte, dat zeker komen zou. En ik wist wat het was....

„Je doet het nog wel eens.” Dat was de gedachte welke Satan mij onophoudelijk in het oor blies. Ik wilde er tegen strijden, ik verbeeldde me ook, dat ik het deed. Maar m'n toevlucht bij God te zoeken met een: „Leid ons niet in verzoeking” dat kwam niet in mij op.

Gelukkig had ik een biddende Moeder, en schoon ik den Heer vergat, Hij liet mij niet los.

O, zoo Hij mij eens had losgelaten!

Ten lange leste streed ik niet meer tegen de verleiding. Ik zou het doen. 't Was winter geworden. Ik moest dikwijls met boodschappen uit. Kon ik maar eens een Melksalon binnen gaan om een kop warme chocolade te koopen! Had ik maar wat sigaren of sigaretten!

„Ja, ge zult het wel doen,” meende Satan, „den volgenden keer, als je weer zegels gehaald hebt.”

Ik huilde bijna toen ik met de gekochte postzegels naar het kantoor ging. Langzaam begon ik er de reepen af te scheuren. Ik vouwde ze op, legde ze een voor een in de vakjes. Daar had ik nu al het negende vouwsel van tien stuivers-postzegels. Wie zou het merken, zoo ik er een van nam? De heeren hadden het allen druk, want het liep tegen het eind van 't jaar. Niemand keek naar me — Frits was weg met een belangrijken brief....

Eer ik het wist had ik één pakje in m'n zak. Het was geschied. Ik bracht de doos naar de lessenaar, maar meneer Javerkool zag het nauwelijks. Dan ging ik terug naar m'n krukje en probeerde wat lijsten over te schrijven. Maar m'n hand beefde te zeer.

O, Heer, Gij waart het, die mij toen het beeld mijner arme, zwaar beproefde Moeder voor oogen steldet. Gij waart

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg van blz. 568).

• • •

HOOFDSTUK XV.

't Geheim van de tullen gordijnen.

't Ging hard achteruit met de menschen van N°. 66. Lang hadden ze hun best gedaan om achter het schijnvertoon der statige tullen gordijnen de jammerlijke ellende van daarbinnen verborgen te houden. Maar het ging niet langer. Zelfs die gordijnen begonnen te spreken. Alle fleur was er sinds lang af. Vuil en slordig hingen ze achter de groezelige ruiten. Hier en daar kwam er reeds een winkelhaak in. Ook hadden ze veel geleden van het tentoonstellen der geteekende portretten, waarvoor ze gedurende maanden den achtergrond hadden gevormd.

Nu hingen ze weer sinds lang recht naar om laag, want de menschen schenen liever fotografiën of kooldrukken te hebben. Misschien ook vonden ze de gelijkenis der vergrootingen niet treffend genoeg. Misschien wel had de teekenaar geen lust meer in 't vergrooten. In ieder geval die gordijnen hingen weer sinds lang tot verberging der ellende, welke ze toch juist verrieden.

Ja 't ging hard achteruit met de menschen van N°. 66.

Eens op een avond — ik was toen net weer zoo wat door dien eersten kwaden kantoortijd heen, — stonden Teddy en Lotte vlak voor ons winkelraam te praten. Ik was toevallig vóór, gelijk we dat noemden, maar wijl het schemeravond was, en het licht dus nog niet ontstoken, konden ze mij *niet* zien: ik hen wel.

Ze schenen druk in gesprek, haast in twist zou ik gezegd hebben. Teddy scheen iets te willen doen, wat Lotte volstrekt niet hebben wilde. En *zij* won. Half onwillig liet Teddy zich meetroonen en ze verdwenen.

Toen ik al weer lang binnen was, klonk, na een half uurtje misschien onze winkelbel. Moeder ging naar voren om te helpen. We hoorden even praten, — Moeder kwam terug, bleek en ontgaan, ging zwijgend naar de muurkast, deed de brodtrommel open en begon vier, vijf dikke boterhammen te snijden. We wisten niet, wat dat te beduiden had, want het was geen etensuur voor ons. Ook zag ik wel, schoon ze met den rug naar ons toestond, dat ze rijkelijker smeerde, dan in onze huishouding te pas kwam.

Ten overvloede ging ze nog de gang in, greep van de kelderplank een homp

spek — vriendelijke herinnering aan onze Geldersche familie, die 't ons daaraan en aan aardappeltjes tenminste nooit liet ontbreken, — en belegde de boterhammen met een paar stevige plakken. Eindelijk greep ze een Haagsche courant, wikkelde daar de boterhammen in en verdween met dit pakkage, door den alkoof in den winkel.

Er werd nog wat gesproken voor, de schel ging opnieuw, de deur viel weer dicht, moeder treuzelde nog wat in den winkel, we hoorden haar de lamp aansteken, dan keerde ze terug.

„Wie was dat moe?” vroeg ik van m'n boek opkijkende.

„Een jongen, om een boterham,” antwoordde ze.

„Maar, me lieve mensch,” viel Tante uit, „moet je dan zoo véél brood geven, en liefst met spek der op? 't Groeit ons toch waarlijk niet op den rug. Wie weet wat voor tuig van volk je het in de handen hebt gestopt. Ken je die groote stadsstreken nou nog niet? Geef jij maar boterhammetjes met spek weg. Zij zullen het wel verkoopen aan den een of den ander, die varkens of konijnen houdt en dan met de centen naar den snoepwinkel of naar de kroeg gaan. 'k Wou nog liever voor dat ik zoo iets dee.”

Tante liep warm, zooals ze wel meer deed en je zag aan de manier waarop ze nijdig den stopnaald door de kousenhiel priemde, dat ze wel zin had gehad om dat bedelvolk de deur uit te stompen.

Moeder lachte met dien heerlijken lach waarmee ze zoo vaak grootere en kleinere stormen tegemoet placht te treden, en ze zei: „Och, Tante, ik geef liever twintig boterhammen weg aan lui, die 't niet waard zijn, dan dat ik één kind met een hongerige maag naar z'n bed zou laten gaan, wanneer ik het verhelpen kan. En

geloof me, 't was hier noodig en „onze” jongens zullen er geen hap minder om hebben, laat daar de lieve Heer maar voor zorgen.”

„Ja, als je zoo wil,” hervatte Tante, die al een beetje neergezet was, „dan weet ik ook wel, dat de Schrift zegt: „werpt uw brood uit op het water, gij zult het vinden na vele dagen,” maar als je zelf hard tobben moet om rond te komen, vind ik het toch een heel ding om een half brood en een half pond spek zoo maar zoo goed als in een zinkputje te gooien.”

En ze wond zich waarlijk al weer op.

„Nou, nou,” suste moeder, „zoo erg was 't niet. En je zoudt in mijn geval precies hetzelfde gedaan hebben. Houd je nou maar niet hardvochtiger dan je ben. Weet je wie het was?”

„Teddy,” zei ik beslist, want ik voelde dat het die jongen geweest was.

„Wâ blief?” vroeg Tante.

„Ja,” zei Moeder, „die jongen van No. 66. 't Arme schaap, wie weet hoe lang die niet gegeten had. Hij kon haast niets zeggen, toen ik vóór kwam. Een leugen stotterde hij er eindelijk uit. Als je het gehoord had Tante! „Juffrouw,” vroegt-ie. „Pa is den heelen dag uit en hij heeft in vergissing al 't geld meegenomen en — en” ach, toen begon-ie te huilen en hij snikte: „we hebben zoo'n honger.” Ik voelde wel, dat-ie, dat eerste jekte en de Heer vergeve 't hem, maar m'n hart huilde met 'm mee en ik moest denken: als nou toch een van onze jongens...”

Moeder bracht de punt van de schort aan der oogen en de aandoening werd haar te machtig. Ik was zèlf ontdaan en voelde een brok in m'n keel. En Tante? Nog zie ik Tante zitten met beide handen in den schoot en de rechter met den stopnaald klaar om te prikken in de gebolde kousenhiel. Ze keek Moeder aan met ver-

baasde oogen en in die oogen kwam ook een traan, gerust hoor, al zou ze 't misschien nu ook willen ontkennen, ze had een traan in der oogen. En toen Moeder niet verder kon, liet *zij* het hoofd zakken en stopte langzaam verder met een krommen duim en ze zei: „Maar, maar, maar, zulke menschen en dan bedelen.”

Nu we begrepen allen wel, dat de nood dan toch wel heel hoog geklommen moest zijn, als Teddy daartoe had kunnen komen. Ze waren altijd zoo heel anders geweest, dan wij andere kinderen, zoo'n beetje hoog, voornaam, kinderen uit een anderen stand. En nu met dat ééne, met dat vragen om brood, waren ze minder dan wij allen. Ach, ja, zoo moest Lotte het gevoeld hebben, toen ze er Teddy van terug zocht te houden in dien schemeravond voor ons winkelraam. Maar de honger had den armen jongen zeker al te fel genepen. Hij was lang voor z'n jaren en zoo mager, zóó mager. En voor „het fatsoen” had hij misschien al wie weet hoe lang geleden. Nu was 't hem dan te machtig geworden, en de hand was uitgestoken, voor 't eerst. De volgende stap zou wel gemakkelijker gaan, want de weg naar beneden helt af.

Gedurende verscheidene weken, maanden zelfs, merkten we niets meer van No. 66. We wisten er niet meer van dan iedereen. De groote, zwaar gebouwde man, was Lotte en Teddy's vader, een stille dronkaard. Het magere, mismaakte mannetje met z'n strooien hoedje — barometer van steeds dieper zinkende armoede, was een oom.

Van tijd tot tijd kwam ik op m'n wandelingen naar 't Postkantoor, Lotte en Teddy nog wel eens tegen in de stad. Ze zagen er ellendig uit, mager en bleek en met havelooze plunje. Teddy droeg een klein houten koffertje,

aan een koperen hengseltje, met een koperen haakje gesloten en niet ongelijk aan die doosjes, waarmee sommige barbiers zich 's morgens vroeg op de straten vertoonen, wanneer ze de klanten, die thuis geschoren moeten worden, afloopen.

Soms kwam ik er juist aan, als ze bij 't een of andere huis hadden aangebeld, zonder dat het me echter gelukken kon, het geheim van dat koffertje te doorgronden.

Eindelijk, op een morgen, dat ik er op uit was gestuurd om bij een bekende bankier een brief te bezorgen, waar ik op antwoord moest blijven wachten, trof het, dat ik in een klein spreekkamertje nog al lang te wachten had. Er was in dat heele vertrekje niets dan een of twee stoelen, een fietsenrek en een oude copiëerpers, terwijl voor het raam dichte vitrage gordijnen hingen. Die laatste brachten m'n gedachten natuurlijk op No. 66, en terwijl ik naar de voorbijgaande menschen op de straat zag, kwamen daar opeens Lotte en Teddy voorbij het raam stappen. Ze konden mij onmogelijk zien, ik hen zoo veel te beter. Bij de deur bleven ze staan, belden aan, de meid deed open en ze mochten even op de mat in de gang komen.

„Wat ze wouwen,” vroeg de meid. De kamerdeur stond op een kiertje, ik hoorde alles, al zag ik niets meer.

„Heeft de juffrouw misschien, geen best poetsmiddel nodig?” vroeg Teddy met z'n vriendelijkste stem, „ziet u eens” — ik hoorde het koperen haakje wegnippen — „een klein pakje een dubbeltje, een groot een kwartje, maar daar zit viermaal zooveel in . . . Ja, bekijkt u 't maar gerust, zoo krijgt u 't nergens anders, om goud, zilver, koper en alle metalen keurig mooi mee te maken, een klein likje op een wollen lapje is al voldoende, en buiten ons

niet te verkrijgen, Pa heeft het zelf uitgevonden."

"Gunst, jongen, zeg jij Pa van je vader" zei de meid, "als je met poetspommade langs de deuren loopt, moet je noodig van je Pa praten."

"'t Is geen poetspommade, juffrouw," merkte Teddy op, zonder die opmerking omtrent z'n Pa te beantwoorden.

"Nou ja," zei de meid weer, "da's nou ook al een heel verschil of je van 't hondje of van 't katje gebeten wordt, as 't beest maar een naam hêt. Maar een kwartje voor zoo'n likkie, ben je betoet. 't Kan toch voor twee dubbeltjes zeker ook wel?"

"Heusch niet juffrouw," meende Lotte, "maar neem u dan twee pakjes van een dubbeltje."

"Nee, dan zâ-k het maar es eerst met één van een dubbeltje probeeren," besliste de meid.

Het koffertje ging weer dicht, er werd „dank u wel" gezegd en Lotte en Teddy trokken af.

Ik *wist* dan nu, waarmee de beide jongelui wat geld probeerden te verdienen. Maar of het lukte? Dat bleef een onopgelost vraagstuk.

Trouwens we hadden het in dien zomer ook te druk met eigen huishouden, dan dat we veel acht konden slaan op de zaken van andere menschen.

't Was met recht het logeerjaar. Eerst kwam oom Hendrik met z'n Kobus logeeren, daarna de mulder, eindelijk nog oom Jan met z'n oudste dochtertje en dat gaf een bereddering, een vertellen over en weer en een uitgaan, waaraan wel geen eind scheen te zullen komen.

Wat deed het goed al die oude gezichten nog eens weer te zien. En ieder moest natuurlijk al 't mooi's van het Haagje bewonderen. We trokken in karavaan naar het Bosch, naar 't Room-

huis, naar Rijswijk en Voorburg; we vereerden de Scheveningsche boschjes en Scheveningen zelf met herhaalde bezoeken; we dwaalden in de duinen; we griezelden in de Gevangenpoort, keken zwijgend neer op de plek, waar eenmaal het Groene Zoodje was, haalden herinneringen op aan Aleida van Poelgeest, Jan de Bakker, Johan van Oldenbarneveldt en de gebroeders De Witt; bewonderden den Stier van Potter evenzeer of even weinig als het sloofje van den beul van Utrecht, kortom we praalden met al de bezienswaardigheden onzer goede stad, zooals men dat tegenover buitenmenschen pleegt te doen en genoten waarschijnlijk evenzeer van hun bewonderende uitroepen, als zij van de bewonderde wonderen.

't Liep dan ook reeds weer diep in den Herfst, eer we van die tijdelijke opwindung wat tot de kalmte van het alledaagsche terugkeerden. En toen ook het nâ-praten over de gehoorde nieuwtjes ten langen leste aan een einde kwam, kregen ook andere zaken weer zoo zoetjes aan een plaatsje in onze belangstelling.

't Ging nog maar steeds achteruit met de menschen van N°. 66.

Piet kwam op een goeien dag te huis met de mededeeling dat hij Teddy en Lotte elk met een mandje met rui-kertjes bloemen aan het strand had gezien. Maar het badseizoen was zóó gedaan. Toen begonnen ze in de drukke straten, bij de Schouwburg en aan de Stations te dwalen.

Ze konden het echter tegen de brutale, niets-ontziende jongens en meisjes, die dat werkje gewoon zijn, niet volhouden. En toch verloren ze zelf ook al zooveel van hun vriendelijke bescheidenheid.

Teddy bloosde niet meer, wanneer hij,

toen het winter geworden was, vaker bij Moeder om een boterham kwam vragen. Ook wachtte hij niet meer tot het avond werd, en hij verzoon geen leugens meer. Brutaal kwam hij maar voor de waarheid uit: z'n vader bracht er alles door, en zij moesten maar ploeteren en honger lijden.

't Was een hard en bitter ding, dien jongen over z'n vader te hooren spreken. 't Was meer en meer een en al opstand. Je voelde, dat Teddy het niet lang meer zoo vol houden zou; dat vandaag of morgen de bom wel zou barsten, en die jongen een slechte, goddelooze straatbengel werd, onverbiddelijk.

In die dagen hoorde ik Piet eens tegen Moeder zeggen: „Moeder, ik heb nooit goed begrepen, waarom God Vader zoo gauw van ons weggenomen heeft, maar ik dank den Heer toch dat wij onzen Vader in den hemel weten, liever, dan zoo'n Vader, als die van Teddy en Lotte op de aarde.”

Op een kouden Zondagmiddag, terwijl Moeder Tante had uitgelaten, die naar de kerk ging, en ze zelf nog even aan de deur bleef staan kijken, kwam Teddy voorbij. Een booze geest sprak uit den jongen z'n oogen, en met een blik vol haat keek hij om naar z'n woning.

„Waar moet je heen, Teddy?” vroeg Moeder hem, want ze was bang, dat hij een dwaasheid ging doen.

„Kan me niks schelen,” nijdigde de jongen terug, „maar *hij* zal me niet weer weerom zien, da's zeker.”

„En Lotte dan?” vroeg Moeder.

Toen begon Teddy te huilen.

Moeder troonde hem zoetjes mee naar binnen, gaf hem een plaatsje bij 't vuur.

We waren maar met z'n viertjes. Hij en moeder en zus en ik.

„Wil je niet eens vertellen, wat er gebeurd is?” vroeg moeder zacht.

't Was stil en vredig in de kamer, vol echte Zondagsstemming. Reeds sloop zacht de duisternis van den vroeg-komenden avond in de diepste hoeken van 't vertrek, zelfs het licht vlak bij 't raam was bleek en verstervende. Alleen de vonkjes die rustig voorbij het pookgat kwamen vallen, gloeiden nog echt. Vaders mooie, groote portret zag op ons neer en ook op den balsturigen knaap, die toch willens of niet onder de bekoring van zooveel warme gezelligheid en vrede kwam. En langzaam, langzaam kwam het los al die opgespaarde ellende, kommer en jammer, die hij nooit eens had kunnen uitklagen, die hij eenmaal toch eens uitklagen moest.

Het begon met een bittere aanklacht tegen z'n Vader, die alles er door bracht en alles verdrong. Leelijke dingen zei Teddy van z'n Vader, dingen die een kind nooit van z'n Vader moest durven zeggen, al was hij de slechtste van alle Vaders. Maar ondanks al z'n voorgewende woede, schemerde door Teddy's woorden voortdurend de angst, voor dat vreeselijke: dat hij nu voortaan een zwerver zou zijn, zonder dak, zonder bed, zonder toevlucht. Want de jongen scheen vast te gelooven, dat Vaders besluit: hem nimmermeer in huis te willen hebben, onherroepelijk was.

En toch kon Teddy's misdaad waarlijk niet onvergeeflijk genoemd worden.

't Was zóó gegaan. De jongen had honger gehad, als zoo dikwijls; hij had gebedeld, als zoo vaak. Maar ditmaal had z'n Vader het gemerkt. En in woede ontstoken over „den bedelaar, die den goeden naam der familie door 't slijk sleurde,” had Vader hem geranseld, hem willen dwingen het brood terug te gaan brengen.

En de jongen had zich verzet, had geweigerd te doen, wat hem gelast

werd, had brutale antwoorden gegeven en z'n Vader voor de voeten geworpen, dat door diens dronkenschap de goede naam der familie, en zooveel meer nog, weg was gegoooid.

Dat had Vader niet verdragen, en ondanks de tranen van Lotte, ondanks de voorspraak van den gebrekkigen Oom, was Teddy de deur uitgejaagd.

„Was je Pa nuchter, Teddy?” vroeg Moeder om aan dien stroom van bittere verwijten een einde te maken.

„Hij is al in veertien dagen niet nuchter geweest.” En een nieuwe vloed verwenschingen kwam los.

Toen begon Moeder, om den jongen op andere gedachten te brengen, naar het verleden te vragen. Hoe het toch gekomen was, dat ze zoo arm en elendig geworden waren.

„Alles Pa z'n schuld en de schuld van den drank,” zei Teddy stroef.

Moeder bereikte haar doel zóó niet. „Nu ja,” zei ze, zonder het op te geven, „maar, wanneer is dat dan begonnen?”

Ach, Teddy moet wel gevoeld hebben, dat het niet was om hem uit te hooren, dat Moeder zoo aanhield. Hij begon te vertellen, onregelmatig, telkens van den hak op den tak springende, uit vroeger dagen, deels wat hij er zichzelf nog van herinnerde, deels wat hij al zoo menigmaal van Lotte en van Oom had gehoord, en wat wij hier nu maar in geregelde volgorde weer zullen geven.

Heel flauw kon hij zich z'n Moeder nog voorstellen: een bleeke, ziekelijke dame, die hem 's avonds in haar armen nam en dan vaak bitterlijk schreide. Hij was toen zelf nog te jong geweest om recht te begrijpen, wat verdriet eigenlijk was, al had hij ook met haar meegeuild. Ze woonden toen in een mooie woning, met gezellige kamers, goed gemeubeld en hij wist ook nog,

van veel speelgoed en een mooi wit ledikantje in een vriendelijk, zonnig vertrek.

Oom was toen nog niet bij hen in huis en Pa zagen ze nooit dan 's Zondags. Maar toch hielden ze wel van hem, omdat hij dikwijls snoeperij en speelgoed meebracht, of uitgelaten met hen kon stoeien. Moe was dan steeds erg bezorgd geweest, dat Pa hen zou laten vallen en Teddy begreep nu wel, dat die vrees waarlijk niet ongegrond was.

Al heel vroeg had hij geweten, dat Pa erg, erg knap was. Er was in huis een kamer vol kasten met boeken, waar ze nooit in mochten komen en soms zat Pa daar uren en dagen. Dan stoeide hij niet met hen en scheen Moe ook wat minder verdriet te hebben. En werd er gesproken over wat kleine Teddy eenmaal worden zou als hij groot was, dan was z'n antwoord altijd geweest: je moet zeggen, groote Teddy en groote Teddy wordt net als Pappa: professor.

Nu was Pa eigenlijk geen professor, maar toch gaf hij les aan de studenten der Hoogeschool. Ze woonden in die dagen te Leiden en men noemde Pa: *privaat-docent*.

„En Pa is ook erg knap,” zei Teddy met beslistheid, „hij kent alles: Fransch, Duitsch, Engelsch, Grieksch, Latijn, Teekenen, Scheikunde en ik weet niet wat al niet meer.”

Maar hij had geen verstand van geld. Hoeveel hij verdiende, altijd had hij nog meer nodig. Doch de menschen meenden, dat dat zoo erg niet was, want ze waren immers rijk! Ja, Moe was rijk geweest, maar toen zij na een lange, lange ziekte was weggekwaamd, toen de kinderen en ook Pa bij haar graf hartstochtelijk hadden geweend, toen waren ze wel netjes in 't rouwpak gestoken, was er een juffrouw gekomen

om in Moe's plaats op hen te passen, maar binnen 't half jaar reeds waren ze verhuisd uit de groote, gerieflijke woning naar een kleinere, en de juffrouw was vertrokken en de meid, terwijl Oom z'n intrek bij hen had genomen en een dagmeisje het werk moest doen.

Oom was de eenige broer van Moe en bezat dus ook wel wat geld. Ware dat niet zoo geweest, dan had Pa er waarschijnlijk ook nooit aan gedacht den gebrekkigen man in huis te nemen. En Oom begreep dan ook heel goed, dat het alleen om dat geld was, dat Pa hem weer opgezocht had.

Toch was hij gekomen, maar alleen om de kinderen, en met het vaste voornemen, z'n zwager nimmer aan geld te helpen.

Op zekeren dag evenwel bleek het dat Pa zooveel schulden had gemaakt, dat een langer verblijf aan de Hoogeschool onmogelijk was geworden. En daarmede begon de ellende eerst goed.

Onder den indruk van den eersten schrik liet hij den borrel enkele weken staan, en probeerde hij door les geven hier en daar den kost te verdienen.

't Was van korten duur. Welhaast verviel hij opnieuw tot z'n oude zonde; telkens meer leerlingen verlieten hem. En eindelijk leefde hij als in een voortdurenden roes.

Ondanks z'n stellige voornemens had Oom reeds een en ander maal de schulden betaald, en telkens opnieuw werd hij lastig gevallen door menschen, die andere rekeningen vertoonden. De ongelukkige gebrekkige gevoelde dat het huisgezin sneller en sneller z'n ondergang tegemoet ging.

Toen — in een berouwvolle bui van Pa — had hij 't zoover weten te brengen dat ze verhuizen zouden naar Den Haag. Daar in een nieuwe omgeving, waar niemand hen kende,

waar ze zoo zuinig mogelijk konden leven, zouden ze een nieuw leven beginnen zonder drank.

Betrekkelijk gauw had Pa een betrekking als leeraar aan een particuliere school. Kon hij er wat privaattlessen verkrijgen dan zou alles zich spoedig wel weer schikken.

't Groote bezwaar was echter dat ze thuis op No. 66 niemand ontvangen konden, want inderdaad kon achter de mooie vitrage gordijnen in de holle, ongemeubelde kamers geen blind paard eenige schade doen. Daarom ook werden de kinderen in den aanvang zoo angstvallig binnen gehouden. Met niemand mochten ze spreken: de uiterlijke schijn moest bewaard blijven. En om dezelfde reden dulde Pa niemand over den vloer om ook maar iets schoon te maken en daar hij zichzelf natuurlijk te hoog en te geleerd achtte om naar dergelijk meidenwerk een hand uit te steken, bleef er niet veel anders over, dan dat Oom, van tijd tot tijd, als de straat uitgestorven was met het bekende handenwaschbakje en den schuier zich over de vuile kozijnen en het modderige straatje ontfermde.

En de brave gebrekkige had het gewillig en met opgewektheid gedaan, „om Lotte en Teddy, zie je,” maar ook, omdat hij meende te zien, dat het z'n zwager ditmaal ernst was.

Helaas, al te spoedig moesten zij merken, dat alle hoop nog eens in rook vervliegen ging. Weldra behoefde Pa niet meer „naar de les.” Hij had er z'n ontslag gekregen en daarna *veinsde* hij zelfs niet meer, geheelonthouder te zijn. Iederen middag werden de kinderen er op uitgestuurd om, wat ver uit de buurt drank te halen; telkens zeldzamer werden de avonden, dat hij nuchteren thuis kwam en de eenige zorg van Oom en de kinderen was nu nog maar zoolang mogelijk voor de

buurt verborgen te houden, wat toch geen geheim blijven kon.

Wel kwamen de vlagen van berouw af en toe terug, maar telkens met langer tusschenpoozen. Dan werd de arme drankslaaf op eenmaal met een hoog opblaaiend vuur bezield: neen maar, 't zou nu anders worden, hij zou nu dit en dat en dat.... Ach jammer, 't bleek altijd een stroovurtje, zoo gauw gedoofd als hoog opgevlamd. Na 't les geven werd het teekenen geprobeerd, na 't teekenen kwam 't schrijven van een boek, dat de heele wereld verbazen zou, na het boek kwam de uitvinding van het poetsmiddel en na iedere wanhopige inspanning om er weer boven op te komen kwam een dieper val.

Toch, — wat trouwens een gewoon verschijnsel bij dronkaards is, — toch bleef hij even hoogmoedig. De kinderen mochten op geenerlei wijze probeeren iets te verdienen. Dat paste niet voor kinderen van hun stand. Dan nog liever verkoopen, wat er verkoopbaar was, en toen er niets overschoot begon het hongerlijden. Dagen lang proefden ze dikwijls geen warm eten, dagen lang kwam er geen vonk op den haard, maar hoe hoog de nood ook steeg, geld voor drank moest er wezen.

Natuurlijk dat de kinderen eindelijk het niet langer houden konden, dat ze gingen *vragen* om brood, al zorgden ze er wel voor, dat Pa niets bemerkte. Want ze vreesden z'n toorn. Hoe dieper hij zonk, hoe verachtelijker hij er begon uit te zien, hoe strenger hij eischte, dat z'n kinderen hem gehoorzamen en achten zouden, dat ze precies zouden doen wat hij eischte.

En nu was dan de bom gebarsten. Pa had gemerkt, dat Teddy gebedeld had en den armen jongen naar buiten en het huis uitgejaagd.

Ondertusschen had het verhaal van

al de ellende, die hij in z'n jeugdige leven reeds meegemaakt had, Teddy toch wat tot bedaren gebracht. Z'n woede over 't onrechtvaardige van Vaders handelwijze was gezakt, maar te levendiger gevoelde hij nu, dat hij een arme verschoppeling was, zonder huis of haard.

„Kom, kom,” probeerde Moeder te troosten, „zoo erg zal Pa 't niet bedoeld hebben. Als hij weer nuchter is, is alles misschien wel vergeten. Weet je wat? Jij eet eerst met ons een boterham mee, en dan gaan we straks eens zien, of je Pa nog niet slaapt. Is dat goed?”

Hij liet zich eenigszins troosten en toen de avond geheel gevallen was, kwamen we in de straat Lotte reeds tegen, met roodbekreten oogen, en haar broertje zoekend.

Voorzichtig om Pa, die inderdaad z'n roes uitsliep, niet te wekken, slopen ze beiden het huis van N°. 66 binnen en met medelijden in ons hart voor de arme weezen keerden ook wij naar onze woning terug.

(Slot volgt.)

MONDJESVOL.

Als kok en bottelier bij wijlen hevig
[kijven,
Dan wordt het openbaar waar vet en
[boter blijven.

Cats.

* * *

De waarheid is
't zij jong of oud,
ondelfbaar, en
ondelgbaar goud.

G. Gezelle.

LECTUUR VOOR DE JEUGD.

DE GESCHIEDENIS VAN KOBUS HANEMAN.

(Vervolg en Slot van blz. 632).

o' o' o'

HOOFDSTUK XVI.

No. 66 raakt leeg. In de diepste ellende. Juffrouw Javerkool vindt medicijn voor haar somberheid.

't Winterde streng en vroeg dat jaar. Veel armoede werd er geleden in de achterbuurten der groote stad. Maar 't kan wel moeilijk ergens slimmer geweest zijn, dan in het betrekkelijk groote huis, dat we als No. 66 hebben leeren kennen.

Teddy was weer in genade aangenomen en misschien toch was het niet veel erger voor hem geweest, indien hij op straat z'n fortuin had moeten zoeken. Z'n vader zonk al dieper en dieper. Herhaaldelijk was hij nu reeds op klaar lichten dag en door een bende straatjongens nagejouwd, meer dan dronken thuis gekomen.

Toen dit ten laatste den huiseigenaar begon te vervelen — de huur was trouwens in maanden reeds onbetaald gebleven — verscheen op zekeren dag een deurwaarder, die met behulp der politie het huis ontruimde.

Ach, daar lag dan nu al die zoo lang en zoo zorgvuldig verborgen ellende: 't poovere beetje beddengoed, een enkele

stoel, de verteerde gordijnen en een armzalig potkachelkje, waarop het handenwaschbakje met den versleten borstel er in, het beste plekje gevonden had. Een peuterig ganglampje liet z'n laatste druppels olie over het monster-portret vloeien, dat zoo lang voor de ramen gestaan had; een keurig koperen keteltje — laatste herinnering aan betere tijden — was tegen den trottoirband gerold en deerlijk gedeukt.

Ja, zoo lag daar dan nu al die lang en zorgvuldig verborgen ellende een ganschen dag prijs gegeven aan de onbescheiden blikken van ieder, die er langs kwam.

En niemand kwam om het weg te nemen of op te eischen. 't Loonde ook waarlijk de moeite niet.

Zoodra de deurwaarder gekomen was, trok de geheele familie de woning en de straat uit: de ongelukkige dronkaard, nog met een poging om trotsch en hoog op de nieuwsgierigen neer te zien met z'n roodrandige, waterige oogen; Teddy onverschillig als een straatbengel, die hij sinds lang geworden was; Lotte huilende en rillende in haar dun tot op den draad versleten kleedje, met het geplette taschje nog in de hand. Ach, er zat ditmaal niets in dan een

verbleekt portret van Moe, dat ze gered had uit den algeheelen ondergang. Maar het allertreurigst was het nog wel den kleinen gebrekkigen Oom te zien. Uit grauwe wolken druilde droevig een dichte sneeuw ook op z'n vuil strooien hoedje, waarvan de rand wat losgelaten had. En de stakker schaamde zich toch zoo. 't Was of hij zich kleiner nog maakte, dan hij al was, alsof hij weg had willen kruipen van onder die priemende nieuwsgierige blikken. En haastig liep hij voort, al weenende.

„Heb-ie je hoed op?“ gilte een kwa-jongen hem na, maar kreeg z'n loon op hetzelfde moment uitbetaald door een stevigen draai om z'n ooren, die een pootige waschvrouw hem present deed.

„Mot je zoo'n stakker nou nog treiteren rakker“, zei ze verontwaardigd, „wie weet waar je zelf nog toekomt“.

Moeder had ons binnen gehouden en we zagen ze door het winkelraam voorbij komen. Wil je gelooven, dat we er dien dag allen verder stil van waren. Zoo onwillekeurig waren we belang gaan stellen in de kinderen, in den Oom, in den Vader zelfs ook wel; we hadden er lang over gedacht en gepraat, hoe het af zou loopen; we hadden ze langzaam zien zakken en zakken. En toch, toen de ontkenning kwam waren we teleurgesteld en verdrietig omdat het niet terecht was gekomen. En Tante drukte ons gevoelen uit, toen ze zei: „'t Is toch zonde en jammer voor zulke menschen“.

„Ach, ja, vooral voor Teddy en Lotte is het hard“, meenden Hendrik en Zus tegelijk.

„En dan dat goeie mannetje“, zei ik, „he nou moest er eens iemand zijn, die dat spannetje van drie opnam.“

„En de Vader dan?“ vroeg Moeder.

„Nou die heeft wat-ie verdient“, besliste Piet.

„Ach, als we allemaal eens kregen, wat we verdienen, jongen“, sprak Moeder „dan zag het er treurig genoeg voor ons uit. En wie weet welke zoogenaamde goeie vriend hem het eerst geleerd heeft, dien afschuwelijken drank te drinken.“

Moeders vriendelijk gezicht versomberde, terwijl ze een oogenblik in gepeins bleef staan. Toen, als of ze aan iets heel vreeselijks dacht, dat nog uit de verre toekomst zou kunnen komen, voegde ze er haast hartstochtelijk aan toe: „Kinderen, kinderen, doe me toch dit plezier, dat je den drank nooit aanraakt. Heb er niet mee te doen. Nooit. Want 't begin schijnt vreugde en het eind heb je nou gezien.“

We waren koud geworden in den winkel en huiverig gingen we binnen om de lekker snorrende kachel zitten of staan.

„'t Is gemeen koud“, zei Piet zich de handen wrijvende.

„En Lotte had zoo'n naar dun jurkje aan“, voegde Zus er medelijdend bij.

„Ach, de kinderen had ik nog wel hier willen nemen“, meende moeder, „maar die mannen. . . .“

„Mensch, waar denk je aan“, kwam Tante verbaasd en verstandig tusschen beide, „heb je geen monden genoeg open te houden?“

„Ja, je hebt gelijk Kee“, stemde Moeder toe, „maar 't is zoo bitter koud en die arme schapen. . . .“

„God vergeet ze niet, al kunnen wij er niets aan doen. En dan moeten we 't verder maar overgeven, waar?“

En met die verstandige opmerking en een zucht werd het gesprek over dit onderwerp gesloten.

Ondertusschen lag vóór No. 66 buiten nog altijd, waar niemand meer naar zou komen vragen. Langzamer-

hand raakte het jammerlijke, het armoedige van 't boeltje geheel schuil onder de blanke sneeuwvlokken, die maar bleven vallen. Tegen den avond had zelfs geen toevallig voorbij komende meer kunnen gissen, wat die vreemde dichte sneeuwberg daar midden op straat te verbergen had. En toen wij 's anderen morgens den nieuwsgierigen neus buiten de deur staken, ontdekten we spoedig, dat door de goede zorg der overheid alles al weggehaald was, waarmee ook het laatste spoor van dit huisgezin der ellende uit onze straat was verwijderd.

De sneeuw lag voeten dik en een heldere vrieslucht stond strak en blauw boven onze buurt. Fel blies de Noord-ooster langs onze ooren. En nu was het toch dag. Hoe bitter koud was de nacht geweest, terwijl wij door Gods goedheid nog warm en wel gedekt, hadden gesluimerd binnen onze kleine, maar gerieflijke woning. En waar waren Teddy en Lotte en de beide mannen geweest dien nacht?

Nog dikwijls, als we in de lange winteravonden gezellig zaten te praten en in letterlijken zin een appeltje te schillen, of wat noten te kraken hadden — de Geldersche geboortegrond vergat z'n kinderen niet — kwam het gesprek op de menschen van No. 66. Het was de groote geschiedenis uit ons eenvoudig leven geworden.

Maar oude dingen konden worden opgehaald, nieuws omtrent de verdwenenen wist niemand te vertellen.

Reeds was Kerstfeest en Nieuwjaar voorbij, en de sneeuwkllokjes in het Bosch begonnen over hun eerste gelui te denken, toen ik Teddy eens tegen kwam. Hij stapte regelrecht op mij toe, en ik zou hem anders misschien ook niet herkend hebben, zóó was de jongen veranderd.

Hij zag er gezonder uit, dan ik hem ooit gekend had, z'n kleren waren die van een eenvoudigen handwerksjongen maar nog zoo goed als nieuw en in z'n heele manier van doen gevoelde je zoo, dat hij geheel met alle vroegere deftigheid gebroken had.

We liepen saam een eindje op. Maar daar we eigenlijk ieder een verschillende kant op moesten, kon hij me niet veel meer vertellen, dan dat z'n Pa dood was.

Ik merkte nu ook op, dat hij een klein rouwstrikje aan de pet droeg.

„En hoe gaat het met je Oom en Zus vroeg ik?”

„O, nog al zoo welletjes” was z'n antwoord. „Maar weet je wat? Ik kom a.s. Zondagmiddag eens bij jullie aan. Kan dat? Of ben jullie uit? Niet? Nou goed, dat is dan afgesproken. Misschien komt Lotte wel mee.”

Natuurlijk vertelde ik thuis gekomen dadelijk van m'n ontmoeting, en toen de Zondag aanbrak zagen we werkelijk Teddy verschijnen.

Hij was eerst wel een beetje verlegen, zeker onder den invloed der herinnering, hoe ze uit No. 66 waren weggegaan. Doch al heel spoedig zette Moeder hem op z'n gemak.

Er werd een kopje thee geschonken en over onverschillige dingen gesproken, tot dat hij zelf van z'n wederaren begon te vertellen.

In dien guren nacht, volgende op den dag van hun vertrek, hadden ze toch niet onder den blooten hemel gebivakkeerd. Na uren ronddwalen en vragen naar den huurprijs van vele leegstaande woningen, hadden ze den moed opgegeven. Overal was het te duur en niemand scheen hen te willen hebben.

Eindelijk waren ze in een achterbuurtje gekomen waar nog één krotje onbewoond scheen en zeker onbewoon-

baar was Gediensdige bureu hadden verteld dat het te bevragen was in een klein kroegje op den hoek van een steegje aan de overzijde.

Vader had niet gewild dat iemand er met hem in zou gaan. Alleen was hij er binnen gestapt.

Ze hadden misschien vijf of tien minuten door de sneeuw voor de deur gedrenteld, eer hij terugkwam, luidruchtig zwaaiende en klaarblijkelijk deerlijk beschonken. De weinige borrels, welke hij daar binnen gulzig had doorgeslikt, waren meer dan voldoende om het verwoeste, verhongerde, verkleumde lichaam dronken te maken.

Huilend om de vermeerdering hunner bittere ellende hadden de kinderen en Oom hem mee willen troonen. Doch hij had den sleutel van het leegstaande huisje; ze konden er in; 't was er heel goed en netjes — en honderd praattjes meer moesten dienen om Oom en kinderen duidelijk te maken dat hij heel goed bij z'n zinnen was en volstrekt niet beschonken.

Ze gingen daar maar niet tegenin en volgden hem het krotje binnen. 't Was er vunzig en koud. Er stond stoel noch tafel en het lantarentje, dat Pa van den kastelein had te leen gekregen, stond zoo in den tocht, dat het nare vlammetje maar al flikkerde. Op den vuilen grond gingen ze half liggen, half zitten. De dronkaard viel welhaast in slaap en ronkte z'n roes uit. Maar de ongelukkige andere drie konden maar niet warm worden hoe dicht ze ook bij elkander kropen. Vreemde geluiden van knagende ratten en trippelende muizen en een benauwde schimmellucht behoefden daar waarlijk niet bij te komen om hun de slaap uit de oogen te houden.

Duldeloos langzaam sleepten de trage uren voorbij. En toen eindelijk de trage morgenstond aanbrak, diende het bleeke

daglicht slechts om hen nog duidelijker te doen zien, tot wat jammerlijke ellende ze verzonken waren. De ellendige woning was gruwelijk vervuild en het geheel was zoo walgelijk smerig, dat ze allen, de ontnuchterde Vader inclus, zwijgend en haastig waren opgerezen om weer buiten te komen. Liever in de onbarmhartige koude dan een minuut langer daar.

Zoo begon een tweede zwerfdag, nog triester nog hopeloozer dan de vorige. Ze hadden geen lust meer gehad iets tegen elkander te zeggen, onverschillig waren ze nu eens weggekropen onder een verlaten poort, dan weer voortgedrendeld uren lang door de morsige straten, waar niemand naar hen vroeg en ze als instinctmatig de scherpe zoekooogen der politieagenten probeerden te ontglippen.

Ze hadden zich samen zoo ongelukkig gevoeld van honger, koude en ellende, dat ze er zelfs niet meer over klagen konden. En zwijgend hadden ze maar door gesjokt met slechts ééne begeerte in het hart: dat er nu toch spoedig een eind aan mocht komen.

Eindelijk was het dan toch weer avond geworden en met het vreeselijk vooruitzicht van een winternacht onder den blooten hemel was hun de laatste moed ontgleden.

Lotte was midden in de sneeuw op een stoep neergezegen. „Laat me hier maar sterven”, had ze gesnikt en die troostelooze jammerklacht had den zachtaardigen meegaanden Oom door de ziele gesneden. 't Had hem moed gegeven, om zelf te beslissen wat er gedaan moest worden, hoewel hij anders nog steeds Pa eerbiedigde als den man, die te gebieden had.

„Sta op”, had hij kortweg gezegd. „Teddy help eens.” En Lotte samen onder de armen nemend waren ze voortgestrompeld nog een paar straten,

tot Oom hen bracht voor een huis waarboven een lang bord de veelzeggende woorden te lezen gaf:

TOEVLUCHT VOOR DAKLOOZEN.

Maar toen ze daar binnen waren, hadden ze ook verder willoos met zich laten doen, wat de vriendelijke Huisvader daar noodig oordeelde. En ze waren dankbaar geweest, niets dan dankbaar, zonder meer aan jammer of ellende te kunnen denken, toen zij eindelijk weer rusten mochten op een zindelijk bed onder een rustig dak, nadat ze zich te goed gedaan hadden aan gekregen brood en gekregen koffie.

Reeds den volgenden morgen had de Huisvader met Pa gesproken over de vraag wat hij verder nu dacht te gaan doen. Hij had geen antwoord gegeven maar was stil gaan schreien als een klein, verdwaald kind. Al z'n hoogmoed en trots, al z'n heerszucht was verstorven in die paar vreeselijke dagen en voor die ondragelijke gedachte, dat hij in een Toevlucht voor dakloozen z'n levenseinde zou vinden.

En daar de Huisvader op een antwoord aandrong, had hij eindelijk geklaagd: „Ik weet niets meer, o ik kan niets meer, ach jaag me niet weg de straat op.”

Nog een dag later was hij te bed gebleven en de ontboden geneesheer had gezegd, dat het een betrekkelijk onschuldig ziektegeval was — alleen maar, het lichaam was geheel verwoest door den drank, had geen weerstandsvermogen meer en dan kon de geringste ziekte noodlottig worden. Ook Lotte voelde zich ongesteld.

Oom en Teddy ondertusschen hadden een plaatsje gekregen in de groote werkplaats der toevlucht. Zij verdienden er tenminste zoo goed en kwaad als 't ging hun boterham en slaapplaats met wat hout zagen en hakken, dat

later verkocht werd langs de huizen der welgestelden.

Toen Pa veertien dagen later stierf, had hij hen vergeving gevraagd voor al den jammer, dien hij door zijn zonde over z'n lieve vrouw en ook over hen had gebracht. De Huisvader had er op aangedrongen dat hij vooral toch ook voor God schuldbelijdenis mocht doen. Hij geloofde toch immers wel dat ook de Heer hem wilde vergeven.....

Een flauwe knik was het eenig antwoord geweest, daarna was de arme drankslaaf in z'n kussen terug gezakt en geen woord was er meer over z'n lippen gekomen, totdat hij met een zachte kreet den laatsten adem had uitgeblazen.”

We waren allen stil geworden onder Teddy's verhaal. Onwillekenrig richtten we onze blikken naar 't portret van ónzen Vader en we dankten God dat we hem toch anders gestorven wisten, dan de man die z'n afbeeldsel had gemaakt.

„En is er niemand van de familie op de begrafenis geweest?” vroeg Moeder.

„We hebben anders geen familie dan Oom,” antwoordde Teddy, „Opa is al heel lang dood. Dat was een dokter en Pa was z'n eenige. Ik herinnerde me nog wel zoo wat het groote huis waar we wel eens mochten gaan spelen.”

De zoon van een vermogend dokter als dronkaard uit een Toevlucht voor dakloozen begraven! We keken den jongen medelijdend aan. Welk een val! En dat alleen om dien gevloekten drank! Wat kan een mensch die van den hoogen God afvalt diep vallen.

Teddy zelf echter voelde geloof ik van dat medelijden weinig. Voor hem was die *Toevlucht* geheel en al een toevlucht geworden. Dat was het einde van ellende, dat was het begin van

een nieuw, van een beter leven. En al had hij ook geschreid bij 't sterfbed van den man, die toch z'n Vader geweest was, diens dood was niet het verschrikkelijke dat het sterven van onzen Vader geweest was, voor Teddy en Lotte was het veel meer een verlossing van jarenlangen angst en kommer.

Gevreesd in z'n leven, niet betreurd bij z'n dood; de zonde is wel een harde meesteres dat ze haar dienaren zoo slecht te bezoldigen weet.

„En zijn jullie daar nu nog altijd in huis?” vroeg Tante.

Neen, ze woonden nu weer op een eigen kamer, heel netjes. De Huisvader had Oom aan een betrekkingje geholpen: looper voor een kantoor, en Lotte deed de huishouding en hijzelf was op een timmermanswinkel, waar hij nu al een gulden per week verdiende. Maar hij dacht er toch niet te blijven. Oom zou er werk van maken, dat hij naar de Zeevaartschool in Leiden kwam. Sommige oude kennissen daar zouden wel een goed woordje voor hem doen.

Inmiddels werd het z'n tijd om op te stappen. 's Zondagsavonds waren ze altijd bijeen. 't Was nou toch zoo gezellig en ze hadden weer wat meubeltjes en Lotte hield alles zoo netjes! De jongen kwam er niet over uitgepraat.

Moeder gaf hem den raad de luitjes thuis dan maar niet te laten wachten en vooral de groeten te doen en nog eens terug te komen. En als Lotte eens zin had? Ze zouden altijd hartelijk welkom zijn.

We hebben Teddy nog eens weer gezien. Dat was toen hij een paar maanden later naar Leiden vertrok. Hij was letterlijk opgetogen en z'n blijdschap zou misschien nog uitbundiger geweest zijn, indien Oom niet sukkelende geweest was.

De goede man! Hij heeft het nog een half jaartje gemaakt en toen is

ook hij ontslapen, rustig, en blij dat de Heer hem nog een kleinen tijd van vrede en gezelligheid gegund had na zooveel ellende.

Ook had hij de genade gekregen het lot van z'n zusterskinderen, die hij waarlijk als de zijne had liefgehad en verzorgd, in Gods hand over te geven.

Hoe het verder met Lotte gegaan is? Stil, dat wou ik nu juist gaan vertellen.

Ze was op aanraden van Teddy, Moeder eens komen opzoeken, had haar alles verteld en om raad gevraagd.

Om te beginnen had Moeder haar gezegd, dat ze toch niet alleen op heur kamertje kon blijven en dus voorloopig haar intrek maar bij ons moest nemen.

Slechts aarzelend nam ze dat aanbod aan. En inderdaad we waren ook klein genoeg behuisd om er nog een logétje bij te kunnen velen. Maar Moeder wilde van geen weigering hooren. 't Moest en 't zou geschieden.

En toch gebeurde het niet.

Doordat ik op 't kantoor was, en de juffrouw nog al eens vaak in den winkel kwam, was de verhouding tot de familie *Javerkool* langzamerhand geheel anders geworden. Moeder besprak vaak haar zorgen en moeiten met de goedige, dikke buurjuffrouw. En het vertrouwen was wederzijdsch. Zoo ging Moeder dan ook eens, naar „hiernaast” gelijk wij plachten te zeggen om daar het geval van Lotte te bepraten. En ze kwam er met een verlicht hart en opgeruimd vandaan.

Meneer was ook thuis geweest en de juffrouw had tot hem gezegd, toen ze Moeder had aangehoord: „Javerkool, is het vandaag geen vijftien jaar geleden, dat onze lieveling is heengegaan?” — Ze hadden één meisje gehad en dat was op driejarigen leeftijd gestorven.

En toen Meneer stilzwijgend ge-

knikt had, was ze voortgegaan: „Ik ben die vijftien jaar ongelukkig geweest omdat ik m'n kind niet kon overgeven aan den Heer, en ik ben dikwijls onaangenaam geweest voor jou. Maar vandaag voor 't eerst — na zooveel jaar — heb ik kunnen zeggen: Uw wil geschiede, Heer, al heb ik dan ook nog gehuild. En nu geeft de Heer ons een ander kind, nu ik Hem 't onze heb afgestaan. Vind je 't goed man?”

„Ja zeker, Moeder”, antwoordde hij en 't was voor 't eerst na al die jaren dat hij haar dien naam weer gaf, „laat Lotte maar hier komen hoor en Teddy er bij als 't moet.”

Maar Teddy is stil in Leiden gebleven tot hij klaar was en Lotte is gelijk met Hendrik en mij aangenomen en toen Moeder met ons mee ging, daar wij voor 't eerst aan 't Heilig Avondmaal zouden aanzitten, kwam ook zij niet alleen: haar lieve pleegouders hadden haar tusschen zich in genomen en Teddy was overgekomen met verlof.

Sinds dien tijd is juffrouw Javerkool een ander mensch, een blijmoedige Christin geworden, voor wie geen kinderen meer bang behoefden te zijn.

HOOFDSTUK XVII.

Een kort hoofdstuk tot Besluit.

Ach, die dag van onze belijdenis ligt nog maar weinige jaren achter mij. En toch wat is er ook sinds dien tijd al weer veel veranderd.

Onze goede, oude Dominee is in den hemel bij Vader, en hunne nagedachtenis is niet alleen bij *mij* in gezegende herinnering.

Moeder en Tante worden oud, en de winkel is lang overgedaan. 't Werd te

vermoeiend, en ze behoefden 't niet langer te doen, want langzamerhand was de eene vogel na den anderen uit het nestje gevlogen.

Piet heeft sinds lang ons oude dorp weer opgezocht en drijft er z'n nieuwe smederij nu met meer geluk dan eenmaal de oude. Ik ben peetoom over z'n oudsten en eenigen zoon. Dat is *Kobus van Piet van Kobus van Ouwen Kobus*. Hendrik is ook getrouwd, maar hij woont nog in 't Haagje en heeft er een goed stuk brood met z'n bakkerij. Mien, ja diezelfde Mien, die we zoo graag plaagden, omdat ze zoo gemaakt Hégsch kon prèten en zoo'n echt nufje was, verbeeld je, die woont ook weer op ons dorp. Ze is getrouwd met Harmen van den Mulder, denzelfden die ons eens verhuisde. En ze is een dikke, blozende boerin geworden, die vast boos werd, als ze deze geschiedenis nog eens onder haar oogen kreeg.

Maar daar is weinig kans voor, want ze heeft het te druk, en 's Zondags leest de oude molenaar, die nog leeft, voor z'n kinderen en voor zichzelf uit den Bijbel, waar ze genoeg aan hebben.

Zus eindelijk en ik, wij zijn nog thuis bij Moeders pappot. En wij doen nu saampjes voor Moeder en Tante, wat zij zoolang voor ons gedaan hebben: zorgen en den kost verdienen.

Met den zomertijd alleen breken we er allen een paar dagen uit naar de Geldersche familie of zij komen bij ons. Want niet steeds kan ik op het kantoor gemist worden. Toen meneer *Javerkool* er nog was, ging dat altijd gemakkelijker. Maar sinds enkele maanden is hij stil gaan wonen met z'n zuster ergens in den omtrek van Zeist, want het vorige jaar is z'n goede vrouw gestorven haast gelijktijdig met Lotte, die ook heen is gegaan, naar 't land waar de zon niet meer daalt. Ze had

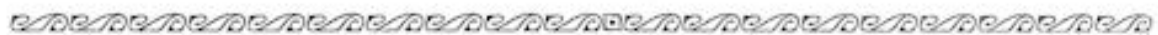
tering, zeiden de menschen en dat zal dan ook wel zoo geweest zijn, maar zou niet al de ellende en ontbering mee schuld hebben aan haar vroegtijdigen dood?

En om eindelijk nóg eens van mij zelve te spreken, ik ben meneer *Javerkool* opgevolgd en ge begrijpt dus nu wel, dat ik genoeg verdien tegenwoordig om ook Moeder en Tante te onderhouden.

Bij oogenblikken alleen verlang ik

nog wel eens terug naar die oude dagen, met schralen kost en veel plezier, vol zorg en gezellige drukte. Want het nestje is wel erg stil nu ze allen haast weg zijn gevlogen. Wonder toch, dat alleen „de Stormvogel” rustig bij Honk is gebleven!

En wat me dan soms nog wat afleiding gaf: het schrijven dezer herinneringen, dat zal ik nu ook moeten missen: want ze is uit, de geschiedenis van *Kobus van Kobus van Kobus*.

MONDJESVOL.

Waar komt het woord *tram* vandaan?

Heel zeker is dit niet uit te maken. Allerwaarschijnlijkst echter is het de verbastering van den naam *Outram*. *James Outram* n.l. was een Engelsch ingenieur, die vele z.g.n. Outramwegen heeft aangelegd. De oudste tramweg van Engeland, misschien van de geheele wereld, en die onlangs opgeheven werd, liep tusschen *Kilburn*, *Collicries* en *Little Easton*. Zij vormde een van de eerste pogingen tot een geregelde dienst op rails.

Het vroegste gebruik van ijzeren rails *boven* den grond in *Derbyshire*, heeft naar men zegt, plaats gehad in *Wingerworth* bij *Chesterfield*. De ingenieur was hier Joseph Butler in het jaar 1788. Dertien jaren vroeger had James Outram den hertog van Norfolk reeds den raad gegeven om diens houten weg naar zijn kolenmijn in Sheffield te vervangen door een ijzeren. Outram had namelijk geslagen ijzeren platen uitgedacht, die de vorm van een L hadden en op leggers van hout moesten worden gespijkerd om een vasten afstand van vijf voet te bewaren.

De Hertog vertrouwde Outram volkomen en gaf hem vergunning z'n plan uit te werken. In 1795 begon hij met de vervaardiging van bedoelde platen in *Butterley*. Het volgende jaar werden ze gelegd. De Hertog was zoo ingenomen met de nieuwe lijn, dat hij er een eigen rijtuig voor liet maken, en met zoo goed gevolg, dat minder rijtuigen en karren noodig waren.

Doch dit beviel de wagenmakers maar slecht. Ze werden zelfs zoo boos, dat ze de rails vernielden, de leggers verbrandden en zoo aan de heele zaak plotseling een einde maakten.

Benjamin Outram, de zoon van *James*, kwam daarna op het denkbeeld de platen op stevige blokken steen te bevestigen, wat met goed gevolg geschiedde.

Tegenwoordig zijn de leggers voor stoomtram en spoorgebruik reeds sedert lang weer van hout; niemand denkt er meer aan ze te vernielen, en 't zou waarlijk ook maar zoo niet afloopen indien nog eens iemand op dat vernielzuchtige denkbeeld van 1795 zou willen terug komen.